

İNSANLIĞIMIZ SÜRDÜRÜLEBİLİR Mİ?

SÜRDÜRÜLEBİLİR
KENTLER,
BİNALAR
ve YAŞAM

79

Mimarca 79. Sayı
Sayı: 79 _ 2014

KTMMOB Mimarlar Odası Süreli Yayını

Sahibi:
KTMMOB Mimarlar Odası

Yayın Kurulu:
Azmi Öge
Tunç Adanır
Emre Akbil
Esra Can Akbil
Pınar Uluçay Righelato
Bahar Uluçay
Ceren Kürüm
Abdullah Can

Kapak Tasarımı:
Senih Çavuşoğlu
Emre Akbil

Kapak Görseli:
Senih Çavuşoğlu

Dergi Tasarımı:
Emre Akbil

Baskı:
Söylem P&R Ltd.
Lefkoşa

ISSN 1306-3138

Zahra Sokak, No:7, Arabahmet
MahallesiLefkoşa, KKTC
Tel: +90 (392) 229 2105
+90 (392) 229 2106
Fax: +90 (392) 229 2107
E-posta: info@mimarlarodasi.org
yayin@mimarlarodasi.org

MİMARCA YENİDEN HAYAT BULUYOR

KTMMOB Mimarlar Odası'nın süreli yayını Mimarca, KTMMOB Mimarlar Odası Yayın Kurulu koordinasyonunda Aralık 2014 tarihinde 79. sayısıyla; hem akademik uğraşlara hem sektörel üretimlere hem de bu iki alandan beslenen öğrencilere ve topluma katkı sağlayacak bir bilgi üretim ve etkileşim platformu olarak okurların karşısına yeniden çıkıyor.

Yenilenen kurgusu ile Mimarca yılda 3 kez çıkacak, bu sayılardan 2'si önceden belirlenip duyurulacak tema kapsamında çağrı ile oluşturulurken 3. sayı genel temalı veya özel sayı olarak basılacaktır. Akademisyen, araştırmacı ve tasarımcıların öncülüğünde bir mimarlık dergisi olmakla birlikte mimarlık alanında farklı düzey ve mecralarda yer alan tüm aktörlerin birikimine de kapısını açık tutan ve onların da aktif katılımını önemseyen Mimarca, eleştirel bakışın kendini hissettirdiği, mimarlık yazını alanında düşünsel bir çabaya sahip herkese açık bir platform olmayı hedefliyor.

Mimarca Yayın Koşulları:

- Gönderilecek yazılar ve görseller dijital formatta kabul edilecektir. Bunlar e-posta yolu ile yayin@mimarlarodasi.org adresine gönderilecek veya CD/DVD içerisinde Mimarlar Odası sekreterliğine Yayın Kurulu'na ulaştırılmak üzere teslim edilecektir.
- Yayın komitesine gönderilen yazılar, yazar isimleri kapalı olarak değerlendirilir. Dolayısı ile yazar bilgilerini içeren kapak sayfası yazıdan ayrı olarak kaydedilerek teslim edilecektir. Kapak sayfasında yazının ve yazarın ismi ile yazarın iletişim bilgileri bulunmalıdır. Yayın Kurulu, yazıları basmaya yada basmamaya karar verir; sonuç yazara son teslim tarihinden itibaren en geç 2 ay içerisinde yazılı olarak bildirilir. Dergiye yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda Mimarlar Odası web sitesi ve yayın organlarında görsel malzemesi ile birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır.
- Yazıdaki görüşler yazar(lar)a aittir, Yayın Komitesi'ni hiçbir koşulda bağlamaz.
- Yazıların içeriklerine ilişkin ortalama 150 kelimelik Türkçe ve İngilizce özet, yazı ile birlikte gönderilmelidir. Özet ve çevirilerde Yayın Ekibi düzeltme okuması yapabilir.
- Görsel malzeme yazıdan ayrı olarak kayıt edilmiş, TIFF, JPEG veya EPS formatında, eni 15 cm ve 300 dpi çözünürlükte teslim edilmelidir. Gönderilen görsel malzemelerin telif hakları yazarın sorumluluğundadır, alındığı kaynağın gösterilmesi gereklidir.
- Notlar dipnot yada sonnot biçiminde verilmelidir. Kaynaklar da sonnot biçiminde verilecektir. İnternet kaynakları izleme tarihi ile birlikte verilmelidir. Kaynak gösterme yöntemi şöyledir (Chicago Manual of Style):

Jonathan Dawson, Ekoköyler: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları, İstanbul: Sinek Sekiz Yayınları, 2012, 21. [Veya: 21-24]

Bu Sayıdaki Reklam Dizini

Uğurel Mermer/Granit 5
Miro Designroom 7
Ermataş Ltd. 10
Noyanlar 24
Mepaş Ltd. Arka Kapak

Önsöz

Sürdürülebilirliğin
MİMARCA SI

4

Emre AKBİL

8

English
Abstracts

Mimarca Bakış

Sürdürülebilir
Yaşam, Kentler ve
Binalar

6

Azmi ÖGE

Makale

Sürdürülebilirliğin
Karşı-Tarihçeleri

11

Panayiota PYLA

ÇEVRESEL ETKİ
AÇISINDAN BİNALARIN
DEĞERLENDİRİLMİ
GEREKLİLİĞİ
ve BİNA DEĞERLENDİRME
SİSTEMLERİ

15

Ayşe ÖZTÜRK

Makale

Sıcak İklimlerde
Sürdürülebilir Isı Kaçınma
Yöntemleri

20

Mustafa HANÇERLİ

Disiplin Ötesi

Sürdürülemezlik

Tağmaç ÇANKAYA

25

Makale

28

Kuzey Kıbrıs için bir Yerel
Gelişim Modeli olarak
Cittaslow-SAKİNKENT

Şebnem HOŞKARA,
Resmiye ALPAR ATUN

Makale

32

Yaşamak, Görmek,
Koklamak, Tatmak İçin
Çevreyi Tüketmeden
Daha Sorumlu Turizm
Uygulamaları

Arzu ÇAĞIN

Sergi

Cittaslow
Fotoğraf Yarışması

35

Makale

Lefke - Sakinlik Onun
Doğasında Var

Hasan KARLITAŞ

38

Söyleşi

Doğal Çevreyi ve
Bağlamı Önemseyen Bir
Mimar:
Ali Yapıcıoğlu

Bahar ULUÇAY,
Pınar U. RIGHELATO

40

Kadraj

Gelenekten Geleceğe:
Shigeru Ban ve
Kağıttan Binaları

Ceren KÜRÜM

59

Kitap

Ekoköyler: Jonathan
Dawson'un Kitabı
Üzerine Bir İnceleme...

Abdullah CAN

67

Önsöz

Sürdürülebilirliğin
MİMARCA

Emre AKBİL

Sürdürülebilirlik kavramı politik hareketlerin zayıfladığı bir zamanda gündeme gelir. 1968 yılında Fransa'daki genel grevin sona erışı, Prag Baharının Sovyet tankları arasında buharlaşması ve İtalya'da 68 işçi hareketinin şiddetli bir biçimde bastırılışı ile kapitalizmin alternatifsiz bir dünya olarak kurgulandığı bir sırada sürdürülebilirlik kavramı 1973 yılındaki petrol krizi ile oluşan şok dalgası ile gündeme geliyor ve 1980'li yıllarda ise mimarlık söylemlerine girmeye başlıyor. Böylelikle sürdürülebilirlik piyasa ekonomisinin petrol bağımlılığına karşı geliştirdiği bir antidot olarak ekonomik gelişim paradigmaları içinde yerini alıyor. Sürdürülebilirlik kavramı mimarlık literatürüne de bu şekli ile girerken apolitik söylemler genlerine işliyor. Mimarlık, bugünkü uygulanış biçimi ile, piyasa ekonomisine bağlı tüketim kültürünü besleyen ana damarlardan biridir ve sürdürülebilirlik kavramı kimi zaman bu rolünün etkin sürekliliğini sağlar. Doğal olanı insansı objelerle sınırlandırarak, insanlığın her türlü etkinliğine mekan açarak, homo-ekonomikus'un günlük yaşamını düzenleme yükümlülüğünü üstlenen mimarlık, büyüyen ve gelişen ekonomilerin aracıları gibi görülmektedir. Ekonomik büyümenin tek gelişim modeli olarak algılandığı neoliberal dünyanın alternatifsiz mimarlığı, sürdürülebilirlik kavramını piyasa ekonomisi eksenine oturtuyor. Yeşil teknolojiler giderek genişleyen bir piyasada sadece

zenginlerin erişebildiği bir meta olarak üretilirken, mütevazı yaşam biçimleri de tedavülden kalkıyor. Bina kabuğunun katmanları, karmaşık teknolojiler ile giderek kalınlaşıyor. Bunun yaşamın sürdürülebilirliğinden çok piyasanın sürdürülebilirliğinden kaynaklandığı algısı da oluşuyor. Bu algı aslında şunu betimliyor: mimarlığın bütün katmanları politik bir çıkarıma açıktır. Kentsel dönüşümden tutun, bina enerji performansına, şehircilik yasalarından, yapım teknolojilerine mimarlığın her alanı politik bir müzakere zemindir. Homo-ekonomikus'un tek boyutlu yaşamı arkasında gizlenen apolitik mimarın gölgesi onu ele verir.

Apolitik bir kılıf ile örtülen sürdürülebilir mimarlığın kritiği Panayiota Pyla'nın "Sürdürülebilirliğin Karşı-Tarihçesi" (Counter Histories of Sustainability) yazısında net bir biçimde ifade buluyor. Sürdürülebilirliğin piyasa ve iktidar alanlarının egemenlik aracına dönüşmesi, bir yönetim biçimi olarak ele alınması bu kavramın dönüştürücü gücünü yitirmesi anlamına gelebilir. İklim krizi bir egemenlik kavgasını veya serbest piyasanın rekabetçi hırsları gibi insanlığın kişilik sorunlarını değil yaşamın kendisinin tehdit altında olduğu bir durumu anlatır. Küresel kriz geleceğe dair distopik bir uyarı değil şimdiki zamanda gerçekleşen bir karabasıdır. Giderek artan sel baskınları, kuraklıklar, kıtlıklar... Eşiklerin aşıldığı ve geri dönüşün

artık mümkün olmadığı sürekli krizler çağında sürdürülebilirlik neyi ifade eder?

Bütün yaşam pratiklerimizi dönüştürmek zorundayız. İnsanlığımız gibi mimarlığımızın da kendini dönüştürmesi kaçınılmaz... ve bu yönde sinyaller de yok değil. Naomi Klein "Müşterek Olanı Ele Geçirmek" (Reclaiming the Commons) makalesinde 'koalisyonların koalisyonu' olarak adlandırdığı kitlesel küreselleşme karşıtı, kendiliğinden gelişen hareketlerin giderek yayıldığını ve bunun etkin bir direnişin habercisi olduğunu söylüyor.

Kentleşme ve mimarlık ile ilintili yeşil hareketlerin politik devrim kazanışı da bu güncel koalisyonların uzantısı gibidir. Almanya'da Stuttgart 21 projesi protestolarında, Brezilya'da 2014 dünya kupası sırasında yapılan yeni stadyumlara karşı gösterilerde ve Gezi Parkı olaylarında sürdürülebilirlik bilincinin dönüştürücü bir potansiyel kazanması ve kentin politik alanı içinde önemli bir aktöre dönüşmesi göreceli yeni bir durum sayılabilir. Mimarlığın kendini bu alan içinde yeniden şekillendirmesi olasıdır. Piyasanın değil müştereklerin yanında olan bir mimarlık mümkündür.

Anti Küresel hareketler, küresel ilişkiler kurmak zorunda olduklarından bir paradoks gibi görülebilirler. Farklı kültürlerin kendi kimliklerini, kişiliklerini sürekli kılarak

ilişkiler kurabileceği ortaklıklar ve koalisyonlar ancak yerelden hareketle kurgulanabilir. Alternatif ekonomik gelişim pratikleri içinde yerel yaklaşımlar sunan Sakin Kentler (Cittaslow) hareketi yerelden türeyen küresel bir harekettir. Türkçeye Sakin Kent olarak girmesine karşı Yavaş Kent daha doğru bir anlatı sunabilir. Burada yavaşlık aslında çok politik bir karşı duruşu ifade eder.

Kapitalizm maaş üzerinden zamanı düzenleyerek yaşamın temel ritmini belirlerken CittaSlow (Yavaş Kent) yaşamı bire bir zaman düzleminde özgürleştirme iddiasını sakın bir şekilde ifade eder. Zaman, tüketimin vahşi ritminden uzaklaşırken üretimin yerel ve doğal ritmine dönüşür. Domatesin kendi ritmi ve doğası piyasa ritminden özgür bir şekilde Yavaş Şehirde yerini alır. Mimarlar Odası olarak daha büyük bir resmin parçası olduğumuzun farkındayız.

İşte bu yüzden Mimarca'nın 79. sayısı iklimsel ve ekonomik krizlerin ötesindeki mimari, sosyal, politik ve ekonomik olasılıkların mümkün olduğu bir ufku görebilen bir seçki ile karşınızda. İyi okumalar dileriz...

Sustainability through Architecture: Or are we possible?

Sustainability emerged as a concept when political movements weakened entrenched with skepticism towards possibility of change. The post 1968 atmosphere of globalization and monolithic power of market economy culminated into new form of global governance combined with the petrol and energy crisis of 1973. The dependence of developed countries on foreign energy resources was seen as the basis of the global economic crises. Sustainability came into the picture to heal market economy of its flaws resulting from energy dependence and sustainable architecture became an issue within such a perspective to enforce and stabilize the growth and continuity of market economy in 1980s in line with neoliberal agendas (boosted by Regan and Thatcher). Architecture became a tool for the regulation of market (to keep it deregulated) opening up new niches of governance and the possibility of commodification of natural resources (like building materials, sites.) Evolution of the program of sustainability resulted in

national and international building standards such as LEED or BREEAM which links architectural processes with sustainable governance of the construction market. After 40 years of evolution of sustainability as a major program for adapting market economy to the natural world it seems that we are at a tipping point where we are confronted with a rather grim picture and we ask if our humanity is sustainable?

On this issue of Mimarca we focus on alternative take on the topic of Architectural Sustainability. We present a vast array of possibility besides building materials and construction strategies which is about reminding ourselves of how we are among living things with our diverse and local cultures of production and how to resist any form of homogenization of the global market politically, socially and economically. CittaSlow movement is spreading around the Island through our active support as Chamber of Architects as we know that architecture is part of communities, societies and the very piece of earth that we share with other living communities.

Teknoloji ve doğanın dansı...

Doğal mermer, doğal/yapay granit,

traverten, karo mozaik ve daha fazlası...

☎ (0392) 444 60 20

www.ugurelcyp.com

UGURELMermerGranit

Mimarca Bakış

Sürdürülebilir Yaşam, Kentler ve Binalar

Azmi ÖGE
KTMMOB Mimarlar Odası Başkanı

Sürdürülebilir yaşam ve aynı zamanda devamlılığı olan “Mimarca” dileklerimizle yeniden birlikteyiz. Yeni dönemde yayım kurulumuzun yoğun, özverili ve titiz çalışması sonucunda hayat bulan “Mimarca” sizlerin destek ve önerileriyle çok daha ileri noktalara taşınacaktır.

Sürdürülebilir yaşam... Ne kadar masum ve insani bir istek! Peki tüm bunları düşür ve tartışırken ne kadar içteniz? Aslında kendimize sormamız gereken soru bu. Ekonomik baskılar, sürüklendiğimiz hızlı yaşam, teknolojik gelişim, çıkar ilişkileri, bilgi kirliliği, bizleri toplumsal ve öze ait kültürel yaşamdan koparıp giderek yalnızlığa sürüklüyor. Arzuladığımız değil, öngörülen hatta dolaylı olarak empoze edilen yaşam biçimleriyle karşı karşıyayız. Her geçen gün, bir önceki günün masumiyetine ve yaşamın sadeliğine özlem duyulmasının açık nedenlerinden değil midir?

Yaşamın karmaşası ve giderek yozlaşmasını, bireylerin insanlığı unutup maddiyat ve mevki peşinde koşmasını Friedrich Nietzsche şu sözlerle özetlemiştir: “Aslında biz tüm kalbimizle sadece bir tek şeyle ilgileniyoruz - eve bir şeyler, sıfatlar götürmekle... Bunun dışında hayatla, yaşananlarla ilgili olanlar - hangimiz bunlar için yeterince ciddiyete sahibiz? Ya da zaman ayırıyoruz? Bu tür şeylerle korkarım ki hiçbir zaman tam olarak -ilgilenmedik: yüreğimiz orada değil işte - hatta kulağımız bile”... Global yaşamda süper güçlerin çıkarları - insanlığın, toplumsal

yaşamda mesleki çıkarların - mesleki doğruların, hatta kişisel çıkarların- toplumsal doğruların önü geçtiği birçok örnekte karşımıza çıkmaktadır. Sosyal ortamlarda genellikle doğrular ortaya konulduğu halde, uygulamada yapılanlara bakıldığında söylemlerden ve dolayısıyla samimiyetten oldukça uzak olduğu görülmektedir. Yaşamı sürdürülebilir kılmak adına önce samimi olmamız gerekmektedir. Yeşili katledip bina teraslarına peyzaj çözümleri eklemeyi, binaların enerji sarfiyatlarını gözetmeden tasarlayıp çatısına enerji panelleri yerleştirmeyi, mesleki ve insani etik kuralları çiğnerken başkalarını göreve çağırmayı duyarlılık olarak lanse edenler var. Çıkar uğruna asılsız iddialarla kişilere saldırmayı ve karalamayı demokrasi ve özgürlük sayanlarımız var. Kamusal alanları değerlendirmek adına halktan alıp, rant uğruna harcayıp, toplum menfaati gözetmediğini söyleyen tüm bu samimiyet yoksunu kişilere karşı farkındalığımızı artırıp dik duruşumuzu sergilememiz gerekmektedir. Var olmanın yegane şartı aidiyet duygumuzu artırırçasına kentlerimize, özümüze ve kamusal alanlarımıza sahip çıkmaktır. Cittaslow, kırsal kesim yaşam biçimi olarak 27 ülkede 190’a yakın kentte benimsenen bir model olarak görülmektedir. Bizlere empoze edilen yaşam biçimine, özümüze sahip çıkarak karşı durma eylemidir. Cittaslow hareketini bu nedenle Mimarlar Odası olarak model gösterdik ve ülkemizde

uygulanmasında öncülük ettik. Ekilen bu tohumun yeşerip yeni filizler atmasını memnuniyetle karşılamaktayız. Mehmetçik Belediye Meclisi’nden gelen ve Cittaslow hareketinin Belediye sınırları içerisinde uygulanmasına yönelik oy birliği ile alınan karar bizleri daha da umutlandırıp motive etmiştir. Değerli meslektaşlar, sözlerimi sonlandırırken mesleki sorunlarımızın üstesinden gelmek adına hepinizin samimi görüş, öneri ve desteklerine, sorun ve problemlerin paylaşımına ileriki günlerde her zamankinden daha çok ihtiyacımız olduğunu belirtmek isterim. Sürdürülebilir yaşam, kentler ve binaların var olup gelecek nesillere aktarılması adına Mimarlık camiası olarak gerekli mücadeleyi vereceğimize eminim. Kalıcı kalite yaklaşımları içerisinde ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek doğru adımlarda el ele buluşmak ümidiyle...

BANYO | ZEMİN | DUVAR

Armadi Art
AVRUPA

hansgrohe

CERAMICHE
PIEMME

aparici

DURAVIT

ideal

TECE

gust

ARTE

CASAMANCE

444 MİRO
6476

www.mirodesignroom.com

32 Kemal Şemiler Caddesi, Kermiya, Lefkoşa

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN
KARŞI-TARİHÇELERİ
COUNTER-HISTORIES OF
SUSTAINABILITY**

Panayiota Pyla

Architect, Urban Historian

In 'Counter Histories of Sustainability' Panayiota Pyla discusses the multivalent definitions of the term 'sustainability' which is elevated to the top of the architectural agenda as it is widely elevated as an ethical imperative. The essay argues that 'an important key to developing this kind of vigilance is a nuanced understanding of history, because such an understanding offers the critical tools to help architects detect the blind spots, anticipate the drawbacks or discern the subtexts of emerging strategies.'

The original English article published in Volume Magazine 2008#4 can be viewed here:

<http://volumeproject.org/2008/04/counter-histories-of-sustainability/>

**ÇEVRESEL ETKİ AÇISINDAN
BİNALARIN DEĞERLENDİRİLMİ
GEREKLİLİĞİ ve BİNA
DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİ
NECESSITY TO MEASURE THE
ENVIRONMENTAL IMPACTS
OF BUILDINGS AND BUILDING
ENVIRONMENTAL PERFORMANCE
EVALUATION SYSTEMS**

Ayşe Öztürk

Architect, Academician

The environmental impacts of the buildings have been identified in many studies, and the building environmental

performance evaluation systems have been developed to prevent those of environmental impacts. The common objectives of developing such systems are to examine the buildings in terms of user's health and comfort; to examine the resource use and environmental pollution caused by buildings; and to establish an environmental awareness in the society. Those of evaluation systems are generally developed in the areas of energy efficiency, building product certification, and life cycle impacts of buildings. Building certification systems such as BREEAM and LEED are based on evaluating the life cycle impacts of buildings on human and environment. In this paper, some of the building certification systems which are nationally or/and internationally promoted will be briefly discussed, and the common evaluation criteria will be explained. Besides, the recent developments on this subject in Turkey will be introduced.

**SICAK İKLİMLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR
ISI KAÇINMA YÖNTEMLERİ
SUSTAINABLE HEAT AVOIDANCE
METHODS IN HOT CLIMATES**

Mustafa Hançerli

Architect

If certain design principles are adopted, it is possible to reduce the heating or cooling loads of buildings. Such principles are the basis of passive cooling and passive heating strategies which should be integrated in the design of the building. Therefore, passive cooling techniques can be

used to reduce and in some cases eliminate, mechanical air conditioning requirements in areas where cooling is a dominant problem; especially in hot climates like Cyprus.

Consequently, the passive cooling design should aim at lowering the indoor temperatures, with the use of passive cooling strategies, by considering the main heat avoidance and removal concepts to obtain a balance point temperature within the building by considering; "Microclimate and site design", "Building form", "Orientation of rooms and windows", "Solar control and shading" and "Exterior envelope of building".

**YAŞAMAK, GÖRMEK, KOKLAMAK,
TATMAK İÇİN ÇEVREYİ TÜKETMEDEN
DAHA SORUMLU TURİZM
UYGULAMALARI**

**RESPONSIBLE TOURISM PRACTICES
THAT ENCOURAGE TO LIVE, SEE,
SMELL AND TASTE WITHOUT
CONSUMING THE ENVIRONMENT**

Arzu Çağın

Economics Consultant

Today, economy of many countries depends on tourism and touristic expenses create dynamism in the general market. However recognition of tourism as a profitable industry caused an exploitation of mass tourism; which has a negative impact on the destination in social and ecological terms.

This paper investigates the popular types of tourism, presents the concept of Responsible Tourism

and proposes sustainable tourism guidelines for North Cyprus. The author highlights the fact that while North Cyprus tourism industry offers mainly 5-star casino-sea-sand type of mass tourism which has minimal contribution to local economy, recent undertakings of rural B&Bs and Eco-tourism attempts are positive milestones towards sustainable tourism.

LEFKE - SAKİNLİK ONUN DOĞASINDA VAR

LEFKE – “CALMNESS IS IN ITS NATURE”

Hasan KARLITAŞ

Tourism Consultant and Guidance Counselor

Today, Lefke is regaining its prominence significance through the initiations of local government and NGOs. The idea is to suggest a sensitive and sustainable development plan that shall be put into action through “Nature and Culture Friendly” tourism. In order to help this unique place sustain its natural, cultural and architectural values, Lefke Tourism Association was established to initiate actions for the sustainable development of the area. Under the leadership of the association, each year two events are organized: ‘Walnut Festival’ -in June- and ‘Hurma (Dates) Festival’ -in November.

Another effort put towards these ideals was the promotion of the area to receive the labeling of Cittaslow. Under this goal, a lot of determination has been put to the rejuvenation of the old town center where historical building were restored and given new functions.

KUZEY KIBRIS İÇİN BİR YEREL GELİŞİM MODELİ OLARAK CİTTASLOW-SAKİNKENT

A MODEL FOR LOCAL DEVELOPMENT IN NORTH CYPRUS CİTTASLOW-SLOWCITY

Şebnem Hoşkara

Architect, Urbanist and Academician

Resmiye Alpar Atun

Architect, Urbanist and Academician

Defining a new culture of life, Cittaslow, is a movement founded in Italy and inspired by the Slow Food organization. The essay gives information on the Cittaslow movement and exemplifying

its application as a local development model in North Cyprus.

DOĞAL ÇEVREYİ VE BAĞLAMI ÖNEMSEYEN BİR MİMAR: ALI YAPICIOĞLU

AN ARCHITECT WHO CARES ABOUT NATURAL ENVIRONMENT AND CONTEXT

Interview:

Pinar U. Righelato, Architect and Academician

Bahar Uluçay, Architect and Academician

When you come across an architect who designs with his heart, you understand how space transforms into a place in relation to the meanings we attach to them. Within the public spaces he designs, you feel part of the nature and experience the life itself. When you realize architecture should not take form for the sole purpose of overpowering the man and the nature, you enjoy the feeling of being lost in the modesty of that ‘thing’. On the other hand, you feel at home in a house designed by him, or if it is your home, you learn how to be part of it. Whilst breathing in the smell of timber floor you are walking on, you appreciate that life is composed of living things which are actually fragile. The stone wall you touch warms your heart and reminds you where it came from and how it has been transformed. If you thoroughly submit yourself to him, you may wake up with sun shining to your face in a rammed earth bedroom.

Ali Yapicioğlu from Limasol is an architect of such merits; who puts his soul to his work enriching himself and others. Perhaps what differentiates him from others is the experience he inherited from a stone masterbuilder. His grandfather taught him how to overcome the toughness of this material with love and patience whereas his curiosity for the nature guided him to discover the language of materials. The formal education he received was solely a tool to legalize his desire for design. However, what made him into an award winning architect was surely his life long experience.

In this issue on ‘sustainable living, cities and buildings’ we have interviewed Ali Yapicioğlu for the readers of Mimarca, who won Design Excellence Award of American Institute

of Architects for many times.

GELENEKTEN GELECEĞE: SHIGERU BAN VE KAĞITTAN BINALARI
FROM TRADITION TO FUTURE: SHIGERU BAN AND PAPER BUILDINGS

Ceren Kürüm

Architect

This year the prestigious Pritzker Prize was awarded to Japanese architect Shigeru Ban. The Jury noted his innovative applications of masterly utilized materials, his achievement in expanding the role of the profession, and of course his 20-year career of humanitarian work around the world. Shigeru Ban touched the lives of thousands with his disaster housing units, yet also managed to amaze his contemporaries through fascinating public buildings designed with sustainable materials. This article celebrates the ingenious works of a visionary and humanitarian architect whose dedication to environmentally conscious design should inspire us all.

SÜRDÜRÜLEMEZLİK
UN-SUSTAINABILITY

Tagmaç Çankaya,
artist, investor in green living

The article contributes to ‘beyond profession’ section of Mimarca by bringing in a ‘personal’ (as the writer emphasizes) view in the understanding and practice of the term ‘sustainability’ in society as a ‘trendy’ concept.

EKOKÖYLER: JONATHAN DAWSON’UN KİTABI ÜZERİNE BİR İNCELEME...

ECO-VILLAGES: A COMPENDIUM TO JONATHAN DAWSON’S BOOK...

Abdullah Can

Architect

In this issue of Mimarca focusing on Sustainable Living, the essay contributes to our Book Review section with a compendium to the book Eco-Villages: New Frontiers for Sustainability by Jonathan Dawson.

VitrA

Hislerinize dokunan tasarım.

vitra.com.tr

[facebook.com/VitrATurkiye](https://www.facebook.com/VitrATurkiye)

twitter.com/VitrATurkiye

 Eczacıbaşı

 ERMATAŞ LTD.
LEFKOŞA - GİRNE - MAĞUSA
www.ermatas.com

Çeviri: Seda ARGUN, Ekim, 2014
Counter Histories of Sustainability
makalesinden çevrilmiştir:
[http://volumeproject.org/2008/04/
counter-histories-of-sustainability/](http://volumeproject.org/2008/04/counter-histories-of-sustainability/)

Sürdürülebilirliğin Karşı-Tarihçeleri

Panayiota PYLA

Sürdürülebilir yaşam ve aynı Sürdürülebilirlik, etik bir zorunluluk olarak, yaygın bir biçimde mimari gündemin tepesine taşındığından dolayı, bu yeni 'amacın' hedefleri (aynı zamanda kavramın anlamı da) çoklu bir hal almıştır. Teknik bir akıl ile bakıldığında, enerji verimliliği ile yeşil teknolojiler ışığında sürdürülebilirlik üzerine yapılan vurgu sonucu, mimarlar mesleki önceliklerini yeniden kavramsallaştırırken bilim adamları ve mühendisler ile yeni ortaklıklar da biçimleniyor. Son zamanlarda binaların enerji tüketiminde üstlendiği rolün korkutucu ve ikna edici yönlerini irdeleyen somut mimari tasarım dersleri içeren birçok yeni kitabın basılmış olması da bundan olsa gerek. [1]

Mimarının tekno-bilimsel boyutları yerine sosyo-politik boyutunu vurgulayanlar için sürdürülebilirliğin, çevresel dönüşümler üzerinde etki sahibi olduğu kadar paydaşlar, sosyal gruplar, kentsel dinamikler ve bölgesel politikaları etkileyen daha geniş toplumsal süreçleri (geri dönüşüm politikaları, arazi kullanım şablonları, miras yönetimi vb. gibi) kapsayan bir tanıımı vardır. Birçok mimarlık bölümü ve kalkınma kuruluşu, bu düşünce tarzını paylaşmakta ve çeşitli kompleksite dereceleri içerisinde çevresel sürdürülebilirlik tanıımı içerisinde toplumsal, kültürel ve

ekonomik konuların entegre edilmesi için yollar aramaktadır.

Öte yandan kuşkucular için, bu yeni konsept ile mimari açıdan etkilenmenin bir diğer önemi daha vardır: toplumsal veya tekno-bilimsel konulara odaklansa da, sürdürülebilirlik kavramı mimarlığa yeni bir amaç daha kazandırmıştır. Bu görüşe göre, sürdürülebilirlik geç ortaya çıkmamış, meslek anlam ararken (20.yy'ın sonundaki tarihselci trendler gibi) veya imza tasarımcının ben merkezliği açmazı gittiğinde (modernizm mirası gibi), mimarlığa yeni bir anlam kazandırmak için tam da zamanında ortaya çıkmıştır. Tam anlamıyla çeşitli uygulamalar- William McDonough'un yeni materyaller ile olan yeniliklerinden Kenneth Yeang'ın yüksek teknolojileri kabul etmesine ve James Cutler'in binaların ekolojik ayak izleri ile ilgili polemikine kadar- yeni çevresel farkındalık bilinci çeşitlerinin, mimarideki önemli yeni dünya görüşlerini şekillendirdiğine dair sinyaller olma özelliğini taşımaktadır.

Gezegenin sorunları gerçek ve mimarlık da kendince bir sorumluluğa sahip olduğundan dolayı- sürdürülebilirliğin anlamları ve hedefleri mimarlar ve akademisyenler tarafından tartışıldursun, mimarlık tarihinden öğrenilecek bir dersi hatırlamamız gerekmektedir: büyük

ve iyi bir amaç yeterli değildir! Ne kadar asil olursa olsun, kahramanlık hikâyeleri içerisinde tuzaklar gizlidir. Modernizmin yakın tarihi açıkça şunlardan bazılarını göstermektedir: toplumsal özgürlük rüyasını hızlı bir şekilde ayrımcılık kabusuna dönüştüren konut projeleri; kişiler ve mekanların kültürel zorluklarının üstünden geçen kentsel yenilenme projeleri; ve modernizasyon adına ataerkil gündemleri ileriye taşıyan sömürge ve sömürge sonrası bir çok yeni kent. Tüm bunlar bize, iyi yönelimlerin, doğru olsalar da, her zaman yanlış yorumlanabileceğini, yanlış kullanılabileceğini veya bir arada maksadından çıkabileceğini hatırlatmaktadır.

Mimarların sürdürülebilirliğe odaklanmasını dayanağa bağlayan fazlasıyla endişe verici işaretler olmasına karşın (ozon deliklerinden, ortadan kaybolan kurbağalara ve Birleşmiş Milletler toplantılarındaki çocukların acı veren savunmalarına kadar!), mimarların ayrıca, yeni, 'adil' neden adına geliştirilen stratejilerdeki muhtemel tuzakların dikkatli bir şekilde farkında olması da gerekmektedir. Bu yazı, bu tür bir dikkati geliştirmede önemli bir anahtarın da, tarihi incelikli bir şekilde anlamak olduğunu, çünkü bu tarz bir anlayışın, kör noktaları bulmakta, zorlukları sezmekte veya ortaya çıkan

stratejilerin alt metinlerini algılamakta mimarlara yardımcı olan önemli araçlar sunduğunu savunmaktadır. Yakın geçmişteki önemli yansımalarından alınan bazı temel fikirlerin taslağı aşağıda verilmiştir. Buradaki hedef, sürdürülebilirlikle ilgili tarihteki derslere sistematik bir genel bakış sunmak değil fakat günümüzle bağlantılı olan bazı hatırlatmaların altını çizmektir.

1. Tekno-bilimsel yönetim apolitik değildir:

1960larda ortaya çıkan ekolojik hareketlerde, doğal dünya içerisinde bilimsel araştırmanın su yüzüne çıkardığı sorunların acil bir durumu ele alırken geliştirdikleri siyaseten sofistike olmayan varsayımları, bize benzeri stratejilerdeki tuzaklarla ilgili bir çok şey öğretebilir. Rachel Carson tarafından kaleme alınan Sessiz Bahar (Silent Spring, 1962) belki de o çağın ekolojik acil durumunu en iyi temsil eden eserdir. Endüstriyel tarımın aşırılığını ortaya çıkarmakta ve insanlar ile doğa arasında dengeli bir dayanışmanın canlanması için çağrıda bulunmaktadır. Kuşlar olmayan bir bahar kehanetinde bulunan kitap, kamunun duyarlılığına girmiş ve modern çevre hareketinin kutsal kitabı haline gelmiştir. Oysa ki korunması gereken çok eski dengenin sözde gizemli kavramları üzerindeki alt metinsel vurgu, ekolojik dengenin korunmasının, bilim adamları ve yöneticilerin bir görevi olduğunu öngörmektedir. Bu durum, dünyanın korunmasının önemi üzerine apolitik bir hava yayılmasına yardımcı olmuş ve yasal uygulamalar, kurumsal düzenlemeler ve diğer çevresel politika türlerine dahil olan güç ve eşitsizlik, toplumsal ilişkiler ve önceliklerle ilgili soruları bir kenara itmiştir.

Benzer bir ekolojik aciliyet, mimari kültür içerisine de sızmıştır ve bu da örneğin, ekolojik kriz korkusunu vurgulayan Buckminster Fuller'in Bütün Dünya Kataloğu (Whole Earth Catalogue) ve inşa edilmiş yapılan ve küresel ekosistem arasındaki ilişkileri ayrıntıları ile göstermeyi deneyen C.A. Doxiadis'in Ekoloji ve Ekistik (1975) isimli eserlerinde

görülmektedir. Atom bombasının hafızası henüz daha canlı iken ve minik dünyanın uzaydan çekilmiş resimleri, dünyanın hassasiyeti ile ilgili yeni bir bilinç yarattığı bir dönemde, bu tür çağrılar önemli görülmektedir. Öte yandan, bu durumlar aynı zamanda, kaynakları dikkatli bir şekilde yönetilmesi gereken kırılğan bir dünya fikrini de önceden ortaya koymuştur. Kaynakların yerleri ile ilgili sorunlar ve teknolojik ve ekonomik güçler veya küresel ölçekte bu kırılğan ekolojik dengenin nasıl korunacağına dair kararları şekillendiren uluslararası ticaretteki dengesizlik, sanki sadece teknik bir mesele olarak kabul edilmiş ve siyasi tartışmanın ötesindeymiş gibi ele alınmıştır. Buna ek olarak, Doxiadis'in Ekoloji ve Ekistik eserinde geliştirilen ve dünyanın dengesi kavramını, insan ihtiyaçları ve doğal kaynakları arasındaki denge ile bir araya getiren tarzda argümanlar, doğanın insan kullanımı ve insanlara tahsis edilmek için bir kaynak olarak hapsedilmesinin yanında doğa kavramının siyaset üstü uzman kontrolündeki bir nesne olarak görülmesini desteklemiştir. Yapılı yerleşmelerin düzenlenmesi ve doğal kaynakların tahsisi otomatik olarak, teknokrat yönetim alanına aktarılmıştır. Bu tür düşünceler, aşağıda da görebileceği gibi, sürdürülebilirlik ile ilgili birçok mevcut stratejinin içerisine sızmıştır.

2. Düşük teknoloji ve yerel geleneklerin değerlendirmesi apolitik değildir:

Geleneksel mimarlık, modern mimarlığın tarihinde eski bir konu olabilir, fakat günümüzde yeni sürdürülebilirlik amaçları doğrultusunda yeniden sahnelenmektedir. Yerel bilgi bilinci ve düşük bina teknolojilerini dikkatle inceleyen mimarların çalışmaları, yerele karşı küresel, veya profesyonelliğe karşı zanaat, veya öncülüğe karşı taban taktikleri üzerine yenilikçi tartışmalar bakımından çok da ortaya konulmamaktadır. Günümüzde Bernard Rudofsky, Sibyl Moholy Nagy veya Hassan Fathy benzeri kişilerin çizgi açan çalışmaları-sürdürülebilir stratejilerin öncüleri olarak yeni bir anlam kazanmaktadır.

Örneğin, sürdürülebilirliğin öncü uzmanları arasında ismi sıklıkla görülen Fathy'yi ele alalım.[2] Fathy'nin uzun kariyerini temel olarak eski gelenekler arasından kerpiçten yapılmış binalar ve manikalar, iç avlular vs. ile pasif soğutmaya dair yerel bilgi sistemlerini canlandırmak üzerine adadığını göz önünde bulundurursak, Fathy'ye gösterilen ilgi oldukça mantıklı görünmektedir. Fathy'nin çalışmalarının ikonik örneği, 1940ların ortasında Yukarı Mısır'da inşa edilen New Gourni model köyüdür. Materyal seçimi ve enerji tasarrufu ile ilgili teknik soruların ötesine gidip, teknik stratejiler ile sosyo-ekonomik stratejileri birleştirdiğinden sürdürülebilirliğin çok yönlü bir versiyonu olarak yorumlanabilir; proje, sürdürülebilirliğin bir öncüsü olarak özellikle ilginç bir örnektir. Örneğin, kerpiç kullanımı binalarda üretimden kaynaklanan enerjiyi asgariye indirir ve binalar içerisinde pasif soğutmaya yardımcı olurken aynı zamanda inşaat giderlerini de büyük ölçüde azaltmış, zanaatkarlar ve mimarlar arasındaki dayanışmayı besleyip, köylülerin gururunu yerel mirasları içerisinde canlandırmayı sağlamıştır.

Buna karşın, projenin yapıldığı yerdeki gerçekler, farklı bir durum ortaya koymaktadır. Model konutların tasarlandığı yerel köylüler, bu konut yapımına karşı çıkmış ve yıllarca yeni bir köye taşınmayı reddetmiştir. Nedenler çeşitlilik göstermekte birlikte, projeyi finanse eden devlet, tasarlayan mimar, ve kullanıcılar olan Gourni köylüleri arasında çeşitli kopukluklara bağlıdır. Öncelikle, köylüler, planlı ve sıhhi konutlar adına eski evlerinden kopacakları şekilde tasarlanmış devletin finanse ettiği bir projeye karşı çıkmıştır. İkinci olarak ise, Fathy, iç bahçeler ve kerpiçten kubbelerin kendisi tarafından yeniden yorumlanmasının, 'Mısır mimari geleneğini' canlandıracağını düşünmüş olabilir, fakat tutumu, aslında olmayan kültür/geleneğin homojen hale getirilmiş bir anlayışını dayatmıştır. Örneğin, Nubian kerpiç kubbelerinin kullanılmasına yönelik mimar tercihi Gourni halkı tarafından reddedilmiştir. Onların bölgesinde

(kültürel anlamda Nubia'dan uzak), kubbeler sadece en kutsal yerlerde kullanılır: türbeler ve camiler.[3] Bir diğer deyişle, Fathy'nin 'geleneği' yüceltme çabası, kendisini günlük gerçeklerden uzaklaştırmış ve nostaljiye sürüklemiştir. Bu hikaye, günümüz için güçlü bir kinayedir. New Gourn'a'nın ekolojik/ekonomik/toplumsal sürdürülebilirliği gibi projeleri hayata geçirmeden önce, sosyo-kültürel politikaların güçlü zorluklarının farkında olmalıyız.

3. Her Zaman Üst Anlatıların Farkında Olun:

II. Dünya Savaşı sonrası ekonomik büyüme gayretinin gururunu su yüzüne çıkaran 1970ler ekolojik kıyamet günü senaryolarından hemen sonra, büyüme ve kalkınma ahlakına meydan okuyan ve sıklıkla çeşitli 'doğaya dönüş' hareketlerinin duygusallığını aksettiren bir çok uygulama alanında büyüme karşıtı, farklı hareketler türemiştir. Mimarlıkta bu durum, bulunan nesnelerle (lastikler, cam şişeler, veya hasır ve kerpiç), ayrıca alternatif yaşam şekillerini geliştiren güneş enerjili konutlar vb. (belki de en bilinen örnek olarak Drop City) ile birlikte deneysel projelerde ifade bulmuştur. Buna karşın, büyüme karşıtı eylemcilik, çevre ve kalkınma arasında bağlantılara şekil vererek endüstriyel dünyanın üretim ahlakını reddetmek yerine revize etmeyi amaçlayan diğer bir düşünceye yenik düşmüştür. Bu yaklaşım ilk zamanlar, özellikle 1972 yılında yapılan BM Çevre Konferansı ve 1976'da yapılan BM Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı ile 1970lerde bir dizi Birleşmiş Milletler toplantısında gelişim göstermiştir. Bu konferansların büyük oranda mimari kültür ve Fathy, Fuller ve Doxiadis gibi mimarlar üzerinde etkisi olmuştur.[4] Yapılan eleştirilerin de önerdiği gibi, bu konferanslarda geliştirilen yaklaşım, 1950 ve 60lar boyunca kalkınma kuruluşlarının idari görünümüne dayandırılmaktadır. [5] Çevre ve kalkınma arasındaki birleşme daha sonraları, 'Ortak Geleceğimiz' (çoğunlukla Brundtland Raporu olarak bilinmektedir) isimli 1986 yılında hazırlanan raporda ileriye taşınmıştır ve uluslararası kuruluşlar

ve devlet kurumları tarafından da kabul edilmiştir. [6] Materyaller veya yeni termal kontrol teknolojileri geliştirmek için endüstri ile ortaklık kurmaya çalışan mevcut uygulamalar, bu düşünce tarzının bir devamı olarak düşünülebilir. Aynı şekilde, eko-turizm ve eko-kalkınma üzerine yapılan vurgu da benzer temelleri paylaşmaktadır. 'Sürdürülebilirlik' ifadesi tam da Brundtland raporundaki sürdürülebilir kalkınma mantığındaki bağlantıları belirgin hale getirmiştir.

Kısacası, hayal kırıklığı yaratan mevcut deneyler (eko-kalkınma projeleri, yüksek teknoloji materyallerinin bulunması veya uluslararası yeşil danışmanlık şirketlerinin ortaya çıkması), çevresel bilincin sermaye odaklı çıkarılara göre belirlenmesi ile birlikte, geçtiğimiz yüzyıldaki bazı hareketlerle beliren duygusallığa yakındır. Sürdürülebilirliğin siyasi bir doğruluk hareketine indirgenmesi takip etmek işe yarabilmektedir (örneğin; büyük işletmelerin ve şirketlerin sadece bir pazarlama aracı veya küresel kaynaklara sahip olmayı meşrulaştırmak adına sürdürülebilirlik kavramını benimsemesi gibi). Buradaki önemli soru, para ve çevrenin ters uçlarda olup olmadığı değildir. Şu ana kadar bu yanlış bir ikilem olabilir ki David Harvey da bu konuyla ilgili şunu söylemiştir: 'para sirkülasyonu, temel bir ekolojik değişkendir, ve çevrenin maddesel kalite nitelikleri sürdürülecek ise sürekli para sirkülasyonu da gereklidir.'[7] Belki de burada dikkatli bir şekilde farkında olunması gereken, bir kavram ve uygulama olarak sürdürülebilirliğin sürekli olarak eleştirel düşünceyi içeren tümleyici bir doktrine dönüşme tehlikesi olduğu konusudur. Wolfgang Sachs tam da bu uyarı ile mevcut trendler hakkında genel bir yorumda bulunmaktadır: 'Hükümetler, iş dünyası ve uluslararası kuruluşlar, küresel ekoloji pankartını taşıdıkça, çevrecilik de yüzünü değiştirmektedir. Bir noktaya kadar, toplumsal bir hareketin felsefesi olarak kabul edilen ekoloji, muhalefet bilincinden, egemenlik bilincine doğru kendini dönüştürmek üzeredir...'

Bu uyarıyı, mimari tartışma koşullarına dahil etmek, sürdürülebilirliğin

tesadüfen açık olmayan kategoriler olan önemli toplumsal, kültürel, siyasi, estetik ve fiziksel tasarım sorularını kapsayan tümleyici bir kavram haline gelmemesi anlamına gelmektedir. Belki de sürdürülebilirliğin sabit veya tutarlı tanımı olmaması iyi olabilir. Belki de böyle bir tanımı hiçbir zaman olmamalıdır! Enerji tasarrufu ile ilgili sorular veya verimli kaynak kullanımı ile ilgili teknik sorular veya hatta sosyo-ekonomik yönetim ile ilgili sorular, mimarlık içerisinde sürdürülebilirliğin tanımını oluşturur ise, tasarımı bir dizi küçük karara (materyaller, enerji veya fizibilite) indirgeme tehdidini ortaya çıkaracaktır. Bunun da sonuç olarak mimari tasarım üzerindeki önemi azaltacağı ve daha çok yönetim veya siyasi doğruluğa dayanacağı öngörülebilir.

Sürdürülebilirliğin tarih öncesini yansıtmak, günümüz ile ilgili ipuçları veren uygulama emsallerini bulmak değildir. Elbette bu yansımalar, kavramın değişken tanımları ve mutlaklık karşısında korunmak amacıyla ismi temelinde geliştirilen uygulamalar üzerine eleştirel bakış açıları yerleştirmeyi amaçlamaktadır. Mimarlar, tasarımı yönetimsel ve entelektüel yoksunu durumların içerisine dahil etmeden teknolo-bilimsel alanlar ile ortaklıklar kurabilir mi? Ekolojik sorunlar, eko-determinizme başvurmadan mimarlık ortamlarında tartışılabilir mi? Mimarlar, ahlaki talimatlar veya önemli üst anlatılara başvurmadan etik koşulları kabullenebilir mi? Belki, ama bu ince çizgiler üzerinde ilerlerken, hem meslekte bulunanların hem de akademisyenlerin ortaya çıkan stratejileri sürekli olarak sorgulaması ve bu stratejileri anlamaya çalışması önemlidir.

Notlar:

1. Diğer bir çoğunun yanında örnek için bkz., C. Slessor, Eco-Tech(London: Thames and Hudson, 1997), D. Lloyd Jones, Mimarlık ve Çevre (New York: Overlook Press, 1998), V. Lerum, Yüksek Performans Bina (Hoboken (NJ): John Wiley & Sons, 2008).

2. Örnek için bkz. Fathy'i sürdürülebilirlik öncüleri arasında yerleştiren James

Steele'in Ekolojik Mimari (London: Thames & Hudson, 2005); ve 'Yeşil Binalar Fathy'den Yeang'a' için <http://www.library.jhu.edu/researchhelp/engr/structures/greenbuildings.pdf> sitesine bakabilirsiniz.

3. Projenin daha kapsamlı bir şekilde analizi için bkz. P. Pyla, 'Tekrardan Hassan Fathy: Bilim, Kalkınma ve Geleneksel Mimari üzerine Savaş Sonrası Söylemler,' Mimarlık Eğitimi Dergisi 60:3 (Şubat 2007): 28-39.

4. bkz. P. Pyla, 'Yeşil Politikada gri alanlar: Modern Çevre Hareketinin Yansımaları.' Eşikler 14 (Spring 1997): 48-53, ve 'Planeter Ev ve Bahçe' [ileride]

5. Wolfgang Sachs, 'Çevre', Kalkınma Sözlüğü (London: Zed Books, 1992), s. 26-37. Bkz. A. Biswas & M. Biswas, 'Üçüncü Dünyada Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma: Geçtiğimiz On yılın Değerlendirmesi', Üçüncü Dünya Çeyreği no. 4 (1982), s. 479-91; M. Redclift, Sürdürülebilir Kalkınma: Çelişkileri Keşfetmek (London: Methuen, 1987); F. Sandbach, 'Büyüme Tartışmasının Sınırlarının Yükseliş ve Düşüşü', Sosyal Bilim Çalışmaları, no. 8 (1978), s. 495-520.

6. Bu kavramın detaylı bir kritiğini vermek bu yazının kapsamı dışında olsa da bazı kilit yazılar şunlardır: Wolfgang Sachs, ed., Küresel Ekoloji: Siyasi Çatışmanın Yeni Arenası (London: Zed Books, 1995); Arturo Escobar, Kalkınma ile Yüzyüze Gelmek: Üçüncü Dünyayı Yapmak ve Bozmak (Princeton: Princeton UP, 1995); ve Vandana Shiva, Hayatta Kalmak: Kadınlar, Ekoloji ve Kalkınma (London: Zed Books, 1989).

7. David Harvey, 'Yeşil Nedir ve Çevrenin Dönmesini ne Sağlar?': Fredric Jameson ve Masao Miyoshi (eds.), Küreselleşme Kültürleri (Durham and London: Duke UP, 1998), s. 327-355, alıntı yapılan sayfa. 332.

Panayiota PYLA
Mimar, Kentsel Tarihçi, Akademisyen

ÇEVRESEL ETKİ AÇISINDAN BİNALARIN DEĞERLENDİRİLMİ GEREKİLİĞİ ve BİNA DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİ

Ayşe ÖZTÜRK

ÖZET

Binaların çevre üzerindeki olumsuz etkileri, yapılan bilimsel çalışmalarla belirlenmekte ve bu etkilerin azaltılması için bina değerlendirme sistemleri geliştirilmektedir. Ulusal ya da uluslararası yaygın kullanımları teşvik edilen bu sistemlerin ortak amacı, binaların insan sağlığı ve konforu, kaynak tüketimi ve çevre kirliliği açılarından performanslarını belirlenen ölçütler çerçevesinde değerlendirmek, toplumsal bilinç ve farkındalık oluşturmaktır. Çevresel etki değerlendirme sistemleri, enerji verimliliği, yapı ürünü sertifikalandırılması ve yaşam döngüsü içinde toplam çevre etkileri değerlendirmesi olmak üzere temelde üç ana alanda geliştirilmektedir. BREEAM, LEED gibi öncü ve uluslararası yaygın kullanımı olan sertifika sistemleri, binanın yaşam döngüsü içindeki tüm çevresel etkilerini dikkate alan ve bu etkileri azaltacak tasarım, uygulama, kullanım ve yönetim kararlarını değerlendiren sistemlerdir. Bu yazıda, uluslararası yaygın kullanımı olan sertifika sistemlerinin bina değerlendirmede esas aldıkları konular ve değerlendirme sonuçları ile ilgili bilgilendirme yapılacaktır, Türkiye’de bu konuda sürdürülen çalışmalara değinilecektir.

Anahtar kelimeler: bina sertifikasyon sistemleri, çevresel etki değerlendirmesi, sürdürülebilirlik.

GİRİŞ

Binaların var olması, insan ihtiyacına dayanır. Özde insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere binalar tasarlanır, üretilir ve kullanılır. Ancak, bu masum varoluş zinciri içinde binalar bir yandan ihtiyacı karşılarken diğer yandan doğayı ve insan yaşamını etkiler. Tasarım, yapım ve kullanımı uzun bir süreci kapsayan binaların yaşam döngüsü içinde sürekli bir tüketimin varlığı ve bu tüketim sonucunda da atıkların oluşması doğal bir sonuçtur.

Yapılan araştırmalara göre, bir yılda kullanılan

enerjinin ortalama % 50’si,
suyun % 50’si,
ağacın % 25’i,
doğal taş, çakıl ve kum türü
gerecin % 80’i,
kimyasal maddelerin % 50’si,

binaların yapım ve kullanım
aşamalarında tüketilmektedir.
Bunların yanı sıra her yıl verimli
arazilerin ortalama % 80’i inşaat alanı
olarak yapılaşmaya açılmaktadır (1,2).

Bu tüketime bağlı olarak da atıklar
açığa çıkmakta, hava, su ve toprağa

kirlilikleri olarak çevre üzerinde
olumsuz etkilere dönüşmektedir.
Yine belirli bölgelerde yapılan
araştırmalara göre atmosfere salınan
karbondioksitin % 38’i, sülfür dioksitin
% 49’u ve nitrogen oksitlerin % 25’i
binalardan açığa çıkmaktadır. Benzer
çalışmalar bir konuttan haftada
yaklaşık 23,3 kg çöpün toplandığını
belirtmektedir (3,4).

Çevre kirliliğinin yanı sıra binaların
insan / kullanıcı sağlığı üzerinde
de olumsuz etkileri olabilmektedir.
Özellikle bazı hastalıkların binalarda
kaynaklandığı bilimsel çalışmalarla
tespit edilmiştir. En bilinen bina
kaynaklı hastalıklara arasında,
Lejyoner hastalığı, asbestosis,
iklimlendirme hummaları, Sağlıksız
Bina Sendromu (SBS) sayılabilir (5).

Tüketim ve atık perspektifinden
binalara bakıldığında, binaların,
doğal kaynakları tükettiği,
çevre kirliliklerine neden
olduğu,
kullanıcı sağlığını
olumsuz etkilediği açıkça
görülmektedir.

Gelişen bilim ve teknoloji dünyasında
bir yandan hızla bilgi ve teknolojik
yenilikler üretilirken diğer yandan
kaynakların daha hızlı oranda
tüketildiği ve çevrenin yaşanmaz

hale dönüştüğü gözlemlenmektedir. Yaşamın devamlılığı ve devamlılık içinde sağlıklı olmanın gerekliliği her geçen gün daha önem kazanmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında 'sürdürülebilir' olma kavramını anlama ve bu kapsamda çalışmalar yapma, mesleki ve toplumsal bir sorumluluk olmaktadır. 'Sürdürülebilirlik', en özet hali ile bugünün ihtiyaçlarını karşılarken yarının ihtiyaçlarının gözetilmesi ve yarına kalacak payın bugün tüketilmemesi olarak tanımlanabilir. Binaların tüketici, kirlenici ve sağlık sorunu oluşturan ortamlar olarak tanımlanması, 'sürdürülebilir' olma özelliğinin tam karşıtı olmaktadır. O zaman öncelikli yapılacak iş, binaların sürdürülebilirliğe katkısının, çevresel etkilerinin ve kullanıcılar üzerindeki konfor ve sağlık etkilerinin ölçülmesi olmalıdır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar sonucu bazı ülkelerde binaların çevresel etkilerini ölçen sistemler geliştirilmiş ve bu sistemlere göre de tasarım, yapım ve kullanım aşamalarında binalar değerlendirilmeye başlanmıştır.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

Binaların çevresel performanslarının değerlendirilmesi doğrultusunda dünyada 600'den fazla yöntemin geliştirildiği ve değişik alanlarda uygulandığı belirtilmektedir. Değişik açılardan olmakla birlikte, çoğunlukla enerji, yapı ürünü ve binanın tümü olmak üzere üç ana alanda değerlendirme yöntemleri geliştirilmiş/geliştirilmektedir (6,7,8,9).

Enerji Verimliliği Değerlendirme Yöntemleri:

Bu gruptaki yöntemler, binaların toplam enerji tüketimini ve verimliliğini ölçmeyi amaçlar. Nicel sonuçlara dayalı ölçüm yapar.

Yaşam Döngüsü Analizleri Yöntemleri: Özellikle yapı ürünlerinin ham madde halinden yapı ürününe dönüşme, kullanıma ve atık haline gelmesi sürecinin tümünün incelenmesinde ve çevresel etkilerinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerdir. Bir önceki değerlendirme yöntemi gibi nicel

sonuçlara dayalı ölçüm yapar(5). Uluslararası platformlarda kullanılan bazı ülkelere ait ürün değerlendirme sistemleri şunlardır: Green Seal (Amerika Birleşik Devletleri); Eco-Label (Avrupa Birliği); NF Environment Mark (Fransa); Blue Angel (Almanya); Eco Mark (Japonya).

Toplam Kalite Değerlendirmesi: Nitel ve nicel sonuçlara dayalı ölçüm yapan, binanın tüm ekolojik, ekonomik ve sosyal özelliklerinin değerlendirildiği ve sertifikalandırıldığı yöntemlerdir. Bina sertifika sistemleri olarak tanımlanmaktadır.

BİNA SERTİFİKA SİSTEMLERİ
Binaların çevre ve insan sağlığı üzerine olan olumsuz etkilerini gözlemleyen ve 'sürdürülebilirlik'

doğrultusunda iyileştirme çalışmaları başlatan ülkelerde bina değerlendirme ve sertifikalandırma yöntemleri geliştirilmiştir. Toplam kalite değerlendirmesi esasına dayandırılan bu sistemlerin kullanılmaları çoğunlukla gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ancak, bazı özel koşullarda sertifika alınması zorunlu kılınmakta, bu süreç de yerel ya da ulusal idareler tarafından denetlenmektedir.

Dünyada yaygın olarak kullanılan bina sertifika sistemlerinden bazıları şunlardır:
Bu değerlendirme yöntemleri arasında BREEAM ve LEED hem ilk geliştirilen hem de uluslararası kullanımı en yaygın olan sertifika sistemleridir.

Sertifika Sistemi	Ülke / Yıl
BREEAM BRE Environmental Assessment Method	UK / Birleşik Krallık 1993 (10).
LEED Leadership in Energy and Environmental Design	Amerika Birleşik Devletleri 1998 (11).
GREEN GLOBES	Kanada / 2000 (12).
CASBEE Comprehensive Assessment System for Building Environmental Efficiency	Japonya 2001 (13).
AQUA Alta Qualidade Ambiental / The High Environmental Quality	Brezilya 2007 (14).
VERDE Building Evaluation and Environmental Certification Method	İspanya (15).
DGNB	Almanya (16).
ITACA	İtalya (17).
PromisE	Finlandiya (18).
HQA	Fransa
GREEN STAR	Avustralya (19).
GREEN MARK	Singapur (20).
ESTIMADA	Körfez Ülkeleri (21).
ECO-HOUSE TECHNICAL EVALUATION	Çin (22).

BREEAM, Birleşik Krallık'taki Yapı Araştırma Kurumu (BRE / Building Research Establishment) tarafından hazırlanan ilk sertifika sistemidir. İlk test versiyonu, 1990 yılında ofis binalarının değerlendirilmesi üzerine hazırlanmıştır. Ancak, 1993'de yayınlanan kullanıma açık versiyonu ve daha sonra geliştirilen

diğer versiyonları ile 11 değişik bina tipini değerlendirmek mümkündür. Şu ana kadar yaklaşık 10.000 binanın BREEAM sertifikası aldığı belirtilmektedir. Birleşik Krallık dışındaki ülkelerin kullanımına açık versiyonları olduğu gibi bu sistem bir çok diğer ülke sertifika sistemine de kaynak olmuştur (6,10,23).

LEED, Amerika Birleşik Devletleri Yeşil Bina Konseyi (US Green Building Council) tarafından hazırlanan bu sistem 1998 yılında kullanıma açılmıştır. LEED sertifikası almak için yaklaşık 20.000 binanın başvuruda bulunduğu belirtilmektedir. Uluslararası kullanıma açık versiyonları olan bu sistemde de 10 tip bina değerlendirilebilmektedir (6,11).

Bina Sertifika Sistemlerinin Amaçları

Bina çevresel etki değerlendirme ve sertifikalandırma sistemlerinin geliştirilmesindeki ortak sayılabilecek amaçlar şöyle özetlenebilir:

- Kullanıcı hedefli amaçlar: daha iyi ve iyileştirilmiş yaşam kalitesi sunan binalarda yaşama imkanı sağlamak; kullanım maliyetlerini azaltmak; çevre etkisi iyileştirilmiş bina konusunda farkındalıklarını artırmak,
- Bina sahibi ve yatırımcı hedefli amaçlar: binanın ve yatırımın değerini artırmak; satıcı ve alıcının çevre etkisi iyileştirilmiş binaları ayırt etmesini, tanımasını sağlamak,
- Planlamacı ve tasarımcı hedefli amaçlar: çevresel değerlendirme açısından planlama ve tasarım hedeflerinin, çalışmanın başında belirlenmesini sağlamak; planlama ve tasarım aşamalarının ilerleyen adımlarında olası risklerin belirlenmesini ve karar verilmesini sağlamak,
- Yapı ve yapı ürünü üreticileri hedefli amaçlar: yapı üretim sektöründe çevresel etkileri azaltılmış yapı ve ürünleri üretme gereğini yaygınlaştırmak; kaynakların etkili kullanılmasına ve tüketimin azaltılmasına katkıda bulunmak; net ve kesin üretim rehberleri oluşturmak,
- Kurumların çevre strateji ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak.

Bina Sertifika Sistemlerinin Uygulanma Alanları

Sertifika sistemleri ile, mevcut binalar, inşa edilmekte olan yeni binalar ve mevcut binaların ekleri ile tasarım aşamasındaki binalar değerlendirilebilmektedir. Mevcut ve inşa edilmekte olan binaların değerlendirmelerinde istenilen sonuca ulaşılmaması durumunda maliyeti ve çevre etkisi yüksek

iyileştirilmeler yapılması gerekebilir, hatta iyileştirilme yapılması mümkün olmayabilir. Bu nedenle, planlama, yatırım ve tasarım aşamasında strateji geliştirilmesi ve hedeflerin belirlenmesi önerilmektedir. Bu durumda sertifika sistemlerinde değerlendirilecek tüm karar ve uygulamalar için çözüm geliştirilmiş ve uygulamaları sağlanmış olur. Bu da, üretilen binanın çevresel etki açısından istenilen hedeflere ulaşmış bir ürün olmasını sağlar.

Bina sertifika sistemleri ile işlevsel özelliklerine bağlı olarak bir çok bina türü değerlendirilebilmektedir. Yaygın olarak değerlendirilen bina türleri: büro binaları, sanayi yapıları, alış-veriş binaları, tekil ve toplu konutlar, eğitim binaları, sağlık yapıları, hapisaneler, adliye binaları, oteller, karma kullanımlı binalardır. Ayrıca BREEAM'ın Birleşik Krallık için itfaiye binalarını değerlendirme versiyonu bulunmaktadır .

Bina Sertifika Sistemlerinde Değerlendirilen Çevre Etkileri

Uluslararası ya da ulusal kullanımda olan sertifika sistemlerinin değerlendirmeye aldıkları konular, temelde aynı özelliklidir ve benzer konulardır. Ancak, bir sistemlerin kendi yapısına bağlı olarak konuların gruplandırılması ve değerlendirme ağırlıklarında değişiklikler görülebilmektedir.

Bu bilgilendirme yazısında, hemen hemen tüm sertifika sistemlerine fikir önderliği, hatta yazılım rehberliği yapmış olan ilk sertifika sistemi BREEAM'ın içerdiği konular esas alınarak değerlendirilme başlıkları örnek olarak verilmektedir. Bu başlıklar, yönetim, sağlık ve konfor koşulları, enerji, ulaşım, su, yapı malzemesi ve ürün, atıklar, arazi kullanımı ve ekoloji, kirlilik ve yenilikçilik ana başlıkları altında toplanmıştır (10, 23).

Yönetim

Şantiye ve bina kullanımı süreçlerindeki yönetimlerin çevreci karar ve uygulamalarını değerlendirmesini hedefleyen adımdır. Bu adım içinde (a) binaların en verimli şekilde kullanımını; (b)

müteahhitlerin çevre ve çalışma koşullarını; (c) şantiye alanının çevresel etkilerinin yönetimini; ve (d) yaşam döngüsü analizlerini irdeleyen değerlendirme ölçütleri bulunmaktadır.

Sağlık ve Konfor Koşulları

Kullanıcının sağlık ve konfor koşullarının hangi ölçüde sağlandığını değerlendiren adımdır. Değerlendirme konuları ve ölçütleri şu başlıklar altında toplanmıştır: (a) gün ışığı, (b) görüş alanı, (c) kamaşma kontrolü, (d) yüksek frekanslı aydınlatma (floresan ile aydınlatma), (e) iç ve dış aydınlatma yüzeyleri, (f) aydınlatma bölgeleri ve kontrolleri, (g) doğal havalandırma imkanı, (h) yapı içi hava kalitesi, (i) uçucu organik bileşenler, (j) ısı konfor, (k) ısı bölgeleri, (l) mikrobiyal kirlenme, ve (m) akustik performans.

Enerji

Binalardaki enerji tüketimini değerlendiren adımdır. Dokuz altbaşlıkta belirlenen ölçütlerle, (a) enerji verimliliği, (b) sayaçlar, (c) enerji yükü, (d) dış ortam aydınlatması, € bina kabuğu performansı ve hava sızdırmazlığı, (f) soğuk depolar, (g) asansörler, (h) yürüyen merdivenler, rapma ve yollar, (i) düşük ya da sıfır karbon teknolojileri değerlendirilmektedir.

Ulaşım

Toplu taşımanın ve bisiklet kullanımının teşvik edildiği bu adımda şu konular değerlendirilmektedir: (a) toplu taşıma imkanının sağlanması, (b) kentsel donatılara (banka, okul, sağlık binası vb) yakınlık, (c) alternative ulaşım imkanı, (d) yaya ve bisikletli güvenliği, (e) otopark kapasitesinde kısıtlama (örneğin üç-dört kullanıcıya bir otopark ile özel araç kullanımına sınır getirilmesi), (f) toplu taşıma ulaşım bilgilerinin sunulması, (g) dağıtım ve manevra (araç- yaya çakışmasını önlemek, güvenliği sağlamak).

Su

Bu adımda su kaynaklarının verimli kullanımı ve su tüketimi değerlendirilmektedir. Değerlendirilen ölçütler şunlardır: (a) su tüketimi, (b) su sayacı, (c) su kaçaklarının

belirlenmesi, (d) sıhhi tesisat suyunun kontrolü, € sulama sistemleri (f) araç yıkama (arıtılmış su kullanımı vb), (g) yerinde su arıtma.

Yapı Malzemesi ve Ürünleri

Yapı malzemesi ve ürünlerini değerlendiren sertifikalara sahip malzeme ve ürünlerin kullanılmasını teşvik eden bu başlıkta şu konular değerlendirilmektedir: (a) malzeme şartnameleri, (b) sert zemin peyzajı ve bahçe duvarları, (c) mevcut cephe kullanımı, (d) mevcut taşıyıcı sistem kullanımı, (e) sertifikalı ve ilgili kurumlarca onanmış ürün kullanımı, (f) sertifikalı ve ilgili kurumlarca onanmış yalıtım malzemeleri kullanımı ve uygulanması, (g) dayanıklılık-süreklilik amaçlı tasarım ve uygulama.

Atıklar

Yapının üretim ve kullanımı sırasında açığa çöp olarak çıkan atıkların irdelendiği bir adımdır. Genel olarak (a) inşaat atık yönetimini, (b) geri dönüştürülmüş agrega kullanımı, (c) geri dönüştürülecek atıkların toplanması ve depolanması imkânını, (d) atık sıkıştırma sistemini, (e) organik atığın gübre olarak kullanımı, (f) zemin kaplamalarında atıkların azaltılmasını değerlendiren ölçütleri içerir.

Arazi Kullanımı ve Ekoloji

Bu adımda yapılaşmaya açılacak/ açılmış bakir arazilerin biyoçeşitlilik açısından değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bakir alanların yapılaşmaya açılmasından sonra kullanılmış alanların iyileştirilerek yeniden inşa edilmesini teşvik etmektedir. Bu başlıkta, (a) arazinin yeniden kullanımı, (b) kirlenmiş arazinin iyileştirilmesi, (c) arazinin ekolojik değerinin ve özelliklerinin korunması, (d) yapılaşmanın ekolojik ortama etkilerinin azaltılması, ve (e) yapılaşmanın biyoçeşitlilik üzerinde olası uzun dönem etkilerinin azaltılması ile ilgili ölçütler bulunmaktadır.

Kirlilik

Çevre kirliliği oluşturan etkenlerin ve oluşturdukları kirliliğin ölçüldüğü adımdır. Ana başlıklar olarak, (a) bina soğutmada kullanılan akışkanların (CFC, HFC, HCFC vb) küresel ısınmaya etkisi, (b) soğutucu akışkan

sızıntılarının önlenmesi, (c) soğuk hava depoları akışkanlarının küresel ısınmaya etkisi, (d) ısı kaynaklarında salınan nitrojen oksitler, (e) su yatakları kirliliğinin azaltılması, (f) su taşkınları riski, (g) gece ışık kirliliğinin azaltılması, (h) gürültünün önlenmesi konularını kapsamaktadır.

Yenilikçilik

Sürdürülebilirlik ve çevre koruma açılarından tasarım, yapım ve kullanımda getirilen öncü fikirler, geliştirilen çevreci stratejiler, belirlenen hedefler, yönetim süreçleri ve teknolojik yenilikler bu başlık altında teşvik edilir ve değerlendirilir.

Bina Sertifika Sistemlerinde Değerlendirme Çıktıları ve Sertifika Dereceleri

Sertifika sistemlerindeki değerlendirme ölçütleri, genellikle bir puanlama sistemi ile derecelendirilmektedir. Tüm değerlendirme sonucunda elde edilen çıktının bazı sistemlerde yüzde olarak orani, bazı sistemlerde de toplam ulaştığı puan derecesine girer.

Değerlendirme konularının belirlenmesinde olduğu gibi yine bu bilgilendirme yazısında BREEAM ve LEED dereceleri örnek olarak verilmektedir (6,10,23).

BREEAM değerlendirme sonucunda bir yapı aşağıdaki puanlara göre derecelendirilmektedir:

•30 puan	derece dışı / geçmez
•30 puan üstü	geçer
•45 puan üstü	iyi
•55 puan üstü	çok iyi
•70 puan üstü	mükemmel
•85 puan üstü	olağanüstü

LEED değerlendirme sisteminde toplamda 69 puana ulaşılmaktadır. Bu değerlendirme sonucunda ise bir yapının derecelendirilmesi şöyledir:

•26 puan	geçer
•33 puan	gümüş
•39 puan	altın
•52 puan	platin

TÜRKİYE’de BİNA DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİ

Enerji Değerlendirme Sistemi
Türkiye’de, Binalarda Enerji

Performansı sistemi kullanılarak binalara Enerji Kimlik Belgesi (EKB) verilmektedir (24).Bilgisayar ağı üzerinden çalışan bu sistem TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı denetimindedir.

Enerji Verimliliği Kanunu gereği ve ilgili yönetmelikler kapsamında Bina Enerji Performansı Yazılımı (BEP-TR) 2010 yılında tamamlanmış ve kullanıma açılmıştır.

Yeni yapılacak binalarda ruhsat öncesi alınması zorunlu kılınan EKB’nde binalar A, B, C, D sınıflarına ayrılmıştır.Binanın mimari, mekanik ve aydınlatma özelliklerinin veri olarak girildiği bilgisayar ortamında, sistem hesaplamayı yapıp sonucu vermektedir. Yeni yapılacak bir binanın proje aşamasında yapılan değerlendirme sonucu en az “C” sınıfında çıkması şarttır. “D” sınıfında olan binaların projelerinin iyileştirilmesi ve kimlik belgesi hesaplamasının yeniden yapılması gerekmektedir.

Mevcut binaların EKB derecesi “D” çıkabilir. Ancak bu durumda bu binaların ısı yalıtımı, mekanik ve aydınlatma uygulamalarında iyileştirme çalışmaları yapmaları istenmektedir. Ülke içindeki mevcut tüm yapıların Mayıs 2017’ye kadar EKB alması yönetmelik gereği zorunlu kılınmıştır.

EKB değerlendirmeleri, bu eğitimi almış ve Bakanlık tarafından yetkili kılınmış mimar, elektrik ve makina mühendisleri tarafından yapılmaktadır. Halen düzenli ve disiplinli bir şekilde en etkin eğitim TMMOB Mimarlar Odası bünyesinde Oda eğitmenleri tarafından verilmektedir.

Yapı Malzemesi ve Ürünü Değerlendirilmesi

Tüm diğer ürünlerde olduğu gibi yapı malzemeleri ve ürünleri de Türk Standartları enstitüsü tarafından belgelendirilmektedir. Bunun yanı sıra, bazı üretici firmalar uluslararası kabul görmüş sertifika sistemlerine başvuruda bulunmakta ve ürünlerini belgelendirmektedir (25).

Bina Değerlendirme Sistemleri

Türkiye’de halen yaygın olarak kullanılan ulusal bir bina

değerlendirme sistemi yoktur. Ancak, değişik kuruluşlar kendi bünyelerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Bir kamu kuruluşu olan TSE “Güvenli Yeşil Bina Belgesi” tanımı ile bir sertifika sistemi geliştirmekte, ön çalışma örneği olarak da bazı kamu binalarında bu sistemi uygulamaktadır. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından geliştirilen ve halen yüksek lisans çalışmalarında kullanılan ve kullanılması teşvik edilen SEEB “Sürdürülebilir Enerji Etkin Binalar” sistemi bulunmaktadır (26). Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği de “Yeşil Bina Sertifika Klavuzu”nu yayınlamıştır (27).

Uluslararası yaygın kullanılan BREEAM, LEED ve DGNB sertifikalarını almak üzere başvuruda bulunan ve bu sertifikaları alan binalar bulunmaktadır.

SONUÇ

Gelecekte de sağlıklı bir yaşamın varlığı, doğal çevrenin korunması ve sağlıklı yapma çevrelerin tasarlanması, inşa edilmesi ve kullanılması ile mümkün olabilir. Bugünden her kaynağı tüketmeden, her ortamı kirletmeden gelecek nesillere yaşanacak ortamlar bırakmak “sürdürülebilir” olmanın gereğidir.

Teknolojik gelişmelerini diğer ülkelerden önce tamamlayan ve yeni buluşları insan kullanımına sunan ülkeler, yeni yaşamın getirdiği sorunların da farkına yine diğer ülkelerden önce varmaktadırlar. Bu doğrultuda da önlem alıcı çalışmalar yapmaktadırlar. Yirmi yılı aşan bir süreçte bir çok ülke binalarının çevresel etkilerini değerlendiren yöntemler geliştirmişler ve hala da geliştirmeye devam etmektedirler. Bilgilenme ağının çok yaygın ve bilgiye erişmenin en hızlı olduğu bu yaşanan zaman diliminde, bir önlem almak için önce problemin olmasını beklemek çağ dışılık olur. O nedenle, daha önce oluşmuş problemlerden alınacak dersler ve üretilmiş çalışmalardan edinilecek rehber bilgiler doğrultusunda, acilen çevre stratejileri geliştirme, hedef belirleme ve değerlendirme yöntemleri üretme zorunluluğu doğmaktadır. Türkiye ve Kıbrıs’ta hızla artan yapılaşma, çevre sorunlarının da

hızla büyümesine neden olmaktadır. Bu sorunların azaltılması, doğal kaynakların kaybedilmemesi doğrultusunda gerekli yasal düzenlemelerin hazırlanması yanında meslek kuruluşları ve diğer gönüllü kuruluşlar birlikte çalışmalı, binaları çevresel açıdan değerlendirebilecek ulusal sistemler geliştirilmelidir. Bu sistemlerin kullanılmasının yaygınlaştırılması için yapılacak özendirici ve teşvik edici yaklaşımlarla da toplumda çevre bilinci ve farkındalık oluşturulabilecektir.

KAYNAKLAR

- (1) EDWARDS, Brian. Sustainable Architecture: European Directives and Building Design, Architectural Press. GB.1999.
- (2) ÖZTÜRK, Ayşe. “Tüketici ve Kirletici Olarak Yapı”, Eko Teknolojiler ve Ekolojik Yerleşimler Uluslararası Sempozyumu. YTU ve Gothe Institute. 14-15 Kasım 2005, İstanbul. YTU Yayınları No.: YTU. MF.SM-07.0773. İstanbul. 2007. S. 73-80.
- (3) GENG, Yong., Huijuan Dong, Bing Xue and Jia Fu (2012). “An Overview of Chinese Green Building Standards”, Sustainable Development. Sust. Dev. 20, 211-221 (2012) Published online in Wiley Online Library, (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/sd.1537; 18.10.2014
- (4) RITCHIE, Adam. “Waste and Resource Part One Chapter 9”, Sustainable Design. Ed.: Randall Thomas. Spon Press. London. 2003. S. 95-99.
- (5) ÖZTÜRK, Ayşe. “The Architectural Design process and Indoor Air Quality”, PhD Thesis. University of Strathclyde. Glasgow. 1995.
- (6) BERARDI, Umberto. “Sustainability Assessment in the Construction Sector: Rating Systems and Rated Buildings”, Sustainable Development. Sust. Dev. 20, 411-424 (2012). Published online 26 September 2011 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/sd.532.; 18.10.2014
- (7) LEAMAN, Adrian., Fionn Stevenson & Bill Bordass (2010). “Building Evaluation: Practice and Principles”, Building Research & Information, 38:5, 564-577; Rotledge, Taylor & Francis, online publication.; 18.10.2014
- (8) Asdrubali, Francesco., Cinzia Buratti, Franco Cotana, Giorgio Baldinelli, Michele Goretti, Elisa Moretti, Catia Baldassarri, Elisa Belloni, Francesco Bianchi, Antonella Rotili, Marco Vergoni, Domenico Palladino and Daniele Bevilacqua (2013). “Evaluation of Green Buildings’ Overall Performance through in Situ Monitoring and Simulations”, Energies 2013, 6, 6525-6547; DOI:10.3390/en6126525; MDPI Publishing, online publication. www.mdpi.com/journal/energies; 18.10.2014
- (9) Menadue, Vanessa., Veronica Soebarto & Terence Williamson (2013). “The effect of

- internal environmental quality on occupant satisfaction in commercial office buildings”, HVAC&R Research, 19:8, 1051-1062; DOI: 10.1080/10789669.2013.805630; Taylor and Francis, online publication. <http://dx.doi.org/10.1080/10789669.2013.805630>;
- (10) BREEAM, UK. <http://www.breeam.org/>; 02.11.2014
 - (11) LEED, ABD. <http://www.usgbc.org/certification/>; 02.11.2014
 - (12) GREEN GLOBES, Kanada. <http://www.greenglobes.com/about.asp#history>; 02.11.2014
 - (13) CASBEE, Japonya. <http://www.ibec.or.jp/CASBEE/english/>; 02.11.2014
 - (14) AQUA, Brezilya. <http://www.vanzolini.org.br/hotsite-aqua.asp#>; 02.11.2014
 - (15) VERDE, İspanya. <http://www.gbce.es/en/pagina/building-evaluation-tools>; 02.11.2014
 - (16) DGNB, Almanya. <http://www.dgnb-system.de/en/schemes/about-schemes>; 02.11.2014
 - (17) Protocol ITACA, İtalya. http://www.icmq.it/en/certif_buildings.php; 02.11.2014
 - (18) PromisE, Finlandiya. http://virtual.vtt.fi/virtual/proj6/envirom/ympuok_e.html; 02.11.2014
 - (19) GREEN STAR, Avusturalya. <https://www.gbca.org.au/green-star/certification/>; 02.11.2014
 - (20) GREEN MARK, Singapur. http://www.bca.gov.sg/greenmark/green_mark_buildings.html; 02.11.2014
 - (21) ESTIMADA, Körfez Ülkeleri. <http://estidama.upc.gov.ae/>; 02.11.2014
 - (22) ECO-HOUSE TECHNICAL EVALUATION, Çin. <http://www.chinahouse.info/EN/TechnicalEvaluationManualforChineseEco-Housing.asp>; 02.11.2014.
 - (23) Öztürk, Ayşe. Rüksan Tuna. İlker Kahraman. Mustafa Koç. “Binalarda Çevre ve Enerji Yönetimi Eğitim Programı” TMMOB Mimarlar Odası, Ekolojik Mimarlık ve Enerji Etkin Yapılar Çalışma Grubu 43. Dönem. 2012 - 2014
 - (24) Binalarda Enerji Verimliliği, BEP-TR. http://www.bep.gov.tr/BEPTRWEB/Default.aspx#.VF-Y4_mUeSA; 02.11.2014
 - (25) TSE - Türk Standartları Enstitüsü, Güvenli Yeşil Bina Belgesi <http://www.tse.org.tr/hizmetlerimiz/belgelendirme-hizmetleri/urun-belgelendirme>; 02.11.2014
 - (26) SEEB, Sürdürülebilir Enerji etkin Binalar, Mimar Sinan Üniversitesi http://www.msgsu.edu.tr/Assets/UserFiles/User1/2014/etkinlik/surdurebilir_etkinbinalar_sempozyum.pdf; 02.11.2014
 - (27) ÇEDBİK, Yeşil Bina Sertifika Klavuzu <http://cedbik.org/yesilkonutsertifikasi.pdf>; 02.11.2014

Ayşe ÖZTÜRK
Mimar, Akademisyen

Sıcak İklimlerde Sürdürülebilir Isı Kaçınma Yöntemleri

Mustafa HANÇERLİ

Özet:

Mimari pasif öğeleri göz önünde bulundurarak, binaların kendini çevreleyen mikro ve makro düzeydeki ortam koşullarına göre tasarlanması, değişen iç ve dış ortam koşullarından devamlı haberdar olması; çevrenin korunmasına, sürdürülebilirliğine, enerjinin etkin kullanımına ve özellikle Kıbrıs gibi sıcak iklimlerde ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayabilmektedir.

Bu bağlamda, mekanik iklimlendirme koşullarını azaltmak veya ortadan kaldırmak için sıcak yaz dönemlerinde sürdürülebilir pasif soğutma yöntemleriyle beraber mimari tasarım aşamasında dikkate alınıp değerlendirilmesi gereken temel ısı kaçınma yöntemleri; “Mikro klima ve yakın çevre tasarımı”, “Bina şekli”, “Odaların ve pencerelerin konumlandırılması”, “Güneş kontrolü ve gölgelendirme” ve “Binanın dış kabuğu” olarak tarifi edilebilmektedir.

Günümüz yapılarında, ihtiyaç duyulan enerji miktarı iyi düşünülmeden tasarlandığından dolayı birçok binada, termal konforu sağlamak adına, yapılı çevremizin sürdürülebilirliği için iyiye işaret olmayan, yenilenemeyen, limitli enerji kaynakları harcayarak işletilen mekanik iklimlendirme sistemleri

kullanılmaktadır.

Binaların ısıtma ve soğutma yükleri, sürdürülebilir tasarım prensipleriyle beraber kolayca azaltılabilmektedir. Bu prensipler binanın tasarımına dâhil edilmesi gereken pasif soğutma ve pasif ısıtma yöntemlerinin temelini oluşturur. Bu nedenle, pasif soğutma teknikleri soğutmanın genel bir sorun olduğu yerlerde; özellikle Kıbrıs gibi sıcak iklimlerde, mekanik iklimlendirme koşullarını azaltmak ve bazı durumlarda ortadan kaldırmak için kullanılabilir.

Bu bağlamda, binalar ortam havası, üst atmosfer tabakası, su ve alt yüzey toprağı gibi çeşitli doğal ısı alıcılarının kullanılması yoluyla pasif sistemler tarafından farklı şekillerde soğutulabilir.

Sürdürülebilir pasif soğutma yöntemlerinin araştırılması ve uygulaması çok katmanlı ve çok disiplinli bir süreç olduğundan konuyu mimari tasarımın diğer yönleri ile birlikte ele almak önemlidir. Bina içinde termal konforu elde etmek için bina tasarımı esnasında, ısı kaçınma ve giderme parametreleri dikkate alınarak, pasif soğutma yöntemlerinin kullanımı ile iç sıcaklıkların ideal seviyeye düşürülmesi hedeflenmelidir.

Sıcak yaz dönemlerinde, bina

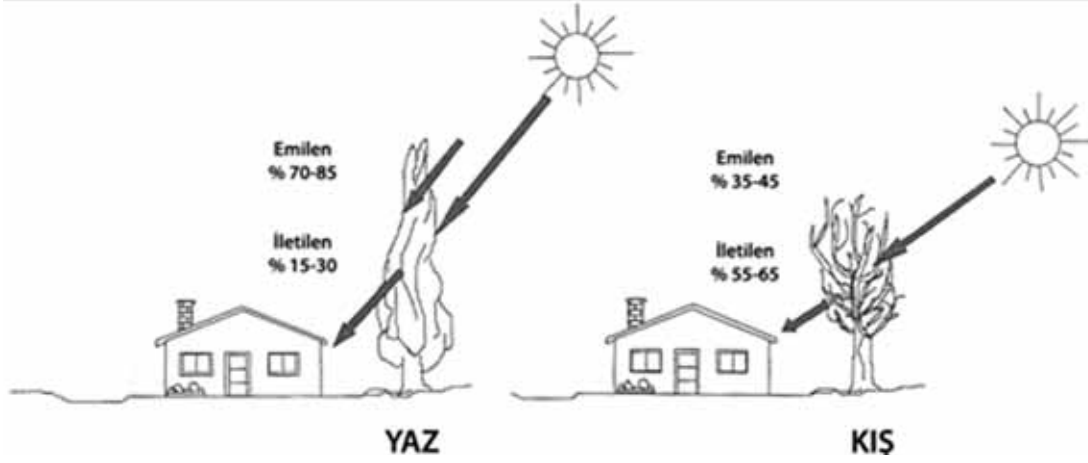
içerisinde istenmeyen yüksek ısı oluşumunun üç temel kaynağı vardır: Güneşin bina üzerindeki direkt etkisi; Dış yüksek sıcaklıkların, bina içerisine sızıntıları; Cihazlar, ekipmanlar ve ev sakinleri tarafından üretilen dâhili ısı. Belirtilen bu üç kaynak arasında, ilki potansiyeli en büyük sorundur, ancak genellikle kontrolü en kolay olanıdır.

Uygun mimari tasarımla bir binanın soğutma gereksinimlerinin en aza indirilmesi, güneş yükünün ve gündüz vakti bina dış çeperi üzerinden alınan ısıнын minimize edilmesiyle gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle, sürdürülebilir bir tasarım ilk olarak ısı kazancından kaçınarak iç sıcaklıkları yükseltmemeyi hedeflemelidir.

Sürdürülebilir enerjiye dayalı pasif soğutma sistemlerinden faydalanabilmek için ana ısı kaçınma stratejileri, erken tasarım döneminde dikkatle hesaba katılmalıdır. Bu bağlamda, sürdürülebilir bina tasarımına etkisi olan temel öğeler aşağıda tarifi edilmiştir.

Mikro Klima ve Yakın Çevre Tasarımı

Bina çevresindeki öğeler ve bulunduğu yerdeki iklim koşulları (sıcaklık, yağış miktarı, nem, rüzgar hızı, güneşlenme süresi..vb) binanın etrafındaki mikro klima özelliklerini belirleyen ve etkileyen ana unsurlardır. Bu bağlamda, bina yakın çevresindeki

Figür 1: Yakın çevre tasarım öğesi olan ağacın yaz ve kış performansı
Kaynak: Santamouris and Assimakopoulos, 1996, s.108

komşu binalar (güneş ve rüzgârın engellenmesi), arazi durumu (nehir, vadi, tepeler) gibi nedenlerle pek çok mikro iklim koşulları oluşabilmektedir.

Binalar çevreye uygun olarak ilişkilendirebilinmesi için mevcut oldukları mikroklima ile birlikte tasarlanmış olmalıdırlar. Bina yerleşim yeri (oturma) ve peyzaj, binaların etrafındaki yakın çevre geliştirme stratejilerinin iki önemli grubunu temsil ederler.

Bir binanın (mevcut topografik özelliklere bağlı olarak) uygun yerleşimi, doğal yönden güneşten koruma sağlayabilir ve yerel esintilerden yararlanılmasında yardımcı olabilir. Ayrıca, yakın dağlar, vadiler, göller ve deniz de bu etkileri artırabilir. Öte yandan, yakın çevre üzerindeki mikro değişiklikler, aşırı-ısınma ve az-ısınma şartları altında önemli rol oynarken yakın çevre bitki örtüsü de güneşten doğal koruma sağlayabilmektedir.

Yapı konumu ve yönü değerlendirilirken, binanın yakın çevresindeki diğer bina ve çeşitli öğelere olan mesafesi birbirlerini gölgeleme açısından analiz edilmelidir. Ayrıca, güneş ışınım miktarı ve hava hareketleri incelenerek güneş ve rüzgâr gibi kaynaklardan maksimum düzeyde yararlanan veya korunan, amacına uygun sürdürülebilir yapı yerleşimi yapılmalıdır.

Bina yapımı için seçilen alanda

yapılacak ön analiz sonrası, binanın yerleşimi, özellikle bina aralık mesafelerinin belirlenmesi, oldukça kritik bir tasarım unsurudur. Enerji etkin sürdürülebilir pasif binalar için ideal bir plan alanı, güneş ışınımına erişimi kışın engellemeyen yazın ise engelleyebilen alanlardır. Ayrıca ısıtma ve soğutma ihtiyaçlarına göre soğuk kış rüzgarlarından korunaklı veya yaz rüzgarına açık alanlar olmalıdır. İstenen performansı yakalayabilmek için, etraftaki engeller de göz önünde bulundurularak, bölgenin ikliminin gerektirdiklerine en uygun alan seçilmelidir.

Özetle, alan planlamada, ulaşan güneş ışınım miktarını etkiledikleri ve hakim rüzgarları kestikleri veya yönünü değiştirdikleri için, doğrudan etkili en önemli unsurlar: alanın topografyası, alan üzerindeki ve çevresindeki bitki örtüsü ve komşu binalardır.

Bina Şekli

Enerji tüketiminde önemli bir role sahip bina şekli sıcak bölgelerde binaların uygun form düzeni, binanın mekanik havalandırılmalı olup olmadığına veya havalandırmanın iç mekân konforu sağlayabileceği durumda doğal havalandırmadan yardım alıp almayacağına bağlıdır.

Bina formu doğrudan güneşe maruz kalan yüzey alanının hacme oranını azaltmada veya arttırmada bir araç olarak kullanılabileceğinden, mekanik

havalandırma durumunda, bina ısı kazancını ve soğutma ekipmanı üzerindeki son yükü azaltmak amacıyla, kullanılan alana bağlı olarak minimum dış çeper yüzey alanıyla birlikte kompakt olmalıdır. Diğer yandan bina, doğal havalandırmadan yararlanacak şekilde tasarlandığında, çok kompakt bir şekil en iyi tasarım olmamakla beraber, belirli uygun şeklin ayrıntıları mikro klima şartlarına bağlı olarak farklılıklar gösterebilmektedir.

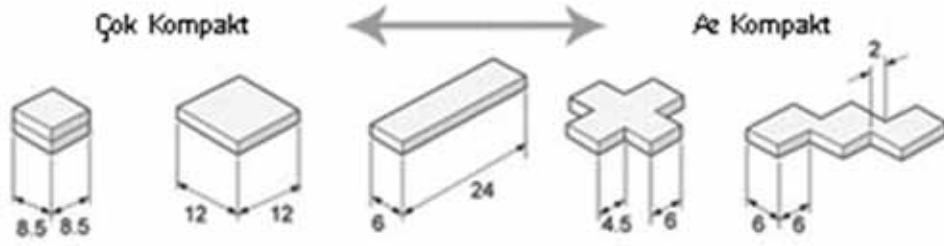
Kompakt şekil enerji kayıplarını azaltmaya yönelik bir tasarım kriteri olmakla beraber, pasif soğutma sisteminde hâkim rüzgâr yönünde geniş cephe oluşturulmasıyla serinletici rüzgâr etkisi kolayca artırılabilir.

Odaların ve Pencereilerin Konumlandırılması

Konumlandırmayla doğrudan bağlantılı olan bina iç mekân sıcaklık değerleri, iki temel iklimsel faktörün etkilerinin doğru değerlendirilmesiyle düzeltilebilmektedir.

o Güneşin doğrudan ısınımı ve Güneşin farklı yönlerde bakan duvarlar ve odalar üzerindeki ısıtma etkisi.
o Hâkim rüzgâr yönü ve binanın konumlandırılması arasındaki ilişki ile alakalı havalandırma etkisi.

Bu bağlamda, ana unsur özellikle pencerelerin konumlandırılmasıdır. Yazın güneş enerjisinin büyük pencerelerden nüfuzu, bir binanın iç ortam sıcaklığını dış mekândaki sıcaklık seviyesinin üzerine çıkarabilir

Figür 2: Alternatif bina formu

ve bu sayede binaların soğutma yükünü artırmanın yanı sıra önemli ölçüde termal baskıya neden olabilir.

Yüzeye gelen güneş ışınımının %80 ininden fazlasını içeri taşıdıkları için pencereler, sürdürülebilir pasif sistem tasarımında önemli bir role sahiptirler. Diğer taraftan yüksek termal iletim değerlerine sahip oldukları için, bina kabuğunun ısı açıdan en zayıf noktalarından biridirler. Cam doğal özelliğinden dolayı güneşten gelen kısa dalga boylu ışınımı içeriye geçirirken uzun dalga boylu ışınımı içeride hapsederek iç ortamın aşırı derecede ısınmasını sağlamaktadır (sera etkisi). (Lechner,1991)

Isıtma, soğutma ve gün ışığıyla aydınlatma arasındaki denge, açıklıkların konumlandırılmaları ve boyutlandırılmaları açısından kritik bir husustur. Açıklıkların tasarımı, genellikle bina türüne bağlı olmakla birlikte, camlı mekânların yüzey açıklık boyutları, yapı iç mekân düzenlemeleri tarafından etkilenebilir.

Binalardaki odaların yerleşimi, termal bölgelendirme düzenlemede ve iç alanların kullanımında bir tamponlama stratejisi olarak ve çapraz havalandırmayı geliştirmede kullanılabilir. Derin plan düzenlemeleri ve alanların birçok katmana bölünmesi, bina içindeki hava hareketini engelleyebildiklerinden dikkatli bir tasarım gerektirmektedir. Bunlar haricinde, pasif soğutmayı sağlayabilmek için, istenmeyen güneş, sıcak rüzgârlardan korunma ve soğutan esintilere erişimi sağlama prensipleri daima dikkate alınmalıdır.

Tüm bunlara ek olarak, verandalar, kemerler veya avlu gibi camsız ara alanlar kendi mikro iklimlerini oluşturabilir ve rüzgârın yönlendirilmesinde ve bitişik

açıklıkların ve yüzeylerin güneşten korunmasında büyük role sahip olabilirler.

Mümkün olması halinde kuzey cephesine yazın çok soğutma isteyen hacimler yerleştirilirken buna daha az ihtiyacı olan diğer mekânlar ise güneş aydınlatması da dikkate alınarak binanın güney yüzü boyunca konumlandırılabilir.

Daha yoğun kullanılan yaşama mekânları ısıtma/soğutma ve aydınlatma ihtiyaçları göz önünde bulundurularak en uygun enerji bölge dağılımını oluşturacak şekilde gruplandırılmalıdır. Bu kapsamda, koridorlar, banyolar, depolar gibi ısıtma/soğutma ve gün ışığı ihtiyacı daha düşük olan mekânlar, tampon bölge olarak değerlendirilmeli ve güney cephesi boyunca yerleştirilmeleri durumunda küçük pencerelere sahip olması tercih edilmelidir. Ayrıca, mutfak gibi yüksek içsel ısı kazanımı olan mekânlarda özellikle güney pencerelerden kaçınılmalıdır. Bunun dışında, sürdürülebilir pasif soğutma yöntemleri kapsamında binalarda avluların oluşturulması ve sık kullanılan odalara yönlendirilmesi, iç mekan iklimlendirmesi açısından büyük fayda sağlayabilmektedir.

Güneş Kontrolü ve Gölgeleme

Binalarda güneş kontrolü ısı kazancın önlenmesi için en önemli stratejilerden biridir. Güneş kontrolü, bina ve yakın çevre peyzaj yüzeyleri etkileriyle beraber bina sakinlerini oda içerisindeki parlamadan ve ultraviyole radyasyondan korunmasında ve gereksiz diğer güneş kazanımlarının önlenmesi açısından çok önemlidir. Bu ilkeler dâhilinde, güneş kontrol sistemlerinin etkin tasarımı maliyeti

yükseltmeden binadaki mekanik soğutma, ısıtma ve aydınlatmayı ve yıl boyunca konfor sağlayarak dengelemeyi hedeflemelidir.

Güneş ışığını, binaya özellikle camlı fakat aynı zamanda opak yüzeylere (çatı dahil), ulaşmadan engellemek ve güneş ışınlarını yansıtmak, ısı kazancın önlenmesi açısından esastır. Bunun için çok çeşitli gölgeleme sistemlerinden uygun olanını seçmek konum, yönlendirme, bina tipi ve bina tasarımı aşamasında benimsenen genel soğutma, ısıtma ve gün ışığıyla aydınlatma stratejileriyle beraber düşünülmesi gerekmektedir.

Bina kabuğundaki gölgeleme elemanları, günün ve yılın belli zamanlarında doğrudan güneş ışınımının pencereden içeri girmesini engelleyen en önemli güneş kontrol sistemleridir. Isıtmaya ihtiyaç duyulmayan Yaz aylarında, ısı girişinin gerçekleştiği pencereleri bu gölgeleme sistemleriyle gölgelendirerek ısı kazanımı minimuma indirilmeye çalışılmalıdır. Gölgeleme sistemleri, sabit veya hareketli olabilir ve dışarıya, içeriye ya da çift camlı paneller içine yerleştirilebilirler. Sabit gölgeleme sistemleri, çıkıntılı yan kanatlar, saçaklar, pervazlar veya kanopiler gibi yapısal öğeleri ve tenteler, jalüziler, panjurlar ve siperler gibi yapısal olmayan öğeleri içerir. Bunlara ek olarak, hareketli gölgeliklerin de dış veya iç mekânlarda kullanılması mümkündür. Kontrol manuel veya güç destekli olabilmekle birlikte, bahse konu sistemlerin akım seviyeleri de gün ışığıyla aydınlatma veya termal gereksinimler gibi değişen koşullara cevap vermede otomatikleşmiş olabilir.

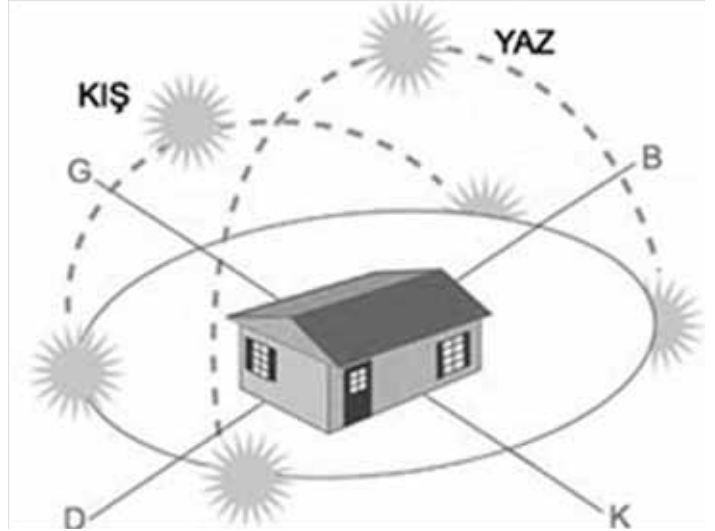
Güneş ışığının hacim içine yönlendirilmesi, görsel konforun artırılması, kamaşma kontrolünün

Figür 3 Pencere için gölgelendirme örnekleri
Kaynak: Goulding, 1994, s. 102

sağlanması ve ısıtma-soğutma yüklerinin azaltılması amacıyla geliştirilen bu sistemler, pencere boyutları ve kullanılan cam çeşitleri doğal aydınlatma, parlama, enerji kayıpları ve ısı kazanımları dikkate alınarak optimize edilerek tasarlanmalıdır.

Kış güneşinin geliş açısının yatık, Yaz güneşinin geliş açısının ise dik olması kuzey yarım kürede güneşe bakan cephelerin kışın daha fazla güneş ışınımı almasını, yazın ise saçak veya yatay gölgelendirme elemanları ile istenmeyen durumlarda basitçe ısınlardan korunabilmesini sağlamaktadır. Bu sebeple mimari tasarım açısından güneşe bakan cepheler ayrı bir önem kazanmaktadır.

Figür 4 Yaz-Kış dönemi güneş geliş açısı

Tüm bunların haricinde, yakın çevre tasarım bölümünde de bahsetmiş olduğumuz gibi, doğru yerde ve amacına uygun olarak seçilip kullanılan ağaçlar, yazın gölgeleme yaparak soğutma yükünü azaltabilmektedir.

Binanın Dış Kabuğu

Bina kabuğunun yapım maliyeti toplam inşaat maliyetinin 15-40%'ına tekabül ederken, yaşam dönemi maliyetlerine katkısı, özellikle enerji maliyetine, 60% civarındadır (Lechner,1991). Bina kabuğu tasarımı mimarın kontrolünde olduğundan, enerji etkin sürdürülebilir pasif bina tasarımında mimar çok önemli bir role sahiptir.

Duvarların dış yüzeylerinin ve çatının renginin, özellikle güneş ışınlarının çok etkili olduğu dönemlerde iç ortam sıcaklığı üzerinde oldukça büyük bir etkisi vardır. Bu bağlamda, bina dış çeperinin yapının iç ve dış iklimi arasındaki dengeyi sağlayabilecek

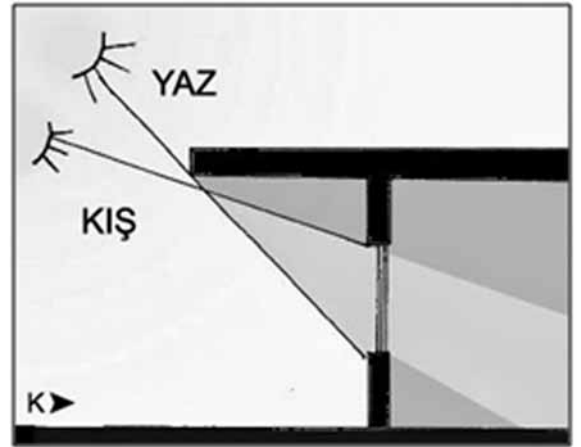

Figure 5 Güneş geliş açısı ve saçak

şekilde optimize edilmiş dinamik bir tasarıma ihtiyacı vardır.

Güneşin ışınlam etkisinin çatının ve farklı konumlardaki duvarların üzerindeki değişik şiddetleri yüzünden, rengin iç mekân sıcaklığını etkileme derecesi değişkendir. Çatı için, rengin etkisi en fazladır. Yazın bir çölde beyaz ve siyah bir çatı arasındaki dış yüzey sıcaklığı farkı 30-40 °C olabilir. Yapının iç kısmındaki ısı kazancı, çatının termofiziksel özelliklerine bağlıdır, ancak genel olarak oldukça önemlidir. Batıya bakan bir duvar renk etkisine neredeyse çatı kadar duyarlıdır. Doğu ve güney duvarları da ayrıca dış renge oldukça duyarlıdır, kuzey duvarı en az duyarlı olandır. Ayrıca, ısıtma istendiği zaman, en fazla kışın güneş ışınlarına maruz kaldığından güney duvarı özel bir önem teşkil etmektedir (Givoni, 1994).

Yapının dış katmanının yansıtıcı rengi olarak, beyaz veya açık renkler çok güçlü mimari iklimsel kontrol özelliklerinden biri olmakla beraber, bu renklerin kullanımı yaz aylarında

binaların ısı yükünü en aza indirmenin en maliyetsiz yoludur.

Renk seçimine ek olarak, dış kabuğun doku düzensizlikleri emilen ısı miktarını hafifleterek çevreye geri yayabilmektedir. Düzensizlikleri nedeniyle oluşan dokulu kabuktaki güneş ışınlarını yayıcı yüzey alanı emici yüzey alanına göre çok daha fazladır. "Ayrıca daha geniş bir yüzey alanı olduğundan, konvektif ısı aktarımı kapsamında dokulu bir yüzeyin soğuması düz bir yüzeye göre daha hızlı gerçekleşmektedir." (Santamouris ve Assimakopoulos, 1996, s.40)

Kaynakça:

Bradshaw, V., The Building Environment: Active and Passive Control Systems, New Jersey: John Wiley and Sons, 2006

Givoni, B., Passive and Low Energy Cooling of Buildings, New York: Van Nostrand Reinhold, 1994

Goulding, J. R., Energy in Architecture, Londra: Batsford Ltd., 1994

Hançerli, M.Y. "Appropriate Passive Cooling Strategies for Hot and Humid Climates: A Case Study in Cyprus." Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 2008

Heerwagen, D., Passive and Active Environmental Controls, New York: McGraw-Hill, 2004

Lechner, N., Heating, Cooling, Lighting: Design Methods for Architects, New York: John Wiley and Sons, 1991

Moore, F., Environmental Control Systems: Heating, Cooling, Lighting, New York: McGraw-Hill, 1993

Santamouris, M., Passive and Hybrid Cooling for Buildings, European Directory of Energy Efficient Building, Hong Kong: James and James Science, 1993

Santamouris, M. and Assimakopoulos, D., Passive Cooling of Buildings, Londra: James and James Science, 1996

Mustafa HANÇERLİ
Mimar

Hayal Değil, Gerçek!

£1,000 Depozit ile Long Beach'de Ev Sahibi Yapıyoruz.

2015 Yılbaşına Özel **Ev Alan Herkese**

£1,000 Peşinatınızı Getirin,

Stüdyolarda: | 1+1 Dairelerde: | 2+1 Dairelerde:

£ 300 | £ 400 | £ 600

taksitlerle, Long Beach'e komşu olma fırsatını kaçırmayın.

Yeni Etaplar Artık Satışta.

- Med Life Tatil Kompleksinde 1 HAFTA Tatil HEDİYE
- Kira Garantisi

+90 533 825 07 74
+90 533 824 33 70
+90 533 861 41 83

Noyanlar Group of Companies
since 1973
+90 392 444 60 60 +90 392 371 40 00
www.noyanlar.com info@noyanlar.com www.facebook.com/noyanlargroup

Disiplin Ötesi

Sürdürülemezlik

Tağmaç ÇANKAYA

Yakın çağımızın 'trendy' konseptleri arasında yer alan sürdürülebilirlik kavramı, bu küçük ülkemizdeki tüm görünmezliğimize rağmen bilinçli insanlarımız seviyesinde, bize de dokunmuştur. Bu yazıda konu genel itibarıyla bireysel düzeyde ele alınmaktadır.

Sürdürülebilirliği pekçok başlık altında tartışabiliriz ama kanımca, bu kavram, en temelinde, hayatın devamlılığını sağlaması açısından irdelenmeye değerdir. Zaman içerisinde 'trend'e dönüşen bu kavram, yaşamın kendisini bireyden kopararak dünya üzerindeki insan ırkının devamı olarak ele alınmışsa bile, aslında insanın

bireysel hayat döngüsündeki faydayı maksimize etmeden, salt bir ırkın devamı için hareket edemeyeceğinin altını, kendi hayat tecrübemle imzalarım.

Bu konuyu kavramsal olarak sindirmeden harekete geçmek ve sözde aksiyonlar ortaya koymak, yukarıda bahsi geçen öznel yada genel yapının devamlılık ihtiyacına hizmet edemeyecektir. Bu sebeptendir ki, bu kavram özellikle medeniyetin daha gelişmiş olduğu yerlerde, - günü kurtarma çabasını terketme lüksünü yakalamış toplumlarda- tartışılmakta ve yoğun ilgi, uygulama ve kaynak ile beslenmektedir.

Dolayısıyla küçük adamızda, bir zaman kapsülünde sıkışıp kalmış zihniyet ve uygulamaları eleştirmeden önce, sürdürülebilirlik konusunun aslında önemli bir iş kolu olduğunu; ve kaynak aktarımı yapılabilmesi için ölçek ihtiyacının, yatırımın uygulanabilirliğini karşılaması gerektiğini de unutmamak gerekir.

Örneğin Avrupa'da yaygın olarak uygulanan, çöplerin yakılması suretiyle elektrik/gaz elde edilmesine ilişkin bir proje K.K.T.C'de de hayata geçirilmek istenmektedir. Son iki dönemdir görevde olan hükümetlerin bu konudaki isteklilikleri kah gözlerimi

Figür 1: Yemen Kerpik Binalar (http://islamic-arts.org_2011_old-walled-city-of-shibam_)

Figür 2: Tibetlilerin kullandığı su ısıtma sistemi (flickr.com_photos_katwishes_6213744521_)

yaşartmakta, kah gülümsetmekte; tıpkı trajedinin bittiği noktada başlayan bir komedi misali.

Çevre bilincinin pozitif ve/veya negatif motivasyonlarla topluma eğitim ve sair şekillerde iletilmesi için kılını kıpırdatmayan, yetkiyi geçici süre elinde bulunduran makam sahipleri, bir anda, bu geçici yetkiyi kırk milyon dolarlık bir proje ile sürdürülebilir bir çevreyi hayata geçirebilmek için kullanacaklar! Elbette, bu tür bir projenin uygulanabilirliği, yukarıda bahsettiğim, kişisel sürdürülebilirlik eşiği tatmin edildikten ve bireysel menfaatler maksimize edildikten sonra, bu küçük ölçekli ve organize olmaktan uzak ülkemizde ancak şu şekilde sağlanabilecektir: Çöp ithalatı! ‘Norveç’te de çöp ithal ediliyor’ diyenler olabilir. Bilginizi doğrular; ancak K.K.T.C’yi Norveç’le kıyaslama gafletinden dolayı da sizi ayıplarım. Toplum ve yönetim düzeyinde sürdürülebilirlik kavramını tartışacak

bir kişi, bunun uzun vadeye yayılması gereken planlı bir uygulama olduğunu da bilmelidir. Kes yapıştır ve/veya günü birlik çözümlerin bizi ne hale getirdiği, herkesin kendi tecrübesiyle sabittir. Bu proje konusunda haksız çıkmayı çok istediğimi de ayrıca belirtmek isterim.

Sürdürülebilirlik konusunu tasarım açısından ele aldığımızda, bu alanda en çok etkilendiğim dürüst tasarım (honest design) yaklaşımı olmuştur. Burada tartışılan şey, tasarlanan her ne olursa olsun, öncelikle yerel olarak tedarik edilebilen malzemeleri ve çözümleri barındırması; ve elbette tasarımı farklı yollarla tüketecek toplulukların kültürünün, refah düzeylerinin ve/veya doğa koşullarının da tasarımda rol oynamasıdır. Eski köylerden hepimizin hatırlayacağı kerpiç binalar buna güzel bir örnektir. Kerpicin dikey büyümeye el vermediğini düşünebilirsiniz. Ancak,

bu noktada sizleri, Yemen örneğine dönüp bakmanız ve oradaki sekiz katlı kerpiç binaları görmemiz için motive etmek istiyorum. Burada, mimari yada mühendislik bilgisi gerektiren bir konuyu tartışmak yerine, sizlere, mevcut tasarımların nasıl daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabileceği konusunda sorusunu sordurabilmeyi umut ediyorum. Neredeyse tamamen ithalata dayalı bir hayat sürdürdüğümüz ülkemizde, bu sorgulama yöntemi ile tüccarımız, tasarımcısının ülke dışında olan ürünler ithal ederken, insanımıza ve çevremize daha az zarar verecek ürünleri ithal etmeyi seçebilir. Sürdürülebilirlik sorgulaması, hayatımızın her alanına kolayca yansıtılabilmektedir. Burada bir alıntı yapmak istiyorum: Bilinç, bir mum ışığı gibidir; küçük de olsa, karanlık bir odayı, yandığı anda, tümünden aydınlatır.

Her ne kadar, yukarıda bahsettiğim 'kişisel faydaların maksimize edilmesi' yoluyla, insan ırkının sürdürülebilirliği' arasında bir bağ kurulabilmiş olması, beni umutlandırmış olsa da, mesela son yılların ilgi çeken başlıklarından biri olan karbon borsası, çevreyi kirletecek şirketlerin, para ödeyerek bunu yasal ve 'etik' olarak yapmasına meyan vermektedir. Buradaki 'sürdürülebilirlik', finansal gücü elinde bulunduruna sunulmuştur ve bunu anladığı zaman, insanın umutları da yavaş yavaş tükeniyor. Zaten başka gezegenlerde hayat arayan bir ırkın, uzun vadedeki planlarının, hayatı bu gezegende sürdürmekle ilgili olmadığını tahmin edebiliriz.

Sürdürülebilirliği bir de kişisel arayışlarımız ve hayat tarzımızla ilintilendirip tartışmak istiyorum. Bir şeyin sürekli yapılıyor olması, yapılan şeyin sürdürülebilir olduğu manasına gelmemektedir. Bireysel anlamda sürdürülebilirlik, iç huzurumuzu korumak suretiyle yakalanabilmektedir. Birey kendi arayışında ve varolabilmek adına, birbirinden bağımsız gibi görünen çeşitli eylemler icra eder. Kanaatimce, bu eylemler sadece maddeler üzerinden kurgulandığı zaman, sürdürülebilir görünen herşey aslında bir kurgudan öteye gidemeyecektir. Oysa öznel ve genel sürdürülebilirliğin yakalanabileceği bir başka hal mevcuttur. İnsan hayatın sürekliliğine, sadece midesine giren yemekle ölçmeyi bırakıp, anlam ve bütünsellik gibi genele dokunan konular ile kendi doğasına yaklaşmasıyla dokunabilir. Bu noktada birey artık hayatın kendinden ibaret olmadığını anlayabiliyorsa, artık yaptığı şeylerin sonuçları hakkında hassasiyet taşıyabilecek duruma gelmiş demektir. Bir sonraki nesile katkımızı sadece çocuk yapmakla sınırlı tutmamalıyız. Zaten Asya'ya bakarak bunun hiç de sürdürülebilir bir yol olmadığını anlamak kolaydır. Bugün güç odağı olarak görünen nüfus lideri ülkeler, hepimize ait olan dünya kaynaklarını, tabiri caizse, hunharca tüketmekte ve çevreye verdikleri geri döndürülemez zararlar ile ırkımızın geleceğini riske atmaktadır.

Kısacası toplumları oluşturan yapı taşlarının bireyler olduğu gerçeğinden hareketle, kişisel tercihlerimizin toplum çobanları tarafından yönetilmesine izin verdiğimiz her an, bilin ki bir veya birkaç doyumsuz gözün hizmetkârı oluyor ve dünya üzerindeki varlığımızı uçuruma doğru itiyoruz.

Bence bireysel sürdürülebilirlik, insanın kendi vicdanını, evrensel doğrularla motifleyerek, bayrak yada din gibi neredeyse para borsası kadar manipulatif yapılara daha az prim vererek, hem kendinin hem de genelin hayrına olan seçimleri arayıp bulmasından ve aldığı bu kararlara hayatına uygulaması üzerinden geçer. Yani terazinizi doğru kurduğunuz zaman, kendi menfaatinizi maksimize ederken, dünyanın sürdürülebilirliğine de aynı anda hizmet etmiş oluyorsunuz. Bu sebeple, hayatınızla ilgili tercihlerinizi kimsenin sorgulamasına kolay kolay izin vermemelisiniz. Onlar sizin imbiğinizden geçirilmiş ve tam da tohumlarımızın ihtiyacı olan sudur. Yeşermek için izin istemeyin.

Hayatın her alanına nüfuz etmiş böylesi bir konuyu tartışırken, sürekli olarak mikroskopla, teleskop arasında gidip gelmek zorunda kalıyor insan. Ama bu yazının sürdürülebilirliği, kendi içinde son derece çeşitlenen alt başlıklara rağmen, özünde halen aynı ana başlığı işliyor olmaktan geliyor. Yine bunu metaforik olarak hayatımıza uyguladığımızda, burada süreksiz gibi görünen eylemlerin ortak amacı sayesinde nasıl da sürdürülebilirliğe hizmet ettiğini de değerlendirebiliriz.

Ekonomistleri dehşete düşüren bir dış ticaret açığıyla, unutulmuş ve dünyadan koparılmış bir halde ve çevre duyarlılığının çöpünü arabadan dışarı atmamakla elde edilebileceğini düşünenlerin çoğunlukta olduğu bir yerde yada bütçe açıklarının hibeyle kapatıldığı, politik belirsizliklerin bir yıl sonrasını bile öngörmeyi imkansız hale getirdiği bir coğrafyada var olmaya 'çalışırken', asimilasyonun her aşamasını yaşamış ve bugüne kadar kendinin sandığı her şeyin, mesnetsizce verildiği hızda, elinden alınabileceğini deneyimlemiş bir

toplumda, kimseden olduğundan daha duyarlı olmasını beklemiyorum artık. Çünkü K.K.T.C'de var olabilmenin birinci kuralı, duyarsızlaşmaktır.

Yine de bireysel yolculuğunda, kendi için, çevresi ve dünya için daha iyi seçimler yapmak, her bireye sunulmuş asil bir tercihtir. Ve bizler seçimlerimizden ibaretiz.

Tağmaç ÇANKAYA
Sanatçı, Yeşil Teknoloji Alanında
Yatırımcı

Kuzey Kıbrıs için Yerel bir Gelişim Modeli olarak Cittaslow-SAKİNKENT

Şebnem HOŞKARA,
Resmiye ALPAR ATUN

“Cittaslow”, küreselleşmenin etkisi altına girmek istemeyen kasaba ve kentlerin, kültürlerini ve değerlerini korumaları ve küreselleşen dünyada yerel kimlikleriyle varlıklarını devam ettirebilmeleri için oluşturulan bir kentler birliğidir. Kelime anlamı olarak İtalyanca Citta (Şehir / Kent) ve İngilizce Slow (Yavaş) kelimelerinden oluşmakta ve ‘Sakin Şehir’ ya da ‘Sakinkent’ anlamında kullanılmaktadır. Bu hareket, “Slow Food”, “fast food”, hızlı yaşam ve yerel yemek geleneklerinin kaybolmasına karşı bir tepki ve bilinçlendirme hareketi olarak 1989 yılında İtalya’da başlatılmıştır. 4 küçük İtalyan kasabasının (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) Belediye Başkanları, Greve in Chianti kenti Belediye Başkanı Paolo Saturnini önderliğinde ‘slow food’ hareketinin yerel toplum içinde yayılması için girişimler başlamış olmakla birlikte bugün tüm dünyada 850 yerel convivium (yerel örgütlenme birimi) ile yaklaşık 80,000 üyesi bulunmaktadır.

Sakinkent ağı içerisinde, aynı dünya görüşünü paylaşan insanlar bir araya gelerek giderek standartlaşan ve aynılan endüstriyel ürünlere karşı kültürel mirası yaşatmak, kaybolmaya yüz tutan tarım ve hayvancılık değerlerini ve geleneksel üretim biçimlerini desteklemek, çevreyi ve biyo-çeşitliliği korumak hedefleri için mücadele vermektedir. Bununla

birlikte, doğal enerji kaynaklarının yerleşim birimlerinde daha çok kullanılması, motorlu araç trafiğinin hafifletilerek daha çok yaya ve bisikletli ulaşımın öne çıkarılması, gürültüyle ilgili, kirlilikle ilgili kriterler, çöplerin ayrıştırılarak toplanması gibi çok sayıda kriterlerden oluşan bir yerel gelişim modeli, adı geçen Sakinkent felsefesi kapsamında benimsenmektedir. Bir kentin ya da bölgenin yapılanmasında, o bölgenin genel karakteri ve yerleşme gereksinimleri göz önüne alınarak çevresi ile birlikte bütüncül bir şekilde gerçekleştirilmesi Sakinkent anlayışındaki temel prensipler ile tanımlanmıştır.

Bu aşda yer alabilmek için önkoşul olarak, 50,000 kişiden az nüfusu olan ve kendilerine özgü yerel gelenekleri, görenekleri, yemek kültürleri olup da özgün kimliklerini koruyan ve yaşatan (korumak ve yaşatmak isteyen) yerleşimler, Sakinkent hareketine üye olabilmektedirler. Türkiye, Fransa, İtalya, Hollanda, Polonya ve Kore’den de şehirlerin de üye olduğu Cittaslow’a katılmak için çeşitli ülkelerden kentler uğraş vermektedir.

Sakinkent felsefesi temelinde oluşturulan hedefler;

- kentsel çevrede yaşayan herkesin yaşamını, yaşam kalitesini artırarak iyileştirmek,
- sürdürülebilir bir yerel çevre için çalışmak,

- her yerleşimin kültürel zenginliğini ve özgünlüğünü tanıtmak,
- gençler ve çocuklar için daha sağlıklı bir yaşam biçimini özendirmek,
- yerel üreticileri, ürünleri, yerel kültür ve gelenekleri desteklemek ve geliştirmektir.

Figür 1: Sakinkent ana Prensipieri

Bu bağlamda, Sakinkent ağına üye olmak isteyen aday yerleşimler, Şekil 1’de şematik olarak da ifade edilen 6 temel perspektif içerisinde yer alan 70 temel kriter çerçevesinde, öz değerlendirme dosyalarını hazırlayarak ağa başvurabilmektedirler. Sakinkent ağına üye olabilmek koşulları doğrultusunda 6 temel perspektif altında yer alan alt kriterlerin dağılımı şu şekildedir: Enerji ve

Çevre Politikaları kapsamında 12 kriter; Altyapı Politikaları kapsamında 9 kriter; Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları konusunda 17 kriter; Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara dair Politikalar konusunda 10 kriter; Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Politikaları konusunda 10 kriter; Sosyal Uyum Politikaları konusunda 9 kriter; Ortaklıklar konusunda 3 kriter. Aday olan veya aday olmayı hedefleyen her yerleşim, bu 6 ana başlık altındaki 70 kriterle ilgili olarak kendi özellikleri doğrultusunda öncelikle amaçlarına yönelik stratejiler geliştirmek ve uygulamakla yükümlüdür. Aşağıdaki satırlarda, ilgili 70 kriterin açılımları sunulmaktadır.

1. Enerji ve Çevre Politikaları **Enerji ve Çevre politikaları bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.**

- Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
- Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
- Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalama ile karşılaştırılması
- Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması *
- Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
- Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması *
- Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
- Kamunun yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
- Gürültü ve trafik kirliliğinin azaltılması
- Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması *
- Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
- Biyçeşitliliğin korunması

2. Altyapı Politikaları **Altyapı politikaları bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.**

- Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
- Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden

karşılaştırılması *

- Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
- Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması *
- Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması *
- Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler *
- Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
- Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı
- Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı *

3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları **Kentsel yaşam kalitesi politikaları bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.**

- Kentin direnci için planlama **
- Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar *
- Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması **
- Kentsel yaşanabilirliğin artırılması
- Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması *
- Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması *
- Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması *
- Kentin internet ağına sahip olması *
- Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması *
- Tele çalışmanın geliştirilmesi
- Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki
- Sosyal altyapıyı desteklemek
- Kamusal sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki *
- Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi **
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması *
- Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması-doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması *
- Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı

4. Tarımsal Turistik Esnaf ve

Sanatkarlara dair Politikalar **Tarımsal Turistik Esnaf ve Sanatkarlara dair politikalar bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.**

- Agro-ekolojinin geliştirilmesi
- El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması
- Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması
- Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak
- Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması
- Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi *
- Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması
- Otel kapasitelerin artırılması
- Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
- Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı

5. Misafirperverlik Farkındalık ve Eğitim Politikaları, **Misafirperverlik Farkındalık ve Eğitim Politikaları bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.**

- İyi karşılama
- Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak
- Yavaş güzergahların mevcut olması
- Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi
- Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi
- Sağlık eğitimleri
- Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek
- Sakinkent üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı
- Sakinkent kampanyalarının desteklenmesi
- Sakinkent logosunun internet

sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı

6. Sosyal Uyum

Sosyal Uyum Politikaları bağlamında ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.

- Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar
- Farklı etnik kökene sahip insanların birbirlerine komşu olması
- Engelli kişilerin entegrasyonu
- Çocuk bakımının desteklenmesi
- Genç neslin istihdam durumu
- Yoksulluk
- Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşlarının mevcudiyeti
- Farklı kültürlerin entegrasyonu
- Politikaya katılım

7. Ortaklıklar

6 temel perspektife ek olarak Ortaklık Politikaları da, Sakinkent yaklaşımı için ayrı bir girdi oluşturmaktadır. Bu bağlamda ortaya konan kriterler aşağıdaki gibi olup, (*) ibaresi ile belirtilenler yine karşılanması zorunlu olan kriterlerdir.

- Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
- Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek
- Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak
- Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
- Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek
- Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak
- Halk katılımının sağlanması
- Ağ içerisindeki diğer yerleşkelerle ortak çalışma imkanları sağlayıp, ilgili konulara yönelik çözüm ve öneriler konusunda işbirliği yapmak
- Sürdürülebilir bir gelecek için yerleşke yönetim birimleri ve ilgili aktörlerin ortak çalışmasının desteklenmesini sağlamak
- Yerel önceliklerin belirlenip, özgünlüğün korunabilmesi için

stratejiler geliştirilmesini sağlamak olarak sıralanabilir. Sakinkent ve Kuzey Kıbrıs... Yerel mimarisi, zanaatları, tatları ve sanatları sadece eskilerin hatırlayabildiği kavramlar olmaktan çıkarak bunları yerli yabancı misafirlerle paylaşmak ve gelecek nesillere de aktarabilmek için Sakinkent bağlamında dünyada ciddi politikalar üretilmekte; binlerce birbirinin aynı şehirden kendini farklılaştıran özelliklerinin sürdürülebilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Tarihi dokusu, kendine has özellikleriyle Cittaslow / Sakinkent kriterlerinin bir çoğunu içinde barındıran Kuzey Kıbrıs'taki yerleşimlerin, gerekli çalışmaları yapıp Sakin Şehirler Birliği'nde yer almak için hazır hale gelmeleri ülkesel bir strateji olarak ele alınmalıdır. Kırsal ve kentsel yerleşkelerin sahip olduğu değerleri ve özgün yapılarını koruyarak sürdürülebilir gelişimin sağlanabilmesi konusunda Kıbrıs bağlamında çağdaş bir yerel kalkınma modeli oluşturmak için Sakin Şehirler Birliği'nde yer almak önemli bir fırsat sunmaktadır. Bölgenin sosyal, ekonomik ve fiziksel yapısını gözönünde bulunduran, yerel halkın ve ziyaret edenlerin yaşam tarzından zevk alabilecekleri bir hızla deneyimlenmesi hedefi ile Sakinkent yaklaşımı Kıbrıs genelindeki yerleşkelerle örtüşen bir kavramdır. Sürdürülebilir yerel gelişme, çok fazla emek ve çaba isteyen bireysel iradede çok, toplumsal iradeye ihtiyaç duyulan bir süreçtir. Bu toplumsal iradenin de siyasi ve idari anlamda desteklenmesine ihtiyaç vardır. Bunu sağlamak da, yeterli duyarlılığa ve bilince sahip insanlar tarafından oluşturulacak sivil örgütlenmeler ile mümkündür. Yerel yaşam biçiminin korunarak ekonomik yarara dönüşebilmesi ve yerel halkın gelir sağlaması, komşuluk ilişkileri gibi mevcut değerlerin korunarak misafirperverlik kriterlerini karşılaması, fiziksel çevrenin korunup yaşatılması, geçmişten günümüze ve geleceğe aktarılması gereken tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkılması adına Cittaslow/Sakinkent, benimsenmesi gereken bir felsefedir. Bütün bu değerlendirmeler ışığında ele alındığında, Cittaslow/Sakinkent, Kuzey Kıbrıs'taki sürdürülebilir yerel

gelişmenin desteklenmesi adına önemli bir fırsattır. Özellikle kırsal yerel gelişmeler için öne çıkan Cittaslow/Sakinkent felsefesi, bu oluşumların gerçekleşmesi ve bundan sonra da yaşatılacak bir yapılanma için hali hazırda 'Yeniboğaziçi' köyü bağlamında deneyimlenen süreç bundan sonrası için önemli bir adımdır. Sakinkent Yeniboğaziçi Yukarıdaki anlatım çerçevesinde, Yeniboğaziçi Belediyesi, yaklaşık iki yıl önce, Sakinkent yaklaşımını kendisine bir hedef olarak belirlemiş ve bunun için çalışmalar başlatmıştır. Bu kapsamda KTMMOB Mimarlar Odası ile Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nün doğrudan desteğini ve işbirliğini alan Yeniboğaziçi Belediyesi, bu tür çalışmalar için önemli bir çalışma modelinin de destekçisi olmuştur.

Mimarlar Odası adına Esra Can Akbil ve Emre Akbil ile, Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden öğretim üyeleri Prof.Dr. Şebnem Önal Hoşkara, Doç.Dr. Resmiye Alpar Atun ve Y.Doç.Dr. Ceren Boğaç'ın danışmanlık ve katkıları ile; sahip olduğu mevcut değerleri ve özgün yapısını koruyarak ve sürdürülebilir gelişim için stratejiler geliştirerek Sakin Kentler Birliği'nde yer almak ve Kıbrıs bağlamında çağdaş bir yerel kalkınma modeli oluşturmak için ciddi bir yapılanmaya giren Yeniboğaziçi Belediyesi, yoğun bir çalışma süreci sonunda hedefine ulaşmıştır. 2013 yılında, Türkiye'nin Sakinkent Başkenti olan Seferihisar'da gerçekleşen Cittaslow/Sakinkent Genel Kurulu öncesinde, yukarıda adı geçen paydaşların yoğun çalışmaları sonrasında hazırlanmış olan başvuru dosyası Sakinkentler Birliğine teslim edilmiştir. Bunun ardından, Seferihisar'da dünyadaki tüm Sakin Kentlerin temsilcilerinin katıldığı Cittaslow Genel Kurulu'nda, Sakinkent ağına girmeye aday kent olan Yeniboğaziçi Belediyesi'nin üyeliği onaylanmış ve Yeniboğaziçi Köyü, tüm Kıbrıs'ın bu ağına giren ilk yerleşimi olmuştur. Üyeliğin onaylanması dışında, Yeniboğaziçi Belediyesi tarafından sunulan dosyanın kapsamı, tüm Birlik yönetimi tarafından

çok başarılı bulunmuş ve örnek gösterilmiştir.
Yeniboğaziçi'nin Kıbrıs'taki tüm yerleşimlere örnek olmasını diliyor, tüm yerleşim birimlerimize, benzer yöntemi kenti bölgelerinde/ kentlerinde uygulamalarını naçizane tavsiye ediyoruz.

Kaynakça

- 1) www.wikipedia.org/wiki/cittaslow
- 2) www.cittaslow.org
- 3) www.cittaslow.org.au
- 4) www.cittaslowturkiye.org
- 5) www.facebook.com/cittaslow
- 6) www.youtube.com/cittaslownews
- 7) <http://www.cittaslow-nederland.nl/eigenbestanden/files/manifest%20English.pdf>
- 8) http://www.aijcrnet.com/journals/Vol_3_No_3_March_2013/8.pdf
- 9) <http://www.cittaslowgoolwa.com.au/faq.html>
- 10) <http://sustainablecitiescollective.com/thecityfix/24622/cittaslow-gradual-development-small-cities>
- 11) <http://www.dac.dk/en/dac-cities/sustainable-cities/historic-milestones/1999-cittaslow-putting-quality-of-life-first/>
- 12) <http://upenn-envs667660.webs.com/Case%20studies/CittaSlow.pdf>
- 13) http://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/615/186-192_Grzalak-Kostulska-Holowiecka-Kwiatkowski.pdf?sequence=1
- 14) <http://blog.thuisindestad.be/cittaslow-the-good-life-in-the-city?lang=en>
- 15) http://sca21.wikia.com/wiki/Cittaslow_in_Italy
- 16) http://ac.els-cdn.com/S0261517713001593/1-s2.0-S0261517713001593-main.pdf?_tid=e1812314-ca56-11e3-a2df-

Şebnem HOŞKARA
Mimar, Kentsel Tasarımcı,
Akademisyen

Resmiye Alpar ATUN
Mimar, Kentsel Tasarımcı,
Akademisyen

Yaşamak, Görmek, Koklamak, Tatmak İçin Çevreyi Tüketmeden Daha Sorumlu Turizm Uygulamaları

Arzu ÇAĞIN

Günümüzde birçok ülkenin ekonomisi turizm ve onu besleyen yardımcı sektörlerle dayanmaktadır. Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama, ekonomik bir hareketlilik ve canlılık oluşturmaktadır.

Dünyaya bakıldığında dinamik bir yapıya sahip olan ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik gelişmelerin turizm tüketim kalıplarına, turistlerin taleplerine, alışlagelmişliğin turizm çeşitlerine de yansıdığı görülmektedir. Değişen yaşam koşulları ve günlük rutin, insanların farklı arayışlar içine girmesine ve değişik tatil ve gezi alternatiflerine olan taleplerini artırmıştır. Zamanla daha da belirginleşen turistlerin yeni beklentileri, deniz-güneş-kum üçgeninin hakim olduğu alışılmış turizm anlayışından ve merkezlerinden uzak, doğa ile iç içe, yalın tesislerde iyi bir konaklama imkanı, özenle hazırlanmış yerel tatlar, kaliteli hizmet ve misafirperverlik ve herşeyin başında bozulmamış ve temiz doğal bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenebilir.

Adamız turizm potansiyelinin temel bileşenleri; sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi mirasın yanında elbette güneş, deniz ve doğal kumsallarıdır. Bu miras, uzun vadede korunabildiği, en iyi şekilde pazarlanabildiği, sürdürülebilir bir

yapıda olduğu sürece diğer turizm destinasyonları ile rekabet içinde olabilir ve turizm pastasına ortak olabilir. Tüm bunların başında uzun soluklu planlama, stratejik yaklaşım ve toplum katılımı gereklidir. Özellikle turizmin yoğun yapıldığı bölgelerde arazi kullanımı, altyapı, fiziki yapılar ve buna benzer çevre ile iç içe olan konularda kararlar yerel yönetimler ve merkezi yönetimlerce hassasiyetle ve bugünün kaynaklarını yarınlardan çalmayacak şekilde, kıt kaynakları etkin kullanmak sureti ile verilmelidir. Ülkemizde yaşanan zorluklardan biri, turizme yönelik yatırımların ve gelişimin, ilgili politikaların, uygulayıcıların, turizme birebir katkı sağlayan toplum bireylerinin ve de işletmelerin sürece verimli katılımlarının olmayışı ve ülke öncelikleri ile hayata geçen uygulamaların örtüşmemesi.

Turizm faaliyetleri ile ilgili yatırım ve gelişim kararları verilirken, doğal, kültürel ve tarihi değerlerin korunarak kullanılması gerekliliğinin unutulmaması ve bunun genel prensip olarak kabul edilmesi gerekir. Altyapı yapılırken kapasite üstü zorlamalar, doğal yaşamın, dengelerin ve değerlerin yok olması tehlikesini de beraberinde getirecektir. Turizm destinasyonunun geleceğini korumak amacıyla turizmin doğal çevreye ve yerel halkın yaşam koşullarına,

demografik yapısına, kültürüne uygun olmasına dikkat edilmeli; onlara verebileceği olumsuz etkileri en aza indirecek ve destinasyonun ekonomisine ve sosyal yaşamına -yapacağı katkısı en üst düzeye çıkaran uygulamalara odaklanılmalıdır ki bu da sorumlu turizm demektir. Yarınları koruma prensibi ile bugünkü turizm faaliyetlerinin uygulanması, “ziyaret ettiğin yere katkı yap, oraya değer kat” anlayışına sahip turizm yaklaşımı olan “sorumlu turistler”in de bu destinasyonları seçmesinde etken olacaktır. Günümüzde sorumlu turizm denildiğinde akla ilk gelen kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin yaşam kalitesinin düşmesine birebir neden olmadan, çevresel değerleri ve insanı koruyarak ziyaret edilen yerin kültürünü, yaşamını, tatlarını ve insanlarını yaşayarak tecrübesel bir gezi yapmaktır.

Sorumlu turizm prensipleri; turizmdeki yeni beklentilere cevap vermek, toplum bireylerinin katılımı, çevresel değerlerin ön planda tutulması, toplum fertlerinin turizmin bir parçası olmasını içerir. Bu prensipleri 4 başlıkta özetlemeye çalışalım:

1. Kıt kaynakların kullanımı konusunda hassasiyet ve bilinçle yaklaşarak doğal çevreye verilen zararın en alt düzeye indirilmesi ve yenilenebilir kaynaklara yatırımın yapılmasına devam edilmesi ile...

2. Uygulanan turizm şeklinin, uygulandığı destinasyona yapacağı ekonomik ve sosyal etkinin en üst düzeye çıkarılması ve bunun mümkün olduğunca topluma dayalı faaliyetler yolu ile yapılması...

3. Turizm gelirlerinin toplum geneline yayılmasının sağlanması amacı ile öncelikli olarak yerel kaynakların ve ürünlerin kullanılması... Ve...

4. Yerel yönetim ve toplum bireylerinin işbirliği içinde çalışması ve ileriye dönük turizm planlamalarında katılımcı karar verme mekanizmasının uygulanmasıdır.

Özetlemek gerekirse, sorumlu turizm, turizm uygulamalarında yer alan her paydaşın, geçmişte dünyanın herhangi bir turistik bölgesinde/ destinasyonunda yapılan hatalardan ders almasını ve sosyal, ekonomik, kültürel olumlu etkilerini en üst düzeye çıkarmasını amaçlar.

Tüm bu bilgiler ışığında ülkemize bakıldığında şu anda Kuzey Kıbrıs'ta 100'den fazla turizm işletmesinin beş yıldızlı oteller ile gazino, dört yıldızlı ve çok sayıda küçük oteller de dahil olmak üzere güneş, deniz ve kum sunduğunu söyleyebiliriz. Son 7-8 yılda kırsal kesimlerdeki bazı oda-kahvaltı (B&B) girişimleri ile eko turizm sevenlerine de seçenekler sunulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Kuzey Kıbrıs'ta eko

turizm ve TDT (Topluma Dayalı Turizm) geliştirilmeye devam edilmektedir. Kuzey Kıbrıs'ın sahip olduğu fakat turizm sektörüne uygun bir şekilde değerlendiremediği birçok zenginlikleri vardır. Bu zenginlikler Flora (bitki örtüsü), Fauna (yaban hayatı) Kültür, Dini mekanlar, Tarihsel mekanlar, ve Spor alanlarını (dağ yürüyüşü, dalış gibi) içermektedir. Bunun yanında, Kuzey Kıbrıs'taki 6 özel bölgenin AB'nin "Natura 2000" listesinde yer alması Kuzey Kıbrıs'ta sürdürülebilir bir turizm ürününü yaratmak için çok önemli bir fırsat haline gelmiştir. Yapılan, yapılmakta olan ve gelecekte yapılacak olan araştırma ve çalışmalarla Kuzey Kıbrıs'ta şu an mevcut kapasitenin, çevrenin, kültürel mirasın, demografinin analiz edilmesi, tüm bu çalışmaların bir araya getirilmesi ve turistlere sunmak üzere hangi ürünlerin geliştirilmesinin elzem olduğu saptanarak, uluslararası platformlarda tanıtılabilecek potansiyel bir turizm ürünü geliştirmekle ilgili adımlar atılırken ülkenin bir turizm destinasyonu olarak benzer destinasyonlarla rekabet edebilirliğinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Elbette rakiplerin hangi destinasyonlar olduğu ve bizim rekabetçi olabileceğimiz alanlarımızın neler olduğunun belirlenmesi o yönde politikalar geliştirilmesi de sürdürülmesi gereken ve hali hazırda ülkede başlatılan çalışmalardır.

Daha önce de bahsettiğimiz gibi farklı turizm çeşitleri popüler olmaya başlamıştır. Topluma dayalı turizmden, sorumlu turizmden, eko turizmden ve tecrübesel turizmden kısaca bahsetmiştik, Bu kapsamda bazı turizm çeşitlerinin neler olduğuna bakalım. Ancak unutmayalım ki aşağıdaki tablo tüm çeşitleri kapsamamakta, sadece belli başlı, en popüler olanlarını içermektedir:

Bu tabloda belirtilmeyen ancak ülkemizde son yıllarda Büyükkonuk köyü başta olmak üzere uygulanan bir turizm yaklaşımı da Topluma Dayalı Turizmdir. Topluma yani köy/kasaba/ şehir halkına dayalı turizmde en önemli unsurlar; muhafaza (koruma), toplum ve eğitim olmak üzere üç ayrı başlıkta ele alınabilir ve üç aşamalı olarak uygulanabilir: 1. Farkındalık yaratılması, 2. Ürün geliştirilmesi ve 3. Tanıtım ve pazarlama.

Muhafaza (koruma): koruma ve çevre unsurları için gözle görülür katkılar sağlanmasıdır. Kültürel ve doğal kaynakların korunması şeklinde açıklanabilir.

Toplum: Yerel kültürleri saygı göstermek ve topluma yani köy halkına gözle görülür katkılar sağlamak. Yerel ürünleri satın almak, yerli halktan istihdam yaratmak, adil gelir bölüşümü sağlamak, iş eğitimi vermek, yerel kültürleri anlamak gibi

Kategori	Açıklama
Macera Turizmi	Risk, üst seviyede fiziksel çaba ve özel beceri gibi unsurların doğa ile birleştirildiği bir turizm şeklidir.
Eko turizm	Yerli halkın refah düzeyini yükseltecek şekilde, sorumluluk taşıyan turistlerin çevreyi koruyarak doğal bölgelere yaptıkları gezileri içeren turizm şeklidir.
Coğrafi Turizm	Bir yerin coğrafi karakterinin sürdürülebilmesi veya iyileştirilmesini sağlayan yani bölgenin öncelikle coğrafyası ile çevre, miras, estetik, kültür ve yerli halkın refahı gibi hususların önde tutulduğu bir turizm şeklidir.
Kitle Turizmi	Genellikle deniz, güneş ve kumla bağdaştırılan turizm şekli olup; resort ve büyük uluslararası girişimlerin yarattığı bir turizm şeklidir. Yerli halka sağladığı ekonomik katkı minimum düzeyde olup, mevsimlik turistleri içerir ve paket turlardan oluşur.
Doğa Turizmi	Özellikle doğal çevrenin çekiciliğine dayalı her türlü turizm şeklidir.
Fakirlik ile savaşılan Turizm	Fakir insanların net gelirlerini artıracak bir turizm şeklidir.
Sorumlu Turizm	Yerli halka maksimum düzeyde katkı sağlayan, olumsuz sosyal ve çevresel etkileri minimize eden, hassas kültür ve türlerin korunması sağlayan bir turizm şeklidir.

hususları kapsamaktadır.

Eğitim: Ziyaret ettikleri yerle ilgili olarak turistlerin eğitilmesini kapsamaktadır ki bu da ziyaret ettikleri yeri bozucu faaliyetlerini engellemektedir.

Topluma dayalı turizmde prensip aktif katılım gösteren herkesin kazanmasıdır. Turizm yatırımı yaparken, nasıl sürdürülebilir olunacağını dikkate alınması ve bu çerçevede toplumun nasıl kazanacağı ve bunun yanında gelecek nesiller için kullanılabilecek kaynakların tüketilmemesine azami özenin gösterilerek bugünün turistlerinin ve onların ziyaret ettikleri yerlerin ihtiyaçlarının sağlanmasıdır.

Ülkemizin sahip olduğu kaynaklar göz önünde bulundurulduğunda uygulanmasında çarpan etkisinin olduğu turizm çeşitlerinden biri topluma dayalı turizm modelidir

denilebilir. Buna göre ele alınıp atılması gereken adımlar ve yukarıda bahsedilen üç adımlı uygulama süreci mutlaka “Şeffalık, Karar Vermede Katılım, Faaliyetlere Katılım, ve Cinsiyet” konu başlıklarını kapsamalı ve geniş tabanlı toplumsal katkılarla başlatılmalıdır. Bunun yanında turizm gelişiminin kontrolünü ilgili toplum sağlamalıdır. Bu tür turizm için uluslararası kabul gören standartlara dayalı, ulusal, bölgesel ve yerel olmak üzere tüm seviyelerde davranış kuralları, turizm faaliyetlerinin, etki değerlendirme, farklı etkilerin izlenmesi ve kabul edilebilir değişim sınırları belirlenmeli ve herşeyden önemlisi kültürel mirası ve doğal kaynakları geliştirmek ve yönetmek için sürekli eğitim öğretim programları düzenlenerek toplum bilinci artırılmalı, yarınlara tadı, kokusu, rengi çalınmamalıdır.

Arzu ÇAĞIN
Ekonomi Danışmanı

Sergi

Cittaslow Fotoğraf Yarışması

DAÜ Mimarlık Fakültesi 4. Uluslararası Tasarım Haftası kapsamında DAÜ Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü öğretim görevlisi, yüksek mimar Cem Kara tarafından Cittaslow konseptiyle bir fotoğraf yarışması düzenlendi. Cittaslow konusunda farkındalık yaratmak ve yarışma sonucunda elde edilen eserlerin Cittaslow promosyonuna katkı koymasını amaçlayan etkinliğe DAÜ öğrencilerinin yanı sıra halktan da katılım gerçekleşti. Yarışmada, 1. Artun Kurudağ, 2. DAÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencisi Aminreza Iranmanesh ve 3. ise DAÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencisi Aref Arfae oldu.

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Mimarlık Fakültesi, Yeniboğaziçi Belediyesi ve Mimarlar Odası işbirliği ile 18 Kasım 2014 günü Yeniboğaziçi Belediyesi Kültür Evi'nde düzenlenen Cittaslow (Yavaş Şehir) temalı ortak sergi, ödül töreni ve seminer ile yarışmacılara ödülleri takdim edildi. Etkinliği açılış konuşmaları DAÜ Mimarlık Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Özlem Olgaç Türker, Mimarlar Odası Başkanı Azmi Öge ve Yeniboğaziçi Belediye Başkanı Katip Demir tarafından gerçekleştirilirken, DAÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü adına Doç. Dr. Resmiye Alpar Atun ve Mimarlar Odası'nı temsilen Esra Can Akbil, Yeniboğaziçi'nin Cittaslow deneyimi üzerine bir sunum gerçekleştirdiler. Ayrıca etkinliğe Mehmetçik Belediye Başkanı Cemil Sarıçizmeli'nin yanı sıra halktan da yoğun katılım gerçekleşti.

1. Mansiyon

2. Mansiyon

1. ÖDÜL:
Artun Kurudağ

3. ÖDÜL:
Aref Arfae

2. ÖDÜL:
Aminreza Iranmanesh

Lefke - Sakinlik Onun Doğasında Var

Hasan KARLITAŞ

LEFKE denilince, ağırlıklı olarak Osmanlı sivil mimarisine örnek teşkil eden cumbalı evler, konaklar, dağ ile deniz arasındaki eşsiz konum, yeşilin farklı tonları, rutubetsiz temiz hava, çam ve portakal kokuları aklıma geliyor. Kasabanın her köşesini saran rengarenk çiçekler arasından süzülerek akan su, Lefke'ye ayrı bir hava ve tazelik sunuyor. Eskiden bazı evlerin içinden dahi su arkı geçtiğini duymuştum. Ne kadar büyük bir zenginlik! Adeta, masalla gerçek arasında yaşanan şairane bir harmoni ve güzellikler bütünlüğü...

Kıbrıs'ın en güzel portakalı, hiç tartışmasız, Lefke Portakalı'dır. Hatta, dünyanın en güzel portakalının Lefke Yafa Portakalı olduğunu düşünenler dahi vardır. Kıbrıs adasındaki en fazla hurma ve ceviz ağacı yine Lefke'de bulunmaktadır. Lefke, soğuk iklimi seven ceviz ağacı ile sıcak yerlerin değişmezi hurma ağacını, aynı coğrafyada buluşturmaya başarabilmiş benzersiz bir kasabadır. Lefke Turizm Derneği öncülüğünde, her yıl Haziran ayında düzenlenen 'Ceviz Festivali' ve Kasım ayında düzenlenen 'Hurma Festivali', Lefke ile buluşmak için çok güzel iki vesiledir.

1- Lefke'deki hurma ağaçlarından bir görüntü (Fotoğraf: Hasan Karlitaş)

2- Fotoğrafta görülen Nekipzade

ve Paşazade ailelerine ait tarihi Osmanlı Konağı, aynı zamanda Lefke'deki en büyük konak olma özelliğinde (Fotoğraflar: Hasan Karlitaş).

Doğal doku yanında, kültürel ve tarihsel mirasın tanığı çok sayıdaki değer, kasabanın sessiz ve huzur veren atmosferi ile bütünleştiği zaman, ortaya tablo görünümündeki görüntüler çıkıyor. Tarihi bir kasaba kimliğindeki Lefke, geçmişten günümüze birçok farklı medeniyetin uğrak yeri olma özelliğini hiç yitirmedi. Özellikle, kasaba içerisinde yer alan Venedik, Osmanlı, ve İngiliz Dönemini yansıtan mimari yapıların yaratmış olduğu ahenk, fazlasıyla etkileyici ve görülmeye değer.

3- Yukarıdaki fotoğraflarda Lefke'de bulunan Venedik (3A) ve Osmanlı Su Kemerlerinden (3B) günümüze ulaşanları görebilirsiniz (Fotoğraflar: Hasan Karlitaş)

LEFKE, tarihi süreci boyunca, temiz havası, yeşilliği, bol su kaynakları, verimli toprakları ve çevresindeki bakır madeni yataklarından dolayı, medeniyetlerin hep tercih sebebi olmuştur. Lefke Belediye başkanlığı da yapmış, Avukat Vehit Nekipzade'nin aktardığına göre Kıbrıs'ın en eski Türk Belediyesi olan (kuruluş senesi 1900) Lefke'nin, İngiliz idaresi döneminde, bulunduğu konumdan ve ekonomiyeye sağladığı katma değerden dolayı,

Kıbrıs'ın yedinci kazası olması dahi düşünülmüştür. Lefke denilince, inanç turizmi açısından Lefke'ye önemli bir hareketlilik sağlayan, bu sene hayata veda eden Şeyh Nazım Kıbrısı faktörünü de unutmamak gerekir. Kıbrıs Maden Şirketi (CMC)'nin, faaliyet yürüttüğü dönemde, Lefke göç alan bir kasaba özelliğindeydi. Hatta, 1950'li ve 60'lı yıllarda, Lefkoşa'dan bile daha hareketli ve capcanlı bir kimliğe sahipti. 1920'li yıllarda kurulan CMC, geçirdiği parlak yıllar ardından, 1975 senesinde faaliyetlerine son vermek zorunda kaldı. Madenin kapanmasının ardından Lefke, geriye bırakılan kirlilik, nüfus kaybı ve narenciye üretiminin gerilemesi ile baş başa kalmıştır. Bu durum, on binin üzerinde nüfusu olan Lefke'yi olumsuz etkileyerek kendi içine kapanmasına ve bir zamanlar cıvı cıvı olan bu şirin kasabanın, kendi yalnızlığını yaşamasına yol açmıştır. 1975 sonrasında maden şirketinin geride bırakmış olduğu kirlilikten dolayı yaratılan olumsuz imajına inat; Lefke, günümüzde adanın en yeşil yerlerinden biri olarak ziyaretçilerini selamlıyor. Geçmişinde görkemli olan Lefke'nin, geleceğinin de görkemli olması gerekiyor.

4- Lefke, Karşıyaka manzarası (Fotoğraf: Hasan Karlitaş)

5 - Kıbrıs Maden Şti. (CMC) dönemi, Mavrovouni (Karadağ) (Kaynak: Hasan

Karlıtaş)

6 - Gemikonağı Göleti.(Fotoğraf: Hasan Karlıtaş)

LEFKE'NİN GELECEĞİ TURİZMEDİR
Tabiat ve güzellikler anlamında, Lefke eski yıllardaki romantizmini taşısa da; gelişip büyüyen, sokakları canlı ve işyerleri kalabalık bir kasaba olma özelliğini çoktan yitirmiş durumdadır. Halbuki, tarih, kültür ve doğa değerlerinin yanı sıra mimari dokusu bütün haşmetiyle yerli yerinde duran Lefke'nin turizm potansiyeli, saklı bir hazine gibi keşfedilmeyi bekliyor.

Kuzey Kıbrıs'taki turizm gelişiminden, yaklaşık %1'lik bir oranla en az nasibini alan Lefke'nin makus talihi, duyarlı, planlı ve sürdürülebilir bir turizm gelişimi ile değişebilir. Lefke'nin geleceğinin, "Doğa ve Kültür Dostu" turizmde olduğuna inanıyorum. Sürükleyici sahalar olarak turizm, iyi tarım uygulamaları ve eğitim sektörleri, kasabanın çıkış yolunu doğa ve insan dostu gelişim olarak aydınlatılabilir...

LEFKE'NİN CITTASLOW (YAVAŞ/SAKİN ŞEHİR) MACERASI

Düşünsenize, gürültü yok; sakinlik ve huzur var. Fast food yok, slow food var; zincir restoranlar yerine, yerel üretim ve doğal tatlar sunan işletmeler var; trafik keşmekeşi yok, düzenli yeşil alanlar var; beş yıldızlı devasa oteller yok, konsept oteller var... Yılların koşuşturmasından kaynaklanan yorgunluğa, kalabalığa ve gürültüye çare olarak, temelleri 1999 senesinde İtalya'da atılan 70 kriterden oluşan cittaslow görülüyor. Citta Slow – Slow City – Yavaş Şehir - Sakin Şehir'lerde, zamanın yavaş akacağı, sade ve hep özenlen, yerel kültüre ve doğaya saygılı huzurlu bir başlangıç öngörülüyor. Cittaslow, herkesin mutlu olacağı, tüketen değil üreten bir felsefe ve doğa ile kültürün korunarak gelecek nesillere taşınabileceği bir anlayışı vaat ediyor.

7- Lefke Gardens Hotel (Fotoğraf: Hasan Karlıtaş)

8- Lefke Macun Tepsisi (Fotoğraf: Hasan Karlıtaş)

Bu proje ile, bir dönem 53 köyün merkezi olan; fakat şu anda terk edilmiş ve plansız bir görünümdeki Lefke'nin yeniden hareketlenip, özgün bir kasaba karakterini kazanması hedeflenmişti. Böylesi bir gelişimden çocuk, genç, yaşlı, engelli tüm

bölge halkının olumlu anlamda kazanım elde etmesi düşünülmüştü. 2012 senesinde temelleri atılan ancak o dönemdeki yerel yönetime bağlı aksiliklerden dolayı süreci tamamlanamayan Cittaslow projesi, aslında Lefke'nin gelişimi için biçilmiş kaftandı. O dönemde yitirilen şansın yeniden yakalanması için, geçtiğimiz ay bir araya gelen, Lefke Belediyesi, Lefke Avrupa Üniversitesi ve Sivil Toplum Örgütleri, "Lefke 2015'te Cittaslow Olacak" hedefi ile yola çıktılar. Bu çıkılan yolda, Kıbrıs Türk Mimarlar Odası'ndan da teknik destek alınması kararlaştırıldı.

Cittaslow hedefi yanında, Avrupa Birliği projesi olarak 2014 yılında Lefke Belediyesi ve Lefke Turizm Derneği işbirliğinde yürütülmeye başlanan, Lefke çarşı merkezinde tarihi değeri olan, Vasıf Palas binasının, 'Lefke Kültür ve Bakır Müzesi' olarak tasarlanması; bazı tarihi yapıların restorasyonu ve Lefke bölgesinde farklı güzergahlarda yürüyüş yollarının yapılmasını içeren projeler, ileriye yönelik olarak, Lefke'nin geleceği konusunda umut veriyor.

Yıkılmaya yüz tutan tarihi Lefke konaklarının restore edilmesi, flora ve fauna bakımından çok zengin olan bölgede yürüyüş ve bisiklet parkurlarının yapılması, iyi tarım uygulamalarının desteklenmesi, altyapının güçlendirilmesi, turizmin özel ilgi turizmi modelleri ile çeşitlendirilmesi ve şehrin kendine özgü bir renginin oluşturulması, sahasında uzman ekiplerin hazırlayacağı farklı projelerle desteklenmelidir. Bu anlamda, Lefke'nin "Kentsel ve Doğal Sit Alanı" ilan edilmesi, korumacılık ve mimari uyumlaşma açısından son derece büyük öneme haizdir. Lefke merkez yanında, etrafındaki 13 köyün ve köy halkının bölgesel gelişimden olumlu etkilenmesi için, planlama safhalarına dahil edilmesi katılımcılık anlamında oldukça önemlidir.

"LEFKE: Sakinlik onun doğasında var" sloganı, Lefke çağrışımı ile birebir örtüşüyor. Kendine özgü güzellikleri ve çekim özellikleriyle LEFKE, saklı bir hazine gibi yeniden keşfedilmeyi bekliyor...

Hasan KARLITAŞ
Turizm Danışmanı, Rehber

Söyleşi

Doğal Çevreyi ve Bağlamı Önemseyen Bir Mimar: Ali Yapıcıoğlu

Bahar ULUÇAY,
Pınar U. RIGHELATO

1. Ali Yapıcıoğlu
(Fotoğraf: İbrahim Fevzioğlu, Kasım 2014)

Doğal çevreyi-bağlamı önemseyen; ve tasarımlarına yüreğini de katan bir mimar ile karşılaştığınızda, mekânların onlara yüklenen anlamlardan dolayı nasıl 'yer'e dönüştüğünü anlarsınız. Tasarladığı kamusal alanlarda doğa ile bütünleştiklerini hissedersiniz; yaşamın ta kendisini deneyimlersiniz. Böylelikle mimarlığın doğaya ve insana hükmetmek için şekil bulmaması gerektiğini farkedersiniz, o 'şey'in mütevaziliği içinde kaybolmanın zevkine varırsınız. Öte yandan onun tasarladığı bir konutta kendinizi evinizde hissedersiniz, evinizde öğrenirsiniz. Üzerinde yürüdüğünüz ahşap malzemenin kokusunu içinize çekerken, aslında doğanın canlı 'şey'lerden oluştuğunu kanıksar ve

kırılgan olduğunu fark edersiniz. Dokunduğunuz taş duvar içinizi ısıtır, size nereden geldiğini ve hangi ustanın onu şekillendirdiğini anlatır. Ona tamamı ile teslim olursanız, topraktan inşa edilmiş bir yatak odasında güneşi selamlayarak uyanır, hatta kim olduğunuzu ve nereden geldiğinizi de hatırlayabilirsiniz. Limasol doğumlu Ali Yapıcıoğlu işte böyle biri...İşine ruhunu katan, kattıkça zenginleşen, ve zenginleştiren bir mimar. Onu diğerlerinden farklı kılan belki de bir taş ustasının mirasçısı olması. Dedesi ona bu inatçı malzemeyi sevgi ve sabır ile nasıl dize getirebileceğini öğretirken, doğaya duyduğu merak zamanla malzemenin dilini keşfetmesini sağlamış. Ardından

gelen mimarlık eğitimi ise çok arzuladığı bir eylemi – tasarlamayı - meşrulaştıran bir araç...Onu ödüllü bir mimar yapan ise hiç şüphesiz yaşam deneyimleri.

Mimarca'nın 'sürdürülebilir yaşam, kentler ve binalar' temalı sayısında çevreye saygılı tasarımları ile pek çok kez Amerikan Mimarlar Enstitüsü'nün (AIA) 'Üstün Tasarım Ödülü'ne layık görülen Ali Yapıcıoğlu ile sizler için söyleştik.

P. U. R.: Öncelikle yoğun temponuz arasında bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. Halen Amerika Birleşik Devleti'nde faaliyet gösteren In Site Architecture (I.S:A) mimarlık ofisinin ortaklarından olduğunuzu biliyoruz. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde başlayan mimarlık eğitiminizin ardından profesyonel yaşamınızın nasıl oluştuğunu anlatabilir misiniz?

A. Y.: Projelerimi 2001 yılında lisansımı aldıktan sonra gerçekleştirmeye başladım. Biliyorsunuz, Amerika'da farklı bir sistem var; mezun olur olmaz imza yetkisini alamıyorsunuz. Öncelikle lisanslı bir mimarın yanında en az beş sene çalışmanız gerekiyor ki o süreç içerisinde avam projede çalışmış olmak, kontrollük ve uygulama projesi yapmış olmak şartı aranıyor, ve ayrıca sözleşme üzerinde çalışmanız lazım. Beş sene boyunca bütün çalışmalarınızı Milli Eğitim Bakanlığı'na aylık olarak gönderiyorsunuz. Beşinci senenin sonunda tüm bunları tamamladıktan sonra avam proje, strüktür, mekanik, elektrik, tasarım, sözleşme, uygulama projesi gibi konular üzerine bilgisayar önünde dokuz tane sinava girip tümünden başarılı olduktan sonra lisansa hak kazanıyorsunuz. Ben, sınavlara başladıktan iki yıl sonra lisansımı alabildim. Lisansı olmayan mimarlar ofis kuramıyorlar hatta ortaklık söz konusuysa, ortağınızın dahi lisanslı olması bekleniyor.

Kansas Üniversite'sindeki eğitimim sırasında bir profösörün yanında çalışmaya başladım; mezuniyetten sonra yine aynı tasarım-inşaat firması Dan Rockhill & Assoc. (<http://www.rockhillandassociates.com>) ile devam ederek meslekte ilk on yılımı tamamladım. Söz konusu profösör özellikle öğrencilere iş fırsatları yaratması ile biliniyordu. Burada tasarım yanında uygulama yapma şansımız da oluyordu. Bu süreçte özellikle ahşap strüktür sistemleri ve detaylarına ilişkin deneyim kazandım. Takip eden iki yılda Albuquerque, New Mexico'da lisanslı başka bir mimarın yanında çalıştım. New York eyaletine taşındıktan sonra ise, geri dönüşüm odaklı tasarım ve ahşap strüktür sistemler üzerine uzmanlaşmış

büyük bir firmada çalıştım (<http://timberframe-postandbeamhomes.com>). Burada köprülerin, denizin altında bulduğumuz atıl kalasları - biliyorsunuz su altında kalan kalas yüz yıllarca hiçbir şey olmadan korunur - suyun üzerine çıkartıp, kuruttuktan sonra tasarladığımız evlerin inşaatında kullanıyorduk. Biliyorsunuz, Amerika'da 1930'lu yıllarda, betonarme sistemlerin yaygınlaşması öncesinde, fabrikalar ahşap strüktür sistemle inşa ediliyor; kalın kalaslar bir araya getirilerek büyük açıklıklar geçiliyordu. Yıkılmaya yüz tutmuş eski fabrika binalardan topladığımız kalaslar da bizim öz kaynağımızı oluşturuyordu.

Daha sonra şimdiki ortağım la tanıştığımız kilise ve ofis binaları tasarlayan mimarlık ofisine girdim. Onunla bir kütüphane projesi üzerinde çalışırken kaynaştık. 2001 yılında ofis ortaklarının farklı yönleri doğru ilerlemeye karar vermeleri ile beraber, biz de kendi ofisimizi kurduk. O dönem ikimiz de Hobart and William Smith Sanat Koleji'nde öğretim görevlisi olarak çalışıyor ve geçimimizi bu işten sağlıyorduk. Ofisi kurduktan yaklaşık üç, dört ay sonra ancak ilk müşterimizi almıştık. Ortağım la yaklaşık yetmiş mil mesafedeki yatak odalarımız arasında, bilgisayarlarımızın kameraları aracılığıyla yaptıklarımızı paylaşıp, fikir alışverişinde bulunur, geliştirmek için çalışırdık. İlk proje ile beraber bir yardımcımız oldu. Küçük bir köyün belediye binasının üst katında, kullanılmayan küçük bir odayı, yüz dolara kiralamıştık. Ancak iki masanın sığabildiği küçük bir yerd. İlk projemizi orada yaptık, ondan sonra yavaş yavaş başka projeler gelmeye başladı.

P. U. R.: Genelde ne tip projeler alıyorsunuz, müşteri profiliniz nasıldır?

A. Y.: Genellikle adaptive re-use diye adlandırılan (yeniden işlevlendirme) projeler alıyoruz; yani eski binalara yeni işlev kazandırdığımız projelerde çalışıyoruz. Küçük mekanların tadilatlarında mekansal ilişkilerin yeniden kurgulanması konusuna ve bu kapsamda özellikle küçük ölçekli projelerin -ki bunlar banyo, tuvalet gibi örnekleri de kapsıyor- tasarımına inanılmaz çaba harcıyoruz. Şöyle

ki bir banyo üzerinde aylarca eskiz yapar; en iyi seçeneği bulana kadar uğraşırız. Bu tip projeler dışında ayrıca küçük konutlar tasarlayıp, inşa ediyoruz ve küçük köylerin master planlarını hazırlıyoruz. Bu planlarda eski binaların cephelerinin tekrardan nasıl yenilenebileceği konusunda kararlar alıyoruz. Şu an Downtowns stüdyomuzda halen iki kişi sürekli olarak bu tip master planları ve cephe tasarımları üzerinde çalışırken, Nature@site stüdyomuzda ise farklı ölçeklerdeki projelere odaklanıyoruz.

Örnek vermek gerekirse Rochester Teknoloji Enstitüsü için 'yeşil' kampüs kapsamında alternatif ulaşım biçimlerine destek vermek amacı ile tasarladığımız otobüs durakları var; ki bana göre bunlar çok değerli projeler. Öğrencilerin, çok soğuk hava şartlarında açık havada beklemek durumunda oldukları kapısı olmayan bir mekanda ne yapabilirsiniz? Tasarım anlamında oldukça iddialı bir problemdi, sonuç olarak iyi bir çözüm ürettiğimizi düşünüyorum. Korunaklı alanının büyük bir kısmını prefabrike kompozit çelik kirişlerin taşıdığı zivana-lamba geçme sistemde bir çatı ile kapladık. Zemindeki betonarme ise bir taraftan yapı iskeletini zemine sabitleme işlevini yüklenirken bir yandan da oturma elemanı olarak hizmet verir. Kullanıcıları kavrayan cam paneller ise durakta bekleyenleri sert kış rüzgarlarından korur. Konsol olarak çalışan çelik ve ahşap çatı, ilave koruma sağlar ve çevresine uzanarak yeşil alan için yağmur toplar. Sonuçta Rochester Teknoloji Enstitüsü'nde toplu taşımanın kalbi olan bu otobüs durakları, kampüsün akademik çekirdeğine önemli bir geçit ve öğrenciler için hayat dolu sosyal bir kesişme noktası yaratmıştır. Bu davetkar çatı yanında burada kullanılan sistem ve malzemeler, kampüste farklı noktalardaki küçük barınaklar için de ortak bir temaya dönüştü. Bu proje 2011 yılında AIA (Amerikan Mimarlar Enstitüsü) Rochester Şubesi Üstün Tasarım Ödülü'ne layık görüldü.

2. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Liyakat) Ödülü, 2011
Gleason Circle Otobüs Durağı, Rochester Institute of Technology, Rochester, New York, ABD (Fotoğraf: Don

3. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Liyakat) Ödülü, 2011
RIT Perkins Green Otobüs Durağı- ön görünüş, Rochester, New York, ABD (Fotoğraf: Ali Yapıcıoğlu)

4. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Liyakat) Ödülü, 2011

RIT Perkins Green Otobüs Durağı - arka görünüş, Rochester, New York, ABD (Fotoğraf:Ali Yapıcıoğlu).

Zorlu, iddialı projeleri seçmeye özen gösteriyoruz. Örneğin şu anda okyanusun yanında konumlanmış mevcut bir konutun bahçesindeki havuza destek verecek yaklaşık altmış metrekairelik soyunma odası ve küçük bir mutfaktan oluşan bir bina yapıyoruz. Projenin metrekaire maliyeti inanılmaz yüksek. Bu, hem projenin konumundan dolayı seçilen özellikli malzemelerden hem de çizimlerin oldukça detaylı olmasından - örneğin kullanılacak binlerce galvaniz çivinin her birinin tek tek nereden geleceği, nereye gireceğine kadar her türlü detaylı çiziminin yapılmasından - kaynaklanıyor. Binanın okyanusun yanında konumlanmasından dolayı kullanılacak erimeye dayanıklı çeliğin işviçre'den; dış cephedeki yüksek yoğunluklu ahşabın Brezilya'dan getirilmesi ve tasarlanan bu ilave binanın ısı düzeyinin kullanıcı tarafından iPad üzerinden kontrol edilebilmesi için tüm binanın metretülü yaklaşık beş yüz dolar olan fiber optik sistem ile döşendi. Ayrıca iç mimari ile ilgili oldukça detaylı - örneğin banyodaki bir duvar, yer, aydınlatma,

cam malzeme ve bunların renkleri için birçok farklı alternatifler denendi.

Böyle bir projede mimarın saat başı ödeniyor olması, bu detayda çalışma yapabilmenize imkan sağlıyor. Ahşap, çelik ve doğal taşın kullanılacağı binada, kaba inşaat, kaba sıva yok, her detayın yerinde bitirilmesi gerekiyor; bu yüzden süreç çok uzuyor. Örneğin zemine dönecek doğal taşların her biri farklı farklı ebatlara sahip olduğundan; tümü çizimlerde tek tek numaralandırıldı. Zemin uygulaması bu çizimler referans alınarak yapılacak; ya da şu an tamamlanma aşamasında olan iç ahşap kaplamalar, hem içeride hem de içeriden dışarıya, yatayda çizgileri, renk tonları süreklilik arz edecek şekilde biraraya getirilecek.

Tüm bu çalışmalar yanında ortağımın peyzaj mimarlığı konusunda aldığı eğitimin de katkısıyla arazinin kendisi de bizim için projenin en önemli unsurlarından birini oluşturuyor, ve tarafımızdan tasarlanıyor. Tüm bu incelikli detaylar göz önünde bulundurulunca, proje dört yıldır

devam etmesine karşın bina şu an, halen inşaat halindedir. İlk kez böyle bir müşteri profili ile çalışıyoruz. Kullanıcı kaliteyi yükseltmek adına böyle detaylı, uzun soluklu bir çalışmaya onay verdi.

Bunun aksi bir örnek iki sene önce New York, Fingers Lakes bölgesinde bitirdiğimiz ve LEED (Leadership in Energy and Environmental Design - Enerji ve Çevre Dostu Tasarımda Liderlik) platin sertifika alan 'BARNagain' isimli projemizdir. BARNagain yaklaşık yüzde seksen beşi geri dönüşümlü malzemeden inşa edilen tamamen ahşap küçük bir konut. Projenin belirli bir bütçesi olduğu için oldukça hesaplı bir proje ortaya çıkarmak durumundaydık. Yaklaşık yüz elli beş metrekairelik bu bina dört yüz kırk bin dolara mal oldu; ki bu, Amerika için oldukça uygun bir maliyet.

5. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref), 2013
BARNagain konutu- güney cephesi , Lima, New York, ABD (Fotoğraf: Tim Wilkes)

6. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref), 2013
BARNagain konutu - kuzey cephesi ve fotovoltaik paneller, Lima, New York, ABD (Fotoğraf: Tim Wilkes)

Çevreye duyarlı ve hevesli Finger Lakes bölgesi sakini müşterilerimiz, tasarlanacak konut alanına yaklaşık yetmiş mil uzaklıktaki büyükbabalarına ait çiftlikte, atıl durumda olan üç tane ambarın yapı iskeletini ve kaplamasını yeniden kullanarak enerji ve malzeme etkin bir konut tasarlamamızı ve inşa etmemizi istedi. Atıl durumdaki ambarların ahşap yapı ve kaplama malzemeleri tek tek

ölçülerek, yeni tasarlanacak konutta nasıl kullanılabileceği düşünüldü. Bu anlamda ahşaplar tek tek aşağıya indirilerek, notlandı ve yeniden kullanıldı. Güneş kırıcılar dahil konut, geri dönüşümlü malzemeden üretildi.

Bu ambarlar, yetmiş mil kuzeyde, çevresel özellikler dikkate alınarak, nesiller arasındaki devamlılığın ruhuyla yeniden tasarlandı. Bulunduğu bağlamı

dikkate alan ve kendine özgü çağdaş bir yaklaşımı olan, küçük ama çağdaş konut, bir anlamda yeniden var ettiği ambarın ruhuna sahip. Ayrıca sıfır enerjiye yakın bir çözümün gereklerini yerine getirmesi, onu LEED Platinyum ödülü sahibi yaptı. BARNagain konutu, New York eyaletinde bu ödüle layık görülen altı konuttan biridir.

7. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref) , 2013
BARNagain konutu- güney cephesinde rengi griye dönmeye başlayan ahşap dış kaplama malzemesi, Lima, New York, ABD (Fotoğraf: Tim Wilkes)

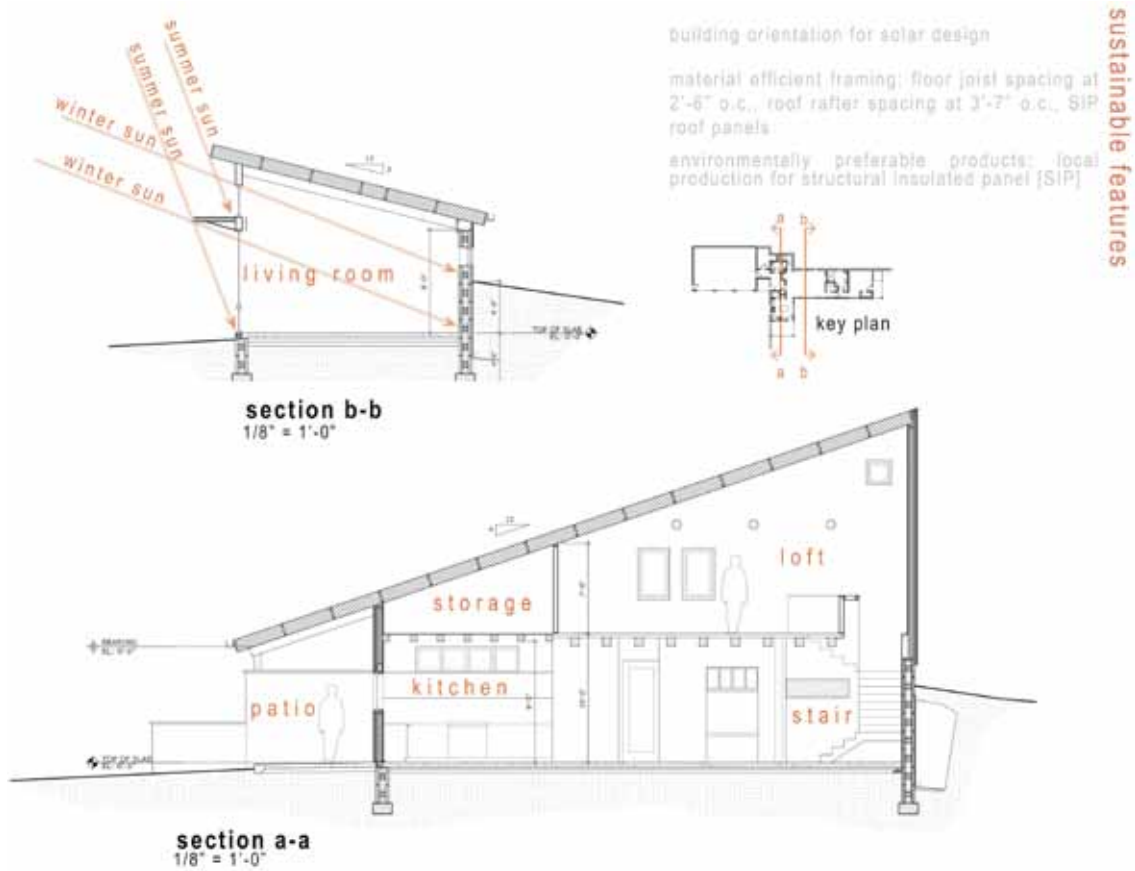
Atıl durumdaki ahşap ambarların dış kaplaması yaklaşık yüz yirmi yıl boyunca üzerinde hiçbir koruyucu madde olmadığı halde iklimsel koşullara dayandı. Hissedilen tek değişim, renklerinin griye doğru dönmesiydi. Yeni tasarlanan konutta dış kaplamalar ters yüz edilerek kullanıldı. Böylece daha önce içte kalmış yüzeyin rengi griye dönerken, ahşap malzeme yüz yirmi yıl daha yaşamını sürdürebilecekti.

Altı ay boyunca, binanın yerine karar verebilmek için, arazide çalışmalar yaptık. Arazinin sulak kısmında inşaat yapamayacağımızdan, hafif bir tepenin bulunduğu alanı tercih ettik. LEED kriterleri söz konusu olduğunda inşaat için arazinin ancak yüzde onbeşini kullanabiliyorsunuz, geri kalanını inşaat sırasında koruma altına almanız gerekiyor.

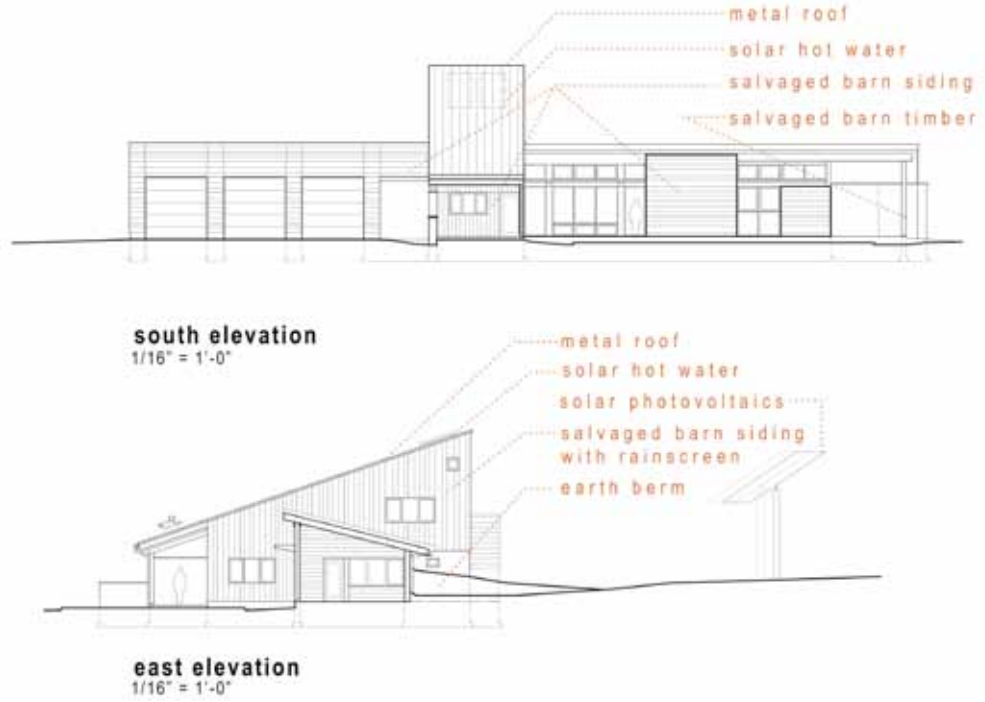
Takozumsu ana form, konutu, batı rüzgârlarından korurken; güneye bakan dik çatı, güneş enerjisinden faydalanılmasını sağladı. Ana yaşam alanı, eğimi ters döndürerek bir taraftan güney güneşini dengelerken, kış güneşinin da içeriye alınmasına imkan verdi. Kuzey yönünde ise mevcut tepe kısmen kazılarak binanın soğuktan korunabilmesi için eğime gizlenmesine izin verildi. On ay yazın hüküm sürdüğü Kıbrıs'ta, nasıl ki yaz için tasarlamamız gerekiyor; sadece iki ayın yaz olduğu bu bölgede de kıştan korunmak için tasarım stratejilerini göz önünde bulundurmanız gerekir.

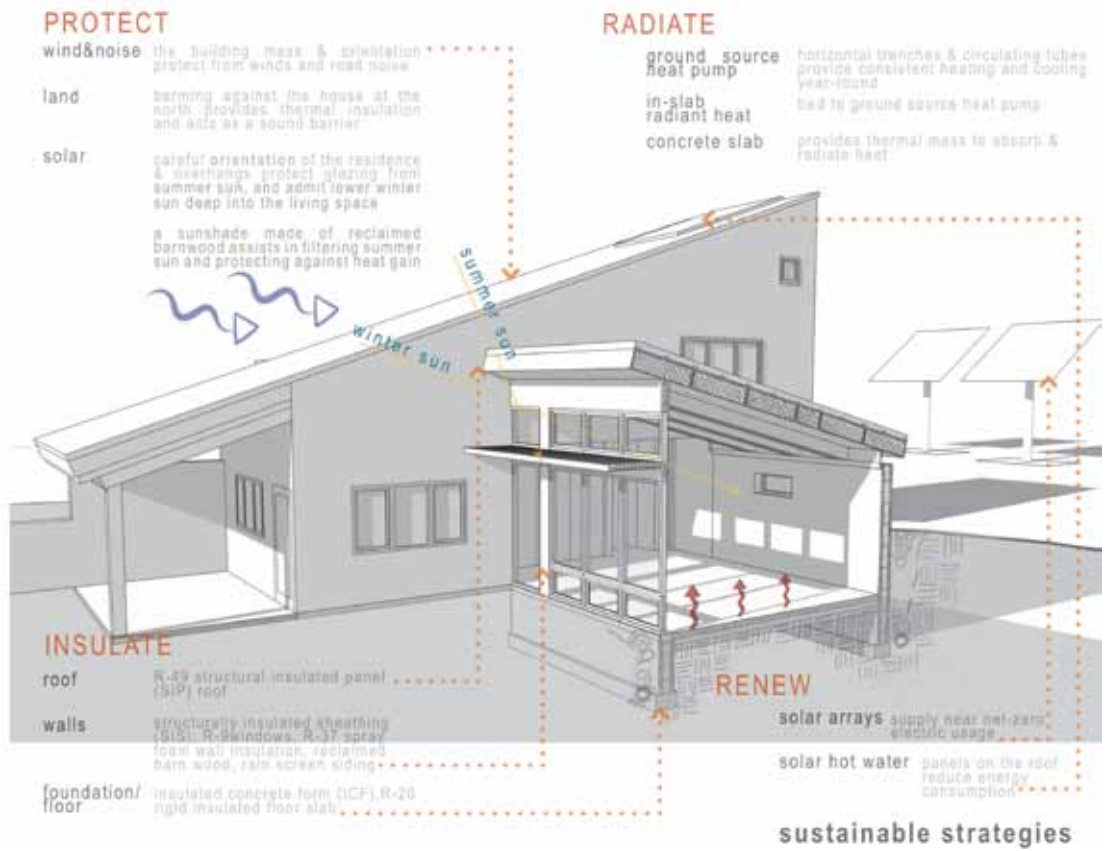
8. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref), 2013
BARNagain konutu kat planları, Lima, New York, ABD (Kaynak: Ali Yapıcıoğlu)

9. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref), 2013
BARNagain konutu - kesitler, Lima, New York, ABD (Kaynak: Ali Yapıcıoğlu)

10. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref) , 2013
 BARNagain konutu- cepheler, Lima, New York, ABD (Kaynak: Ali Yapıcıoğlu)

11. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım Ödülü (Konut Dalında Yüksek Şeref) , 2013
 BARNagain konutunun sürdürülebilir tasarım stratejileri, Lima, New York, ABD (Kaynak: Ali Yapıcıoğlu)

12. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Kurumsal Dal) Ödülü, 2014

NamanaBe Hall - nehirde görünüm, Center ValBio, Madagaskar (Fotoğraf: James Ewing)

P. U. R.: Yeşil binayı kullanıcı mı talep ediyor? Bu anlamda ABD'deki müşterilerin daha bilinçli olduğunu söyleyebilir miyiz?

A.Y.: Müşterinin özellikle yeşil, ekolojik, sürdürülebilir mimariye karşı duyarlı olması bizim için önemli. Amerika'da son on yılda ciddi bir değişim var. Ancak şimdilik Kıbrıs için aynı hassasiyetten bahsetmek mümkün değil; müşteriyi bu konuda eğitmek gerekiyor. Örneğin bize gelen çoğu müşterimiz evli. Eşlerden bir tanesi yeşile oldukça duyarlı iken öteki sadece işin maddi yönü ile ilgileniyor. Biz mimar olarak bu iki farklı yaklaşım arasında mimari çözüm ve keşif bedelleri aracılığıyla bir bağ kurmaya çalışıyoruz. Bir anlamda evlilik terapisti olduğumuzu da söyleyebilirim. Örneğin LEED Platinum Ödülü olan BARNagain projemizde çiftlerden biri, tekerlekli sandalye ile mekanlara ulaşma talebi dışındaki tüm kararları

eşine bırakmıştı. Hiçbir engelleri olmadığı halde müşterinin geleceği planlayarak, ileride yaşamlarına engel olmayacak şekilde tekerlekli sandalye ile rahatça kullanabilecekleri mekanlar talep etmesi sürdürülebilirlik açısından hassas bir yaklaşımdı.

P. U. R.: Peki ABD standartlarına göre küçük bir ofis misiniz?

A. Y.: Oldukça küçük olduğumuzu söyleyebilirim. İki mimar ortaklık oluyoruz. İlaveten yanımızda çalışan toplamda dört tane mimar ve bir de ofis yöneticimiz var. Bizi diğer ofislerden farklı kılan unsur, mimarlık ofisimiz yanında yine ortak çalıştığımız In Site Enterprises adındaki ikinci işletmemiz. Bu şirket işlerin azaldığı noktada I.S.A'den mimari hizmet desteği alıyor. Kaldığımız köy merkezindeki eski binaları satın alıp, tadilatını yaptıktan sonra kirliyoruz. Ofiste proje olmayınca, mimarlık ofisi

bu şirkete mimarlık hizmeti desteği veriyor. Böylece iş konusunda hep bir devir daim var, kendi kendimize iş yaratıyoruz.

B. U.: Pek çok projeniz arasında özellikle Madagaskar'daki Namanabe Hall ön plana çıkıyor. Bu yapının projelendirme ve uygulama süreci üzerinden mimarlıkta sürdürülebilirlik felsefenizi bize aktarabilir misiniz?

A. Y.: Madagaskar'daki proje, kariyerim için en anlamlı projelerden biriydi. Bu projede mimarlığın kültürden nasıl yeşerebileceğini öğrendim. Zaten, ilk yılım Madagaskar'a yaptığım araştırma ziyaretleriyle; oranın iklimini, halkını, yakın çevredeki malzemeleri, yerel mimarlığı araştırmakla geçti. Binanın tasarımına 2006 yılında başladık, temellerini 2009 yılında attık ve inşaatı 2013'te tamamlandı. Yani ilk üç yıl tasarım süreci ile geçti.

13. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Kurumsal Dal) Ödülü, 2014
Namanabe Hall, Center ValBio, Madagaskar (Fotoğraf: James Ewing)

Bize verilen programda, yağmur ormanının uç kısmında, öğrenci ve bilim adamlarına hizmet verecek bir araştırma, konaklama ve konferans merkezi isteniyordu. Ancak proje hayata geçirilirken yerel halkın bu süreçten fayda sağlaması da önemli bir hedef olarak karşımızda duruyordu. Projenin hayat bulmasıyla, yağmur ormanlarında çalışan ve yaşayan köylülere hem sosyal hem de ekonomik bir katkı sağlaması da bekleniyordu. Aynı zamanda projede yerel malzeme kullanımı ile granit, tuğla, yerel üretim beton gibi kaynakların dikkatli yönetimi bir gereklilikti. Örneğin, tuğla üretiminin yerel bir hikayesi var. Madagaskar dünyada kişi başına en fazla pirinç yenilen yerlerden birisi. Dolayısıyla yağmur ormanlarında çok pirinç tarlası var. Bu pirinç tarlalarının teraslamasını yaparken, kazılan ve teraslamadan çıkarılan kil ile, yerel halk tuğla üretilip satıyor. Bu yerel kaynaklar doğrultusunda,

binanın tüm dış cephesinde tuğla ve granit kullanmak istedik. Programda öngörüldüğü gibi yerli halka sağlanacak ekonomik katkının bir parçası olarak, Madagaskar'da bina inşaatında çalışacak köylülerle ve gönüllü katılımcılarla; granitin nasıl işleneceği, tuğlanın nasıl yapılacağı üzerine yaklaşık bir aylık bir atölye çalışması yaptım. Yerel dil olan Malgaşça'ya - fonetik bir lisan olduğundan - orada bir süre zaman geçirince kolaylıkla adapte oldum; Malgaşça-İngilizce deyimler sözlüğü edindim ve bir çevirmen yardımıyla hiçbir şey bilmeyen köylüere bu yöntemleri öğrettik.

Çakıl üreten bir fabrikaları olmadığından, dört yıl boyunca altı köyde yaşayan kadınlar ve çocuklar, kollektif bir ruhla dağdan büyük parçalar halinde kesip, aşağıya yuvarladıkları graniti, yol kenarında küçük parçalara kırdılar. Daha sonra kadınlar onu daha da küçük parçalara,

çakıla dönüştürdüler. Dört bin yedi yüz metrekarelik bir bina için kullanılacak çakıl bu yöntemle elde edildi. Aynı şekilde kum da yine bizim müteahhitin hergün dere boyunca gezip satın alabilmesi için, köylülerin derelerden toplayıp yol kenarına yığması yöntemiyle toplandı.

Bina; bir yönden nehir, bir yönden de mevcut binalarla sınırlandırılmış dar bir alanda; biri nehre paralel, diğeri üst kotta yol ile yağmur ormanlarını bağlayan iki temel aks üzerine kurgulandı ve arazide herhangi bir hafriyat gerektirmeyecek, mevcut yeşil dokuya müdahale etmeyecek şekilde topoğrafya ile uyum içinde tasarlandı.

Enstitüye (<http://www.ictetropics.org/centrevalbio.html>) (<http://www.stonybrook.edu/commcms/centre-valbio/station.html>) giriş bir yaya köprüsü aracılığıyla, Ranomafana Ulusal Park manzarasının hakim olduğu

14. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Kurumsal Dal) Ödülü, 2014
Yağmur ormanına uzanan konsol, Namanabe Hall, Center ValBio, Madagaskar
(Fotoğraf: James Ewing)

akstan sağlandı. Yol kotunda başlayıp yaya köprüsü aracılığıyla, yaklaşık sekiz buçuk metrelik, mimarlık hayatımda yaptığım en uzun konsolun taşıdığı bir terasla sonlanan bu güçlü aks, yağmur ormanı ile varolan bağlantıyı koparmanın aksine, güçlendirmek istediğimizden ortaya çıktı. Bu çabamızın bir diğer nedeni, biyoçeşitlilik üzerine çalışan araştırmacıların, ilk başta topoğrafya haritalarını ele aldığımızda, farkına vardığımız, tam da konsol çalışan terasın bittiği noktada bulunan incecik, endemik bir ağacın yapraklarına dokunabilmesi isteğidir. İnşaat süreci boyunca, bu ağacı korumaya alabilmek için çok çaba sarfettik, bunu başarabildiğimiz için çok mutluyum.

Klasik işleyişin aksine bu binada kullanıcı en üst kottan binaya giriş yapıp dikeyde en alt kota doğru ulaşır. Kamuya (halka) açık giriş kotunun altındaki katlarda öğrenci ve araştırmacıların kalacağı konaklama kısmı yer alır. En alt kısımda ise laboratuvarlar var. Odalar, sosyalleşmeyi ve bilgi paylaşımını cesartelendirmek adına, tıpkı yerel köylerdeki konutların bir meydan etrafında toplanması gibi, bir merkez etrafında yer alır. “Yeşil” anlayışın “uzun yaşam, esnek uyum” ilkesine ithafen; uyuma mekanları, gelecekte binanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde esnekliğe izin vermek adına, taşıyıcı olmayan bölücü duvarlarla tanımlandı.

Özellikle, mevcut yapıların temellerine çok yaklaşmamak için, temeli dar tutup tüm binayı konsol çalıştırmayı düşündük. İnşaat mühendisimiz bu konuda oldukça iyi bir iş çıkardı ve bina üç tekil temelin üzerinden tamamen konsol çalışıyor. Bazı noktalarda temel yangın merdiveni olarak kullanıldı. Granit ve tuğla yanında kırmızımsı renkteki zemin kaplaması, Kıbrıs’ta oldukça aşına olduğumuz okaliptus ağaçlarından yapıldı.

Yağmur ormanlarında, güneşli günlerde öğrenci ve araştırmacılar, dış mekanı ağırlıklı olarak kullanıyorlar. Bu yüzden sosyalleşmek ve aynı zamanda doğa ile iletişim kurmak/üzerinde düşünmek için dış mekan teraslarına, projede sıklıkla yer verildi.

15. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Kurumsal Dal) Ödülü, 2014
Namanabe Hall, iç mekan, Center ValBio, Madagaskar

16. AIA Rochester Bölgesi Üstün Tasarım (Kurumsal Dal) Ödülü, 2014 Namanabe Hall, gece görünümü,
Center ValBio, Madagaskar.
(Fotoğraf: James Ewing)

İç mekan, üzerinde otomatik olarak açılabilen, iklime göre nem ve ısı ayarının yapılabildiği pencerelerin olduğu üç katlı bir atrium olarak devam ediyor. Proje tüm bunlara ilave olarak, yaşayan yeşil bir çatı, atık su geri dönüşümü, doğal soğutma ve gün ışığından azami fayda sağlama gibi faktörleri de bünyesinde bulunduruyor.

Şu anda burada kurulan yerel halkın da bir parçası olduğu sistem, sürdürülebilirlik açısından iyi bir örnek teşkil ediyor. Merkez, farklı ülkelerden gelen bilim adamlarına sunduğu hizmet yanında, oradaki halka da yazı ve zanaat dalları üzerine eğitim veriyor. Öte yandan yerli halk da, rehbersiz girmenin mümkün olmadığı yağmur ormanlarında bitkileri, hayvanları öğretmek ve bu şekilde ekonomiye katkı koymak için araştırmacılara rehberlik yapıyor. Yine okuldaki çocuklara da, ağaçların, hayvanların

önemi; ormanın yakılıp pirinç tarlaları açılmasının yaşama katacağı olumsuzluklar anlatılıyor; böylece çocuklar yavaş yavaş ormanın iyiliğini, onlara ekonomik olarak katkısını görmeye başlıyor.

Bu olayın öncülerinden bir tanesi de, çok ünlü bir primatolog, inanılmaz bir araştırmacı olan Prof. Patricia Wright. 2013 yılında High Moon Over the Amazon: My Quest to understand the Monkeys of the Night isimli bir kitabı yayınlandı. Madagaskar'da yabani lemurlar üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı Amerika'da bilim adamlarına verilen oldukça prestijli, 2014 Indianapolis Ödülü'ne, Hayvanları Koruma dalında layık görüldü. Şu an Amerika'da gösterimde olan Islands of Lemurs: Madagascar filminde de danışmanlık yaptı, ki bu filmde kısacık bir süre de olsa bizim binamız da yer alıyor. Uzun vadede, tüm dünyadan

biyolojik çeşitlilik üzerine araştırma yapmaya gelen araştırmacılara ev sahipliği yapan bu merkezin, içinde bulunduğu kırılgan, güzel çevreye yeşil mimari açısından iyi bir örnek teşkil edeceğini ve yağmur ormanına karşı derin bir saygının tohumlarını atarak biyolojik çeşitliliği koruma hedefine hizmet vereceğini ümit ediyoruz.

P. U. R.: Peki biraz da adaya dönüşünüzden bahsedebilir misiniz? Uzun yıllar ABD'de yaşamınızdan ötürü Kıbrıs'ta siz ve mimariniz çok iyi bilinmiyor.

A. Y.: Kıbrıs'a döneli yaklaşık üç yıl oldu. Ancak Amerika'da takip ettiğim projeler olduğundan, sık sık seyahat etmek durumundayım. Öte yandan şu an inşaatına başladığımız Girne Belediyesi Hizmet Binası ve Kongre Merkezi var; ki zamanımın büyük

17. Girne Belediyesi Hizmet Binası, Kongre Merkezi ve Rekreasyon Projesi, Vaziyet Planı
(Kaynak: Girne Belediyesi Tasarım Stüdyosu, Ali Yapıcıoğlu)

bir kısmını alıyor. Tüm bu yoğunluk içerisinde, Kıbrıs'taki In Site Studios mimarlık ofisine ayıracak zamanım pek olmamakla birlikte, yine de seçici davrandığım birkaç tane proje ile ilgilenmeye çalışıyorum.

B. U.: *Girne Belediyesi bünyesinde kurulan Tasarım Stüdyosu altında bazı projeler yürüttüğünüzü basından takip ediyoruz. Bunları Mimarca okurları için paylaşır mısınız?*

A. Y.: İki sene önce Girne Belediyesi'nin bünyesinde hizmet verecek Tasarım Stüdyosu'nun kurulmasına öncülük ettim. Şu an belediye binasından ayrı bir ofiste mimar, şehir plancısı ve teknikerlerden oluşan güzel bir ekiple Girne Belediyesi Hizmet Binası ve Kongre Merkezi Projesi yanında, belediyeye ait diğer projelerle de ilgileniyoruz.

Girne Belediyesi Hizmet Binası ve Kongre Merkezi Projesi'ne müdahil olmam Girne Belediyesi'nde çalışan yakın arkadaşım Mimar Ali Teknikel aracılığı ile oldu. Kıbrıs'a döndüğümde benimle irtibata geçerek, Girne Belediyesi Hizmet Binası ve Kongre Merkezi için daha önce hazırlanan projenin revizyonunu yapıp yapamayacağımı sordu. Memnuniyetle

bu işin içinde yer almak istediğimi, ancak başka bir mimarın projesini revize etmeyi tercih etmeyeceğimi dile getirdim. Bir mimarın eserini revize edebilmek için onun kafasının içindekilerini bilmeniz, düşüncelerini okuyabilmeniz gerekir. Bu da o esere ek yapmaktan çok daha zordur.

Belediye Başkanı'nın ve belediyede çalışan Mimar arkadaşım Ali Teknikel'in de desteği ile proje için yeni bir tasarım sürecine girdik. Proje alanında yapılan ilk etütlerde alanın güney kısmında ormanlaşmış yeşil bir alan ve Hacı Halil Deresi'nin farkına vardım. Bu keşif, projeye dair heyecanımı artırdı. Derenin, arazi içerisinden şehir merkezine alternatif bir yaya aksı sunması ve mevcut su kanalının proje kapsamında rekreasyon ve yeşil alanlar yaratmaya elverişli olması, proje alanının seçilmesinde belirleyici oldu. Dere yatağı o kadar güzel bir güzergah ki; sizi yukarıdaki yoğun, gürültülü ortamdan hemen elli metre ötedeki sessiz bir yeşile doğru sürüklüyor. Projenin bu bağlantısını geliştirmek istedim. Eğer bu bina Girne Belediyesi'nin Hizmet Binası ve Kongre Merkezi; yani bir başka deyişle Girne'nin yeni merkezi olacaksa, antik kente ulaşımın bu merkez üzerinden olması gerektiğine yapmış olduğumuz

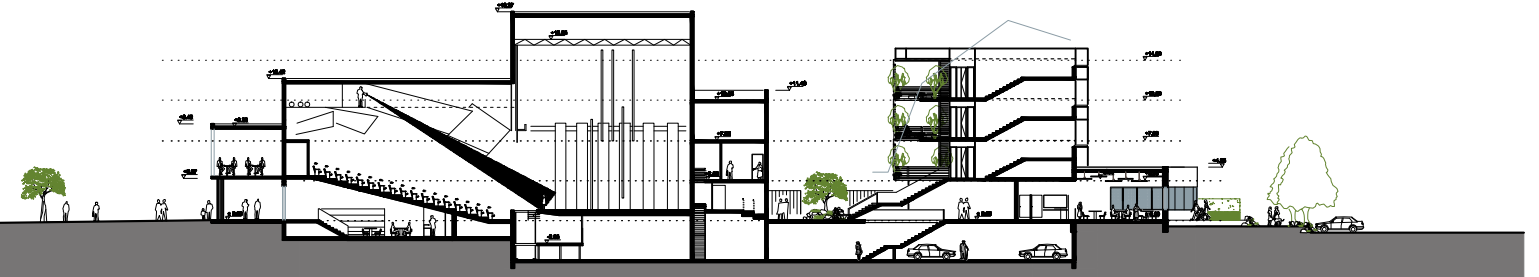
analizler sonucunda karar verdim. Bunun sonuçlarına bağlı olarak bina önünde çok büyük bir meydan tasarlandı. Bu meydana, bina içerisinde oluşturulan iç bahçenin de ilişkilendirildiği bir aksla yeşil alana direkt ulaşım sağlandı. Projede bir diğer heyecan verici unsur, arazinin okullar bölgesinde konumlanmasıydı. Doğu, batı ve kuzey yöndeki mahallelerde yaşayan çocukların, trafik yolundan yürümek yerine; arazi içerisinde bulunan ve korunacak olan Akdeniz endemik bitki, çalı ve ağaçların oluşturduğu yeşil alan üzerinden okullarına daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde gitmesi söz konusu olacak. Aslında bir yandan da dolaylı olarak, çocukların bu yeşil dokudaki öğeleri, kuşu suyu, böceği deneyimlemelerini sağlayarak doğadan öğrenmelerine aracı oluyorsunuz. Tüm bu faktörler ışığında, proje aynı zamanda rekreasyon projesi olarak da önem kazandı.

18. Girne Belediyesi Hizmet Binası, Kongre Merkezi ve Rekreasyon Projesi, Meydandan Görünüm
(Kaynak: Girne Belediyesi Tasarım Stüdyosu, Ali Yapıcıoğlu)

19. Girne Belediyesi Hizmet Binası, Kongre Merkezi ve Rekreasyon Projesi, Ofislerin baktığı iç bahçeden görünüm
(Kaynak: Girne Belediyesi Tasarım Stüdyosu, Ali Yapıcıoğlu)

C-C KESİTİ 1/200

20. Girne Belediyesi Hizmet Binası, Kongre Merkezi ve Rekreasyon Projesi, Kongre Merkezi ile ofislerin bulunduğu Hizmet Binası'nın dış mekanla ilişkisinin anlatıldığı bir kesit
(Kaynak: Girne Belediyesi Tasarım Stüdyosu, Ali Yapıcıoğlu)

Girne Belediyesi Hizmet Binası'nda yer alacak ofisler, azami doğal ışıktan faydalanabilecek derinlikte, iç bahçeyle ilişkili tasarlandı. Tüm bunların hesaplamaları, bilgisayar yazılım programları aracılığıyla yapıldı. Özellikle ofis mekanlarının daha sağlıklı olması; doğal havalandırma, gün ışığı ve manzaradan en üst düzeyde yarar sağlamasına önem verildi. Ofis bloğunun derinliği, karşılıklı yönde açılacak pencereler ile çapraz havalandırmaya imkan veriyor. Özellikle doğal havalandırmanın, yaz mevsiminin hakim olduğu Kıbrıs için çok önemli olduğuna inanıyorum. Etkin tasarım ile doğal havalandırmanın Kıbrıs'taki birçok apartman dairesindeki enerji tüketimini yarıya indirebileceğini düşünüyorum.

Girne Belediyesi proje kapsamında bir kongre merkezi de tasarlanmasını istedi. Bu noktada, dört yüz sandalyelik çok amaçlı oditoryumun, yaklaşık otuz metre yükseklikte sahne dekorlarının inip çıkması için gerekli sofitasının nerede yer alacağı, gün ışığını engellemiyor olması bizim için oldukça önemliydi. Yaptığımız maketlerde alternatif konumlar denedik; güneş açılarına baktık ve bu kararlar sonucunda, ofis mekanlarının yüzde doksan yedisine gün ışığının girmesini sağladık. İklimsel faktörler göz önüne alındığında, hangi mekanın ne kadar güneş alacağı, yoğun kullanıcısının kim olduğu, günde kaç kişinin burayı kullanacağı çok daha önemlidir. Dolayısıyla bizim tasarım kriterlerimize göre oditoryumun en ideal konumu buydu. Tasarımda; yeşil doku, kentteki mekanların ilişkilendirilmesi, kent merkezi tanımının yapılması, Girne halkının meydana nasıl kullanacağı, yaşamın burada nasıl olacağı gibi

etkenler öncelikli ele alınmalı, ve elbette tüm bunlarla birlikte de, kesinlikle malzemeler unutulmamalıdır. Proje alanında; ilk olarak, arazide mevcut tek katlı betonarme binayı yıkmak mecburiyetinde kaldık. Elbette sürdürülebilir tasarımda bir bina yapılırken harcanan enerji ve paranın, ki buna gömülü enerji (embodied energy) diyoruz, yok edilmesi çok arzulanan birşey değil.

P. U. R.: Mevcut binanın tekrar kullanılamayacağı fikri, onu yok etme fikri nasıl doğdu?

A. Y.: Mevcut betonarme bina üç-dört metre aralıkta kolonların bulunduğu, oldukça rijit bir tasarımdı. Kolonlar iyi durumda olmasına rağmen, binanın uzun zamandır bakımı yapılmadığından, üst betonarme plakadaki demirler paslanmaya başlamıştı. Elbette kolonlar kullanılabiliirdi, ancak tasarım açısından hem geniş açıklıklara ihtiyaç vardı, hem de mevcut kolonlar lobinin bulunduğu noktaya denk geliyordu. Dolayısıyla binayı yeni oluşturduğumuz tasarıma entegre edemedik ve bu noktada binayı yıkmaya karar aldık. Bu işlemi, atık malzemelerin değerlendirilmesi ve geri dönüşüm stratejileri doğrultusunda yaptık. Öncelikle tüm pencere, kapı, tuvalet gibi malzemeleri belediyenin yaptığı başka projelerde kullanılmak üzere çıkardık. Demirlerin bir kısmı korkuluk olarak değerlendirildi. Kalan tüm betonu ve tuğlayı öğütme makinesine koyduk, öğüttük ve stabilize olarak LEED kullandık. Bu proje ile ilgili olarak LEED sertifikası almak üzere Türkiye'de bu konu ile ilgilenen bir şirket ile görüşme halindeyiz; ve LEED, puantaj sistemi üzerine kurgulandığından tüm bu

süreci baştan sona sistematik olarak kaydetmemiz gerekiyor.

B. U. Peki şu anda proje hangi aşamada?

A. Y.: Projenin kaba inşaatına başladık. Binanın tüm dış kaplamasını rainscreen (havalandırma boşluğu olan duvar kaplama) sistemi ile yapmayı planlıyoruz. Bu sistemde sırasıyla ısı izolasyonu, yağmuru ve iklimi koruyan bir tabaka, hava boşluğu ve son olarak askı sisteminde binanın üzerine kaplanacak üç santimlik Kıbrıs Taşı var; binanın tümü siyah, gri ve sarı tonları ile kaplanacak. Bu sistemde, iklimlendirme, binanın dış cepesinde görünen malzeme tarafından değil, onun altındaki tabakalar aracılığı ile gerçekleşiyor. Biliyorsunuz, binalarda iç mekan ile dış mekan arasında basınç farkı var. Yağmur ve nemin varlığında içerideki basınç, yüksek olan dış basıncı, nemi içeriye çekmek ister. İşte ortadaki rainscreen detayı, boşluğa giren havanın sürekli deveren etmesi sonucunda, bu iki farklı basıncı dengeler.

Binanın iç mekanında, zemin döşemesi olarak yine Kıbrıs'tan çıkan yerel bir taş kullanıyoruz. Ayrıca merdivenlerin büyük bir kısmında da betonu döktükten sonra, üzerine harç veya kaplama malzemesi koymamak, yani malzeme kullanımını azaltmak için brüt betonu tercih ettik. Esasen, halkın, bu seçimi daha az para harcanmasından ziyade, daha az özkaynak kullanılması; yani işin özü, dağlarda daha az taş ocağının faaliyet göstermesi için yapıldığını öğrenmesi lazım. Taş, mermer gibi malzemeler dışarıdan gelecekse, gömülü enerji

olarak niteleyebileceğimiz, harcanacak olan petrol veya emeğin miktarını bilmemiz gerek. LEED kriterlerine göre malzemenin temin edilmesi açısından Türkiye bizim sınırlarımız içerisinde yer alsa da, bu mesafeyi azaltmak, mümkün olduğunca bölgeye uygun, geleneksel malzemenin kullanılması tercih etmek önemliydi. LEED sertifikası sırasında, kullanılan her malzeme için kaç kilometre ve ne kadar enerji harcanıyor, bilmek ve kaydetmek; yani gömülü enerjiyi ölçmek mecburiyetindeyiz. Örneğin inşaat için kullandığımız çimentonun nereden alındığını, yani o çimentonun üretildiği fabrikadan şantiyeye gelene kadar olan yol haritasını biliyoruz.

P. U. R.: Tasarım-inşaat sürecindeki bu yaklaşımı halka nasıl anlatmayı planlıyorsunuz?

A. Y.: Açılıştaki binadaki sergi salonunda yer alması gereken ilk serginin, geçirdiğimiz bu sürece ilişkin olması gerektiğine inanıyorum. Malzemelere ait yol haritaları ve mevcut binanın yıkımda nasıl öğütüldüğü, nerelerde kullanıldığı yanında; binanın temelden bitişe kadar tüm yapım süreci, hızlandırılmış çekim halinde slayt gösterimiyle bu sergi kapsamında sunulacak.

P. U. R.: Projenin ne zaman tamamlanması hedefleniyor ve binanın toplam maliyeti nedir?

A. Y.: Şu an kaba inşaatı tamamlayacak maddi kaynağa ulaşıldı. Bundan sonrasında, ince yapı aşaması için teknik şartnamelerin hazırlanmasına başlıyoruz. Bununla ilgili olarak tekrar ihaleye çıkacağız. Projenin bitirilmesi için, şu ana kadar harcanan miktarın iki-üç katına ihtiyaç var. Toplam maliyet yaklaşık on iki, on beş milyon türk lirası civarında. On bin beş yüz metrekarelik bir binadan söz ediyorsanız, bu miktar bence Girne bölgesi için oldukça iyi bir rakamdır.

P. U. R.: Şimdiye kadar olan deneyimlerinize dayanarak sürdürülebilir mimarlık ve yeşil binaların daha ekonomik olduğunu söyleyebilir misiniz?

A. Y.: Kesinlikle hayır, çok daha pahalı. Bu tip binalarda geri dönüşümlü malzeme kullanabilme imkanınız varsa maliyeti aşağıya çekebilme şansınız var. Daha önce bahsi geçen Amerika'da gerçekleştirdiğimiz BARNagain projesi, aslında ölçeğin uygun olması durumunda geri dönüşümlü malzemenin büyük oranda kullanılabilmesine dair iyi bir örnekti. Ancak geri dönüşümlü malzemeleri, özellikle büyük miktarlarda bulmak çok zor. Örneğin on bin beş yüz metrekarelik bir bina yapacaksınız ve geri dönüşümlü malzeme olarak diyelim ki ahşaba ihtiyaç duyuyorsunuz, bunun ne kadarını Kıbrıs'ta bulabilirsiniz? Ya da Girne Belediyesi Hizmet Binası'nın tüm cephesini taşla kaplayacaksanız, geri dönüşümlü malzeme temin etmek oldukça zor. Bunun yanında bu tür binalarda kullanılan sistemler de oldukça pahalı. Bu çerçevede yağmur sularının uygun noktalarda toplanarak bina çevresinde oluşturulacak yeşil dokuda kullanılması için gerekli sistem, güneş enerjisinden faydalanarak binayı ısıtma, ısı pompalama gibi sistemlerden bahsediyoruz. Bir ofis içerisinde, elektrikle çalışan sekiz tane ünite olur; bu tip sistemler pazarda standart bulunabildiği için maliyetleri de uygun olur; oysa hergün kullanılan makineler veya sistemler olmadığı; üretimi az, hatta bazen istek üzerine yapıldığı için burada kullanacağınız makinelerin maliyeti yükseliyor.

P. U. R.: Peki ABD'de veya dünyanın başka yerlerinde maliyetler böyle mi?

A. Y.: Dünyanın her yerinde bu tip binalarda maliyet daha yüksektir. Ancak burada aradaki fark yüzde otuz beş ise Amerika'da yüzde yirmiye kadar inebiliyor. Bu durum sürekli yasaların, sistemin güncellenmesi ile çok alakalı. Örneğin Amerika'da kaldığım yirmi beş sene boyunca, çatı ısı izolasyonu derecesi üç kez değişti; tabii buna paralel olarak piyasadaki üreticiler de makinelerini bu duruma adapte ediyor ve yenilenen sisteme göre yapılan üretim bir süre sonra standarta dönüşüyor.

P. U. R.: Kısa bir süre önce KTMMOB Mimarlar Odası ve Girne Belediyesi işbirliğinde "Sıkıştırılmış Toprak Yapı

Sistemleri" üzerine bir atölye çalışması yürüttünüz. Doğal bir yapı malzemesi olarak toprağın, ülkemizde yeterince önemsendiğini ve uygulamada hak ettiği yeri bulduğunu düşünüyor musunuz?

A. Y.: "Sıkıştırılmış Toprak Yapı Sistemleri" ile oldukça ilgiliyim. 1996-98 yılları arasında, New Mexico eyaletinin Albuquerque şehrinde yaşadım. Kıbrıs iklimine benzerlik gösteren bu şehirde, bu tip toprak yapılarla daha sık karşılaşıyorsunuz. Burada sürdürülebilir, yeşil, ekolojik yapılar tasarlayan mimar Berry Langford ile çalıştım ve sıkıştırılmış toprak ile burada tanıştım. Yine, Amerika yerlileri tarafından, teraslama sistemiyle oluşmuş, bir terastan ötekine merdivenle ulaşılabilen toprak binalardan oluşan Taos isminde çok ünlü bir şehir var. Bu örnekleri gördükten sonra sıkıştırılmış toprağa olan ilgim arttı. Son olarak, iki buçuk yıl önce de İngiltere'de bir atölye çalışmasına katıldım ve halen bu konuda araştırma yapmaya devam ediyorum. Bu sistem şu ana kadar mimarsız mimarlıkta ortaya çıkmış, ancak şimdilerde yavaş yavaş, mimarlar bu malzemeyi tasarımlarıyla bağdaştırmak istiyor. Bunun Tibet'ten tutun Ontorio'ya kadar, sadece güney ve sıcak bantta değil, yukarıda kuzeyde de örnekleri var. İklimimize çok uygun olduğunu düşünüyorum.

Kıbrıs'ta son dönemde geleneksel malzemelerle inşa edilen çok az çağdaş mimarlık ürününe rastlıyoruz. Bundan dolayı özellikle kırk yaş grubu ve sonrasındaki genç nesil, betonarme, düz çatı gibi belli bir tipolojiyi kanıksadılar. Bu nesile, farklı birşey, örneğin yuvarlak bir duvar dahi önererseniz, garipseniyor. Kaldı ki betonarmeye alternatif olarak, insanların belleğinde olmayan bir malzemeyi onlara sunmak; altlarındaki halıyı çekmek anlamına geliyor; tamamıyla kendilerini boşlukta hissediyorlar. Bu nedenle, toprak yapı sistemleri ile ilgili yavaş ve emin adımlar atmak gerektiğine inanıyorum. Bu anlamda "Sıkıştırılmış Toprak Yapı Sistemleri" üzerine yürüttüğümüz atölye, önemli bir adımdı.

Bu yapı sistemiyle ev yapılmasına sıcak bakan müşterilerim var. Ancak

Kıbrıs Türk İnşaat Mühendisleri Odası'yla, bu konuda sıkıntı yaşıyoruz. Biliyorsunuz İnşaat Mühendisleri Odası bu sistemlerde, betonarme ya da çelik taşıyıcı sistemi şart koşuyor. Ayrıca her üç metrede bir harpuşa ya da hatıl atılması lazım, ama bu malzemenin betonarme olması gerekmiyor, ahşap ya da çelik gibi farklı bir malzemeyle de bağdaştırılabilir. Kaliforniya'da sıkıştırılmış toprak yapı sistemleri ile ilgilenen birkaç tane inşaat mühendisi ile statik hesaplamaların nasıl yapılabileceğine, bu konuda bilgisayar yazılım programı olup olmadığına dair görüşmeler yapıyorum. Bilgisayar yazılım programından sıkıştırılmış toprak yapı sistemi için alınabilecek bir onay, yakın gelecekte İnşaat Mühendisleri Odası ile olan sıkıntıyı aşmak için çok daha umut vaat eden somut bir adım olacak.

P. U. R.: Öyle görünüyor ki bu anlamda yeni bir çığır açacaksınız.

A. Y.: Bu tür yasal kısıtlamaları bir engel olarak değil, aksine konunun daha sağlıklı bir şekilde irdelenmesi için bir dürtü olarak görüyorum. Eğer bu tip projeleri vizelendirmeyi başarırız, hedeflediğimiz projeleri gerçekleştirebileceğiz.

P. U. R.: Elbette bu konuda ortaya konulacak ilk örnekler önemli... Bildiğiniz üzere bu sayımızın teması "Sürdürülebilir Yaşam, Kentler ve Binalar". Yeşil, sürdürülebilir, ekoloji gibi kavramlar son yıllarda hayatımıza yoğun olarak girdi ve farklı mecralarda birçok şekilde tartışılıyor. Mimarlığın sürdürülebilir ve ekolojik boyutu ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz?

A. Y.: Salt malzeme ile yeşil, sürdürülebilir, ekolojik mimarinin tanımı yapılamaz. Öncelikle bu ideolojinin, felsefenin pek çok boyutu olduğunu bilmek; ve bunu derinlemesine anlamak gerekiyor. Bu anlamda sürdürülebilirlik kavramı; sadece Kıbrıs'ta, Türkiye'de veya Avrupa'da değil, tüm dünyada halen yanlış algılanıyor. Örneğin, 2 kW'lık bir fotovoltaiik sistem ile kendi enerjisinin yüzde ellisini veya tamamını üreten veya akıllı sistemler ile çalışan bir bina, yeşil bina olarak kabul görebiliyor. Halbuki yeşil bina hatta sürdürülebilir

mimarlık kavramı, daha da derine iniyor. Burada daha çok, kullanıcının nasıl yaşamak istediği ve mimarın projeyi nasıl çözümleneceği sorusu ortaya çıkıyor.

B. U.: Yani, odakta insan ve yaşam tarzının olduğunu söylüyorsunuz.

A. Y.: Kesinlikle. Pasif güneş enerjisi sistemi ile yaptığımız birkaç tane binada bunu deneyimledik. Sistemin başarılı olabilmesi için binanın kullanıcısıyla beraber yaşamaya ve çalışmaya lazım. Enerji odaklı akıllı sistemler ancak kullanıcısı ile birlikte var olabilir, sürdürülebilir ve başarılı olabilir. Ancak vurguladığım gibi sürdürülebilirlik kavramının yanlış okumaları var. Bence bu, temelde eğitimden kaynaklanıyor. Halkın sürdürülebilirliği kavramı ve adapte olması, hem sivil toplum örgütlerinin hem de mimarların yayımları aracılığıyla, örneğin Mimarca ile mümkün olacaktır. Bu bilgi akışının, bazen mesleki dil kullanılarak, bazen de halka ulaşabilecek çok daha sade bir dilde, farklı yayınlar aracılığıyla sağlanması lazım.

Tabii sürdürülebilir enerji odaklı sistemlerle çalışan binalarda, bina ve yakın çevresini ele almak yeterli olurken; daha büyük ölçekte, binanın geniş çevresi ve hatta etkilediği mahalle, şehir ve ülke önem kazanıyor.

B.U.: Ekosistem gibi...

A. Y. Evet, tıpkı bir ekosistem gibi. Örneğin Girne Belediyesi'nin halen devam eden yeşil bina projesini ele alalım. Binada enerji üretimi için hangi akıllı stratejiler kullanılıyor? Binayı ısıtmak ve soğutmak için nasıl bir sistem öngörülüyor? Yağmur suyu toplanıp, geri mi kazandırılıyor? Tüm bu veriler bina ölçeğiyle sınırlı. Oysa, bunun sürdürülebilir bir sisteme, tıpkı bir örümcek ağı gibi, yavaş yavaş içten dışarıya doğru yayılması lazım. Artık sürdürülebilir şehirlerin nasıl yapılabileceğine dair birçok çalışma var. Kentin altyapısı, yeşili, fabrikası, örneğin o fabrikada çıkan ürün, fabrikada çalışan bireyin sağlığı, gün içinde ne kadar güneş ışığı aldığı devreye giriyor. Örneğin, LEED'de sorgulanan kullanıcının

psikolojik açıdan ölçümüne, bilgisayar yazılım programlarını kullanarak; mekanın, sağlıklı bir insanın ihtiyaç duyduğu günışığı açısından yeterli olup olmadığına bakarak cevap arayabilirsiniz.

B. U.: Sürdürülebilir ve duyarlı yaklaşımınız yanında mimari tasarım anlayışınızı besleyen diğer etkenler nelerdir?

A. Y.: Mimari, bence sonsuz çözümün olan bir problem. Denklemi her yönüyle düşünen, her veriyi hesaba katan mimar, zaten denklemi çözmeye çalışırken matematiksel formülün çok dışına çıkmak gerektiğini bilir. Bu formülün içinde, insan ögesi, bitkiler, hayvanlar, iklim, arabalar, ses, hepsivar. Bence projeler bu nedenle birbirinden farklıdır, belli bir bağlamda çözüme ulaştırılmış bir mimariyi alıp farklı bir yere adapte edemezsiniz. Örneğin Kıbrıs'ta deniz unsuru var. Kanımca, denize sıfır yapacağınız bir bina için seçilecek malzeme ile dağda yapılacak bina için seçilecek malzemenin farklı olması lazım. Su, tuz, nem, güneş gibi çevresel faktörler yanında bağlam, mimaride değişik çözümlerin ortaya çıkmasında belirleyici rol oynuyor. Tabii tekrardan vurgulamak gerekirse, kesinlikle mimari, kullanıcısı ile birlikte başarılı olabilir, aksi takdirde, başarısız bir mimari veya kentsel tasarımla karşı karşıya kalırız.

B. U.: Profesyonel yaşamınız yanında mimarlık eğitime de katkı koydunuz. Bu deneyimleriniz ışığında mimarlık eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

A. Y.: Şimdilerde Girne Belediyesi Hizmet Binası ve Kongre Merkezi tüm vaktimi alıyor olsa da, Kıbrıs'a ilk geldiğimde Girne Amerikan ve Lefke Avrupa Üniversite'sinde yarı zamanlı olarak birkaç ders vermiştim. ABD'de bulunduğum dönemde, New Mexico Üniversitesi'nde, davetli okutman olarak iki yıl çalıştım. New York eyaletine taşındığımda ise, Hobart and William Smith Sanat Koleji'nde Temel Bilimler programında heykeltraşlık yanında mimari stüdyo ve sürdürülebilirlik üzerine dersler verdim. Burada edindiğim deneyim ışığında, temel bilimler eğitiminin çok önemli

olduğunu söyleyebilirim. Sanırım bu sistem yavaş yavaş Avrupa'da kabul görmeye başladı ve Türkiye'ye de gelecek. Çok yönlü bir eğitim olan temel bilimlerde, mimarlık eğitimi alırken aynı zamanda felsefe, sanat ve mühendislik dersleri de görüyorsunuz. Bu sistemden mezun olan mimarları çok değişik imkanlar bekliyor; bir şirketin yönetiminden tutun da, bir mimarlık bürosunda veya pazarlama alanında çalışabiliyorlar. Temel bilimler eğitimi çok farklı alanlarda, geniş bir yelpazeyi kapsadığından mezuniyet sonrası çok farklı fırsatlar yaratabilir.

B. U.: Son olarak, önümüzdeki dönem için ne gibi projeleriniz/hayalleriniz var?

A. Y.: Girne Belediyesi Tasarım Stüdyosu halen zamanımın büyük bir kısmını almasına rağmen eğitime katkı koymaya her zaman açığım. Eğitimin içinde olmaktan, bilgimi paylaşmaktan, aktarmaktan zevk alıyorum; edinilmiş bu deneyimlerin öğrencilere aktarılması gerektiğine inanıyorum. Bunun yanında atölye çalışmalarına da devam etmek istiyorum. 2016 yılında ise The American Institute of Architects'in (AIA) Past, Present, Future temalı konferansına Kıbrıs'ta ev sahipliği yapmak planlarım arasında yer alıyor. Başarabileceğimize inandığım bir hayalim ise, mimari belleğimize toprağı yeniden katabileceğimiz; Kıbrıs'ta geleneksel malzeme ile çağdaş mimari üretebileceğimiz bir ortamın oluşması.

B. U.: Umarız o yöne doğru yol alırız.

Bahar ULUÇAY
Mimar, Akademisyen

Pınar U. Righelato
Mimar, Akademisyen

Kadraj

Gelenekten Geleceğe: Shigeru Ban ve Kağıttan Binaları

Ceren KÜRÜM

1. Pritzker Prize Ödülü.
<http://www.pritzkerprize.com/>

35 yıldır her yıl verilmekte olan saygın Pritzker ödülü bu yıl 56 yaşındaki Japon mimar Shigeru Ban'a layık görüldü. Kağıt ve ahşap bazlı yapılarıyla ekolojik mimariye yön veren bu özel tasarımcıyı ve tasarımlarını tanıtmak için en uygun Mimarca, elinizdeki sürdürülebilir mimarlığa adanmış sayı olsa gerek.

Pritzker Mimarlık Ödülü, Chicago'lu Pritzker ailesinin kurduğu Hyatt Vakfı tarafından, Nobel ödülü model alınarak geliştirilmiş ve her yıl yaşayan bir mimara, tasarımlarıyla insanlığa yaptığı önemli ve istikrarlı katkıları için veriliyor. Son beş yılda bu ödülü alan dördüncü Japon mimar olan Shigeru Ban, özel projelerine ek olarak 20 yıldır felaket bölgelerinde insani yardım çalışmaları yapıyor.

“Shigeru Ban, işlerinden iyimserlik yayılan, yorulmak bilmez bir mimar. Başkalarının aşılamayacak güçlükler gördüğü yerde, Ban harekete geçmek için çağrı görüyor. Başkalarının denenmiş yolları seçeceği durumlarda o, yenilik yaratmak için fırsat görüyor. Kendini öğretmeye adanmış Ban, yeni nesile sadece örnek olmuyor; aynı zamanda ilham veriyor.” Ban, jürinin

coşkulu kutlamasındaki övgüyü hakedecek kadar dahiyane tasarımlara imza atıyor, üstün malzeme ve strüktür bilgisini sergilediği tasarımlarını her yeni projesinde bir adım öteye taşıyabiliyor. Tasarımcılığının ötesinde Shigeru Ban bir diplomat, işadamı veya toplum önderi olabiliyor ve jüri de ödül açıklamasında “Güçlüklere karşı üstün tasarımlar geliştirerek mesleğin rolünü ilerleten Shigeru Ban, mimarların hükümetler ve kamu kuruluşlarıyla, hayırseverler ve felaketten etkilenen toplulukların diyalogunda yer edinmesini sağladı” diyerek mimarın bu özelliğinin kayda geçmesini sağlıyor.

2. Shigeru Ban
foto. Shigeru Ban Architects.

3. Japonya Pavilyonu, Expo 2000 Hannover,
foto. Hiroyuki Hirai

3.1. Japonya Pavilyonu, Expo 2000 Hannover,
foto. Hiroyuki Hirai

Ahşapla olan özel ilişkisi çocukken başlayan Ban, büyüyünce marangoz olmayı düşünüyordu. Ahşabın kokusundan kesimine, her detayı onu büyülemişti. Ortaokulda yaptığı ev maketi okulun en iyisi seçilince mimar olmaya karar verdi; ama bu, ahşabı en az bir marangoz kadar ustaca kullanmasına engel olmayacaktı. Geleneksel Japon evlerindeki kağıttan duvarların verdiği ilham, onu mimarlık dünyasında yıldızlaştıran geri dönüştürülebilir kağıt kullanarak tasarladığı Japonya Pavyonu olarak vücut bulacaktı.

Tasarımlarını strüktürel çözümler üzerinde temellleyen Shigeru Ban, malzemeyi çok iyi tanınması ve cesareti sayesinde genel inşaat teknolojilerine bağlı kalmadan benzersiz yapılara imza atıyor. Ban'ın derin strüktür bilgisi ve Mies van der Rohe ile Frei Otto yapılarına olan hayranlığı, zeka ve yaratıcılığıyla birleşince ortaya yalın ve şeffaf ama son derece sofistike tasarım çözümleri çıkıyor.

Tokyo'daki ofisini açtıktan sadece bir yıl sonra, 1986 yılında, çoğu dile sürdürülebilirlik kavramı

henüz girmemişken kağıt boruların dayanırlığını test etmeye başlayan Shigeru Ban, aslında kendisine dünya çapında saygınlık kazandıracak olan yenilikçi mimarisinin ilk deneylerini yapıyordu. Bir kereste ürünü olan kağıt, ve sıkıştırılmış haliyle karton boru, hafif oluşu ve taşınabilmesi, yerel olarak kolay temin edilebilmesi ve suya ve yangına karşı dayanıklı hale getirilebilmesi gibi özellikleriyle alışılmış yöntemlere kıyasla, binaları çok daha ucuza ve kısa zamanda inşa edebilme şansı sağlıyor. Özel ekilen kereste ormanları

sayesinde sürdürülebilir malzemeler olan ahşap ve kağıt, kolay tamir edilebilmesi, bina yıkıldıktan sonra yeniden kullanılabilmesi ve doğada çözünebilmesi ile beton ve çeliğe kıyasla çok daha çevreci malzemeler. Ban, Japon kültürü ile yetiştirilmesi sonucu, kendini malzemeyi boşa harcamayacak şekilde kullanmak zorunda hissettiğini söylüyor ve bu da tasarımlarına hayranlık uyandırıcı şekillerde yansıyor.

“Çevre” temalı Hannover EXPO2000 Japonya Pavyonu, Shigeru Ban için tüm yeteneklerini ve çevreci kişiliğini Japon kimliğiyle ortaya koyabileceği mükemmel bir mecraydı. Her EXPO’dan sonra yıkılan ülke pavyonları muazzam miktarlarda inşaat artığına neden oluyordu ve Ban tasarıma başlarken tek amacını şöyle belirlemişti: Yapı söküldükten sonra tamamen geri dönüştürülebilmeliydi. Karton borular ve geri dönüştürülebilir kağıttan inşa edilen Japonya Pavyonu ekolojik mimariye dikkat çekerken, Shigeru Ban’ı tüm dünyaya tanıtmıştı. Ama Ban’ın en çok zamanını ve enerjisini ayırdığı kitle, EXPO’larla ilgilenecek durumda olmayan felaket mağdurlarıydı ve onların kullanımı için maliyeti düşük, dayanırlığı yüksek yapılar tasarlamaya devam etti.

Ban’ın felaket bölgelerindeki çalışmaları 1994’te Ruanda ile başladı. Çatışmalardan kaçan milyonlarca insan korkunç koşullarda yaşamak zorunda kalmıştı ve yardım örgütleri bunca göçmen için tatmin edici bir çözüm geliştirmekte zorlanıyordu. Ban, Birleşmiş Milletler’e karton borularla göçmen konutları fikrini sundu ve yaklaşımla Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ni etkileyerek danışman olarak çalışmaya başladı. Ruanda deneyiminden hemen sonra 1995 Kobe depreminde bu kez kendi ülkesinin yardımına koştu ve karton borularla deprem konutları tasarladı. Deprem sırasında çıkan yangınlarda kentin bir bölümü yanarak yok olduğundan, yeni konutlarının kartondan olması fikrini felaketzedelere benimsetmek başta zor olduysa da, bu yerleşim çok başarılı olarak yıllarca kullanıldı. Üniteleri öğrencilerinin gönüllü işçiliğiyle kuran Ban, temelleri de plastik bira kasalarından tasarlamıştı.

4 ve 4.1. Kağıttan Yapılmış Mülteci Barınakları, Ruanda, 1999.
foto. Shigeru Ban Architects

5. Kağıt Ahşap Evler, 1995, Kobe, Japonya.
foto. Takanobu Sakuma

6. & 6.1. Kağıt Ahşap Evler, 2000, Türkiye.
foto. Shigeru Ban Architects

7. Kağıt Kilise, 1995, Kobe, Japonya.
foto. Hiroyuki Hirai

Birkaç yıl sonra, Türkiye tarihinin en acı felaketlerinden birinde, 17 Ağustos 1999 Düzce depreminde evsiz kalan felaketzedelerin bir kısmı, Shigeru Ban'ın Türkiye koşullarına uyarladığı karton boru ünitelerine sığındı. Ban ve gönüllü ekibi bu ünitelerin benzerlerini 2001'de bu kez Hindistan'ın tarihindeki en yıkıcı depremin mağdurları için uyguladı. Shigeru Ban, 1995'ten bu yana kendi kurduğu Gönüllü Mimarlar Ağı (Voluntary Architects Network) ile felaket bölgelerinde yerli mimarlar, mimarlık öğrencileri, gönüllü halk ve hatta felaketzedelerden de yardım alarak kısa zamanda acil yerleşim birimleri kuruyor. Kendi Pritzker açıklamasında da belirttiği üzere, bu saygın ödül sonrasında insani yardım çalışmalarını yavaşlatmayacağı gibi; aksine bu gücü kullanarak daha etkili işler yapmayı hedefliyor.

Peki karton borularla sadece felaket sonrası sığınma binaları mı tasarlanabilirdi? Felaketin vurduğu ve her şeyini bir anda kaybetmiş insanların, derin boşluklara düşmeden ruhani ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için sığınma yerleşimlerinde dini yapılara da ihtiyaç duyuluyor. Hatta bir deprem sonrasında belki de en son düşünülecek mekanlardan olan konser salonu, felaketin yaşandığı yere göre çok önemli olabiliyor. Acil durum konutuyla kıyaslandığında ciddi bir boyut ve strüktür farkı olan bu kamusal yapılara Shigeru Ban yine karton borularla çözüm getirdi. Üstelik bu yapılar beklenenden çok daha uzun süre kullanılacaktı.

8. Karton Katedral, 2013, Christchurch, Yeni Zelanda.
foto. Stephen Goodenough

1995 Kobe depremi mağdurları için 5 haftada yapılan 'geçici' karton kilise, cemaat benimsediği için 10 yıl boyunca kullanılmış ve 2006'da bozularak tüm parçaları deprem felaketini yaşayan Tayvan'a gönderilmiş. Tayvan'da gönüllüler tarafından parçaları yeniden birleştirilen kilise, o felaketten yıllar sonra bile bugün hala kullanılmaya devam ediyor. Keza 2011 Christchurch depreminde yıkılan katedralin yerine inşa edilen Karton Katedral, henüz çok genç bir yapı olmasına rağmen uzun yıllar kullanılacak gibi görünüyor. 2009 İtalya depreminde konser salonları yıkılan; orkestralarıyla ünlü L'Aquila kenti, mekan yokluğundan müzisyen nüfusunu kaybetmek üzereyken geçici konser salonu için yine Shigeru Ban devreye girdi. Bu bina için tüm yardımı o sırada L'Aquila'da toplanan G8 ülkelerinden toplayan Ban, bir mimarın tasarımcılıktan öte toplum önderi olarak da ne kadar etkili olabildiğini bir kez daha göstermiş oldu.

8.1. Karton Katedral_ iç mekan, 2013, Christchurch, Yeni Zelanda.
foto. Stephen Goodenough

9. Shigeru-Ban-L'AQUILA Konser Salonu. foto. Shigeru Ban Architects Avrupa

10. & 10.1 Centre Pompidou-Metz, 2010, Fransa. foto Didier Boy de la Tour

Shigeru Ban, nispeten mütevazı yapılar olan felaket sonrası binalarından başka, sürdürülebilir malzemelerle ihtisamlı özel projeler tasarlayarak ekolojik mimarinin basit ve iddiasız olacağı önyargısını da ortadan kaldırdı. Örneğin bir yarışma projesi olan Pompidou Metz için kivrılarak birbirine geçen ahşap merteklerle hem hafif

hem de göz alıcı bir çatı yarattı. En yeni projelerinden Tamedia ofis binası ve Aspen Sanat Müzesi yapıları da geçmeli ahşap strüktürleriyle, çelik bağlantılar görmeye alışmış ve geleneksel yöntemleri artık tamamen unutmuş 21. yüzyıl mimarlarını hayranlıkla düşünmeye sevk ediyor. Ban, çelik ve alüminyum gibi sınırlı doğal

kaynaklara olan bağımlılığımızdan kurtulup kereste veya bambu gibi yenilenebilir malzemelere yönelmemiz gerektiğini belirterek, milyonlarca yılda oluşan dağları beton aşkına delinen bir ülkede, dört kulakla dinlememiz gereken önemli bir çağrı yapıyor.

11. Tamedia Ofis Binası, foto. Shigeru Ban Architects.

Tokyo, New York ve Paris'te büroları olan Shigeru Ban, şimdiye kadar yirmiyi aşkın ülkede felaket sonrası yapıları tasarladı ve özel projeler gerçekleştirdi. Pritzker ödülü ile mimari kültüre muazzam katkısı tescillenen bu yenilikçi mimar, çevreci tasarımlarıyla farklı coğrafyalarda sayısız mimara ilham kaynağı olduğu halde, tasarlayacağı yapılara Kuzey Kıbrıs'ta muhtemelen vize alamayacaktı. Bu yılki Pritzker ödülü ile dünya, Shigeru Ban ve akılcı mimarisini kutlarken; bize de Kıbrıs Türk mimarlık pratiğinin sürdürülebilir yapı sistemlerine aslında ne kadar açık olduğunu (ya da olmadığını) tartışmak düşünüyor.

Kaynakça

Matilda McQuaid, Shigeru Ban, Phaidon, 2003.

www.pritzkerprize.com

www.shigerubanarchitects.com

Ceren Kürüm

Mimar

12. Aspen Sanat Müzesi, foto: Michael Moran/OTTO

Kitap

Ekoköyler: Jonathan Dawson'un Kitabı Üzerine Bir İnceleme...

Abdullah CAN

Ekoköyler-Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları kitap kapağı, Jonathan Dawson, Sinek Sekiz.

M. Night Shyamalan, 2004 yapımı "The Village" (Köy) filminde Amerika'da yaşayan bir grup insanın, yakınlarını trafik kazası, cinayet ya da bunun gibi sebeplerden dolayı kaybetmesi üzerine, şehir dışında etrafı ormanlarla çevrili bir alanda yaşamaya başlamasını konu alır. Çoğalırken de bu durumu bir sır gibi çocuklarından saklamaya çalışırlar. Bu köyde, doğayla bütünleşmiş bir şekilde tamamen doğal kaynaklarla ve tüm ihtiyaçlarını kendileri üreterek ve israftan, kirlilikten, şiddetten uzak yaşamaya başlarlar. Tabii insanların merakına yenik düşüp ormanın sonrasında başka ve modern ama bir o kadar da tehlikeli bir yaşam olduğunu bilmemeleri için ormanda yaratıkların

yaşadığı yalanını uydururlar. İnsanlar bu köyde birlik ve beraberlik içinde, ne kendilerine ne de çevreye zarar vererek; aksine maksimum düzeyde faydalanarak yaşamayı öğrenirler. Geleneklerine bağlı, mutlu bir şekilde yaşayan insanların yarattığı bu ekoköy, filmi izlediğimde beni derinden etkilemişti. Dawson'un EKOKÖYLER kitabını okurken bu film aklıma düştü. Bu köydeki insanlar, doğaya saygı duymayı biliyorlardı ve hayatın en önemli üç olmazsa olmazına sahipti: sağlık, mutluluk ve birlik...

Bu ayın teması olan "Alternatif Sürdürülebilirlik" başlığı kapsamında, kendini sürdürülebilirlik üzerine çalışmalara adanmış çevre aktivisti

Jonathan Dawson'un "Ekoköyler-Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları" kitabı hakkında bir inceleme yazısı okuyacaksınız. Bir seri olarak yayımlanan ve serinin son kitabı olan Dawson'un eseri, tüm dünyada hızla yayılan ekoköy hareketini tanıtmayı hedeflemektedir.

Dr. Caroline Lucas, kitabın önsözünde ekoköy kavramını tanımlarken şöyle der: “İnsan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğayla bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek, insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerleşimdir.”¹ Felsefe profesörü olan Rosenthal ise şöyle ekler: “En nitelikli yaşam biçimi, insanların birbirine destek olduğu küçük topluluklarda gelişir ve sürdürülebilir bir yaşamın yolu, geleneksel hayat şekillerinin yeniden canlandırılıp iyileştirilmesinden geçer.”²

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki, dünya artık kendini yenileyebilme kapasitesinin üzerine çıkmış ve bununla beraber biz insanlarsayesinde, kendi doğal sermayesinden tüketmeye başlamıştır. 1980’lerin sonlarına doğru ise, artık yenilenebilir doğal kaynakları ile sürdürülebilir olarak yaşayamadığımız gezegenimizde, ozon tabakasında meydana gelen delikler, ormanların yok edilmesiyle doğal kaynakların da neredeyse tükenmesi, canlı türlerinin birer birer soyunun azalması ve tüm bunlarla beraber ekolojik dengenin bozulması yaşam kalitesinde gözle görülür bir düşüşün boy göstermesine yol açmıştır. Bilinçli sivil topluluklar bir araya gelip, çevreye minimum düzeyde zarar vererek ve adeta onunla bütünleşerek ekoköyleri oluşturmuşlardır. Bunu yaparken de devlet desteği almamışlardır. Fakat artık günümüzde bir çok ekoköye bağlıta bulunmaktadır.

Kitapta, ilk ekoköy hareketinden tutun da dünyadaki başarılı ekoköy modellerine ve çevrecilerin protestolarına bir adım daha ekleyerek, enerji santrallerinin yanına ekolojik yerleşim yerleri kurmalarına kadar bir çok girişimden bahsedilmektedir; başarılı veya başarısız oluşları tartışılmakta, zorluklar ele alınmaktadır. İnsanların alışlageldik yaşam şekillerini sürdürmeye devam etmesi, bazı ekoköy modellerinde pek başarılı sonuçlar alınmamasına neden olmuştur. Öte yandan, zamanla toplum çevre sorunlarının ciddiyetini fark ederek ekolojik sürdürülebilirliği bir ‘varoluş sebebi’ olarak görmeye başlamıştır. Tüm dünyada gittikçe yaygın hale gelen bu yeni yaşam stilinin

aslında nedeni apaçık ortadadır: Dünyanın her yerindeki ekoköy oluşumunun temelinde kapitalizmin doğal kaynakları tehdit etmesi ve bu kaynakların demokratik kontrolünü tekrar elde etmenin yollarının aranması yatmaktadır. Bunu yaparken de, aynı zamanda manevi ve kültürel bütünlük ve canlandırılma amaçlanmaktadır.

Dawson, kitabında ekoköyleri tarihsel bağlamda ele aldıktan sonra günümüzde de aktif olmayı sürdüren ekoköy modellerine yer vermiştir. Bahsettiği ekoköylerin dikkat çekici yanlarından bir kısmı ise şöyledir: Hindistan’daki Auroville ekoköyünü 35 farklı ülkeden gelen insanlar oluşturmakta, ekoköyün toprağına ise sembolik olarak 124 ülkenin toprağı, insanların birliğine adanmış bu köyün kültürlerarası işbirliğine dikkat çekmek amacıyla karıştırılmıştır. Senegal’deki bir kırsal alanda yer alan Mbam ve Faoune ekoköyleri, civar bölgeler için birer araştırma, eğitim ve uygulama merkezi halini almıştır. Almanya’daki Sieben Linden ekoköyünde çoğu insan karavanda yaşamaktadır. İnşa edilen konutlar ise tamamen yerel malzemelerle, az enerji gerektirecek şekilde tasarlanırken hiç bir elektrikli alet kullanılmadan, atlarla, ellerle ve hatta ayaklarıyla inşa etmişlerdir. ABD’deki Ithaca ekoköyünde toplu taşıma ve bisiklet kullanımı yaygındır. Sahip olunan arabalar ise ortaklaşa kullanılmaktadır. Brezilya’da bulunan Ecoovila ekoköyünde şömineli bir merkezi ısıtma sistemi vardır. Soğutmak için ise yeraltı bölmeleriyle ve yüzeydeki kanallardan geçen hava akımından faydalanılır.

Dawson, örnek olarak gösterdiği bu ekoköylerle, sürdürülebilir toplumun sadece çevreye duyarlı bir tasarım olmadığını; aynı zamanda sosyal sürdürülebilirliğin de kapsandığını vurgulamaktadır. Kitapta bahsi geçen ekoköy modelleri arasında bazı tutarsızlıklar da göze çarpmaktadır ve bu yerleşimler arasında keskin farklılıklar vardır. Dawson, kitabında bu farklılıklara değinirken tam da yerinde olan bir soru sormuştur: “Ekoköy terimi bunca çeşitli koşul, vizyon ve yöntemi tanımlamak için kullanılırken, bu kavram içerisinde gerçek bir tutarlılık ve anlam bulmak mümkün müdür?”³ İlerleyen bölümlerde ise, yazar bu

sorunun peşine düşmüş, cevaplar aramış ve çözüm önerileri sunmuştur.

Kitapta ekoköylere ek olarak ekoyerleşkeler ve ortak konut projeleri kavramlarına da değinilmektedir. Ekoyerleşkeler, kar etmek amacıyla inşa edilen, ekolojik tasarlanan toplu konutlardır. Yerleşke sakinlerinin ekoyerleşkelerin tasarımında söz hakları yoktur. Ortak konut modelinde ise durum biraz farklıdır. Her hane kendine yetecek şekilde tasarlanıp sosyal ihtiyaçları gidermek için de ortak bir alan bulunmaktadır. Dolayısıyla buradaki sakinler sosyalleşme konusunda kendi istedikleri ölçütü belirleyerek ortak konut modelinin tasarım sürecinde karşılıklı uzlaşmaya gidilir. Meltzer’in deyişine göre “Ortak konut modeli popüler kültüre hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.”⁴ Ekoköylerde ise, ekoyerleşkeler ve ortak konutlara kıyasla sosyal yaşam daha ileri seviyededir. Ayrıca yerleşim yerlerini kendileri tasarlayıp inşa etmektedir. İnşa malzemelerinin tamamı geri dönüştürülmüş ve yerel malzemelerden oluşmaktadır.

Modern dünyanın yozlaşmış olmasından bıkan ve hem kendileri için, hem gelecek nesiller için, hem de yaşadığımız bu gezegeni daha iyi yerlere taşımak adına sürdürülebilir yaşamı seçen, ekoköy oluşumuna destek olan hatta ekoköyü kendilerine yeni yerleşim yeri olarak seçen insanlar tıpkı ‘The Village’ filmindeki karakterler gibi modernliğe tepkili ve yok olmaya yüz tutmuş geleneklerini yaşatma gaillesi içindedirler. Ekoköylerin doğmasının bir başka nedeni belki de modern yaşamdaki yabancılaşmaya tepki ve modernliğe karşı direnen geleneksel değerleri yaşatmak içindir.

Barışın ve eşitliğin ön planda tutulduğu, sürdürülebilir bir platform yaratmak adına ortaya çıkan bu oluşumlar, günümüzde ekoköyleri kendilerine sunarak, insanoğlunun nasıl çevreyle iç içe ve dünyaya zarar vermeden, ondan maksimum fayda sağlayarak yaşayabileceği gerçeğini, sürekli tüketmeye ve yok etmeye meyilli toplulukların yüzüne bir tokat gibi çarpmaktadır.

Dawson'un dediği gibi, "Birlikte yemek yiyen, arabalarını, bahçe aletlerini ve ısıtma sistemlerini paylaşan topluluklar daha mutlu yaşamakla kalmaz, dünyaya daha az zarar vermiş olurlar."⁵.

Abdullah CAN
Mimar

Notlar:

¹ Lucas, C. (2006).

² Rosenthal, R. J. Hanover Koleji, ABD.

³ Dawson, J. (2006). Ekoköyler: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları, Sinek Sekiz, sf.47.

⁴ Meltzer, G. Ortak Konut Uzmanı, İngiltere.

⁵ Dawson, J. (2006). Ekoköyler: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları, Sinek Sekiz, sf.47.

EKOKÖYLER: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları

Jonathan DAWSON

Sinek Sekiz Yayınevi / Sürdürülebilir Yaşam Kitapları

138 sf.

Ankara, 2012

ISBN: 9786056147517

MİMARLIK ve ŞİDDETİN FARKLI YÜZLERİ

Kentsel Dönüşüm
Mimarlık ve Uzlaş
Sömürgeleştirme
İktidar ve Mimarlık
Şiddetin Mimarisi
Güç ve Anıtsal Mimari
İkonik mimarlık
Şiddet-Sonrası Mimarlık
Başkaldıran Mimarlık (Rebel
Architecture)

Uluslararası rekabetin iki kutup eksenine yerleştiği sistemin çökmesiyle dünya, şiddetin arttığı ve yaygınlaştığı bir uzlaşmazlık alanına dönüşürken, şiddet ve güç ilişkileri kent ve mimarlık üzerinde kendilerini gerçekleştirilmektedir. Güney Doğu Avrupa'nın geçirdiği şiddet dönemi sonrası sorgulanmaya başlayan uzlaş/uzlaşmazlık sonrası kent ve mekanlar, sembolik yapıları hedef alan 11 Eylül İkiz Kuleler-New York yada 7 Temmuz Londra şiddet eylemleri ve bunların devamında halen çok yakınımızda hissettiğimiz Ortadoğu kent - bölge sahiyeti üzerinden ilerleyen savaşlar, farklı coğrafyalarda 'occupy' eylemleri ile halkın iktidara karşı kent mekanlarını ele geçirerek sesini duyurmaya çalışması mimarlık ile şiddetin farklı yüzleri arasındaki ilişkinin -ertelenmeden- sorgulanmasını kaçınılmaz kılıyor. Mekânsal şiddet edimi hiç şüphesiz iktidar erkinin kontrol araçlarının önemli bir parçasıdır. Eyal Weizman "Oyuk Arazi" kitabında barikatlar,

duvarlar, yollar ve hatta topoğrafyadaki değişiklikleri Filistin'den İsrail yaratma araçları olarak betimler. Devlet olma, iktidar olma bir sınırlama pratiğidir. Ancak mimarlığın şiddet ile olan ilişkisi bununla sınırlı kalmaz...

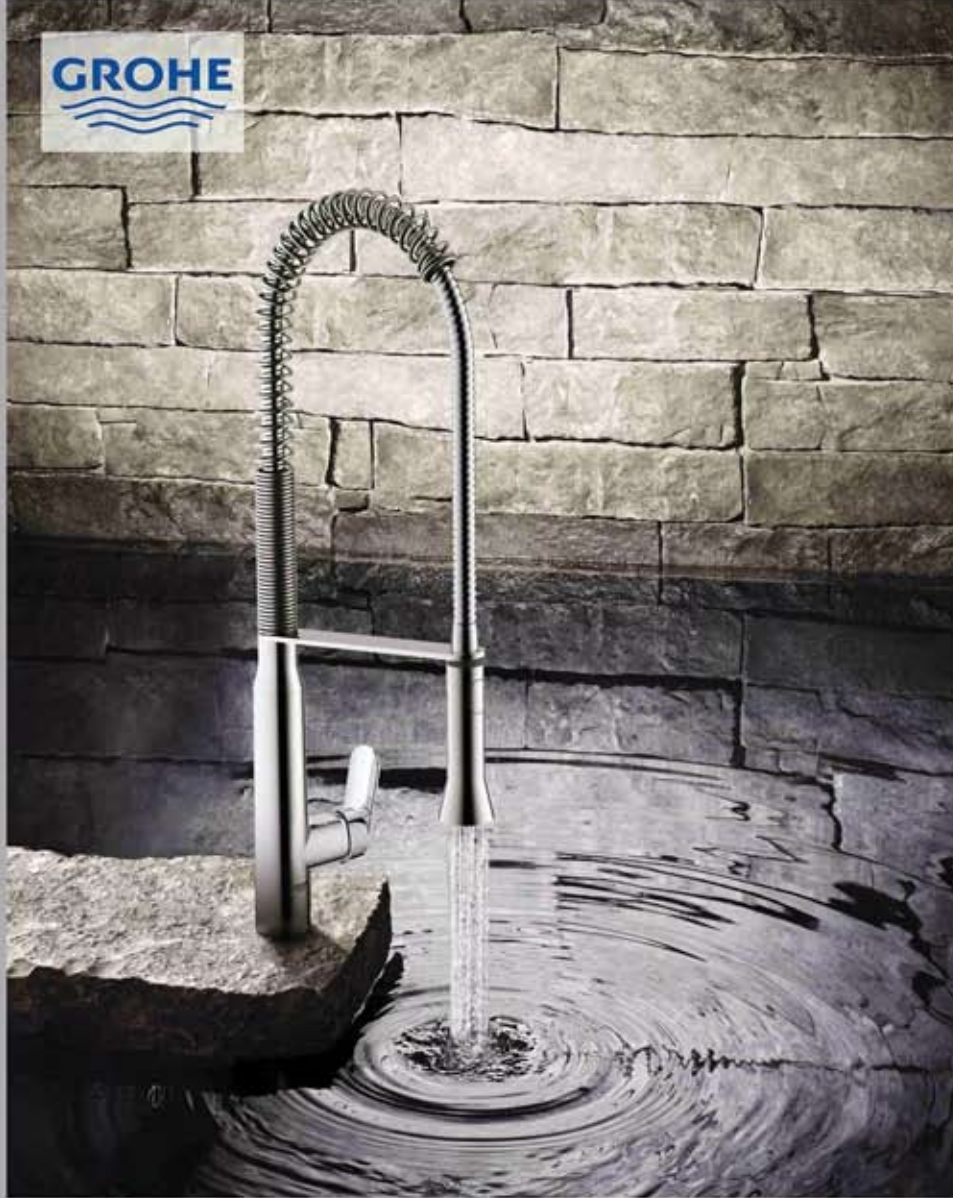
Kıbrıs adası çevrili olduğu kültürel coğrafyadan göreceli olarak ilişkisiz bir gelişim süreci içinde olsa da bu aslında sanal bir ilişkisizliktir. Suriye, Irak, Filistin ve Mısır'daki şiddet sarmalı ve yarattığı yıkımın tam ortasındayız. Şiddet sadece coğrafik bir yakınlık değil tarihsel olarak da taşıdığımız bir yükür. Yaşadığımız mekanlar ve sınırlarımız şiddet ve sonrasını temsil eden boşluklar ile tanımlanmakta ve onları normalleştirerek hayatımızın bir parçasına dönüştürmekteyiz. Kapitalizmin duyarsızlaşma araçları sayesinde görünmez olan bu şiddetin sorumluluğunu yeniden ele alma zamanıdır. Barınma hakkından yoksun yaşamını mülteci olarak sürdüren milyonlarca insanı görmezden gelen mimarlık politikaları ve mimarlık

eğitimi, içinde bulunduğumuz bu coğrafyada ve bu zamanda mümkün değildir. Enerji ve su kaynakları üzerinden ilerleyen ve liberalleşme adı altında gerçekleşen dış müdahaleler Ortadoğu'daki iktidar mücadelesini ırkçı, etnik ve dini ayrımlara mahkum etmiştir. Bu ayrışmayı aşacak, arada kalmış insan ve mekanlarını düşünecek stratejiler üretilmelidir.

Mimarca 80. sayısında genel kapsamdaki yazıların yanı sıra Mimarlık ve Şiddetin Farklı Yüzleri temasıyla yazı ve fotoğraf aracılığıyla mimarlık ve bağlantılı alanlarında düşünce üreten herkesi bu sorgulamaya davet ediyor. Mart 2015 tarihinde çıkacak Mimarca 80. sayısı için gönderilecek yazıların en geç 16 Şubat 2015'e kadar, belirlenen formata uygun ve en fazla 150 kelimelik Türkçe ve İngilizce özet ile birlikte yayin@mimarlarodasi.org e-posta adresine ulaştırılması gerekmektedir.

Zahra Sokak, No:7, Arabahmet Mahallesi Lefkoşa, KKTC
Tel: +90 (392) 229 2105
Tel: +90 (392) 229 2106
Fax: +90 (392) 229 2107
E-posta: info@mimarlarodasi.org
Web: http://www.mimarlarodasi.org

Girne: 4 Kalkandere Sokak, Girne
Tel: +90 392 815 29 64 / +90 392 815 92 72 Fax: +90 392 815 56 51 Mobil: +90 533 834 84 40
Gazimağusa: M. Kemal Bulvarı Reflex Team Plaza 1
Tel: +90 392 366 46 52 Fax: +90 392 366 46 53 Mobil: +90 533 834 67 23
Facebook.com/MEPAŞLTD